

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI**

**KADINLARIN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE
İLİŞKİN TUTUMLARI AÇISINDAN BAĞLANMA STİLİ,
KADINA YÖNELİK ŞİDDET TUTUMU VE BENLİK
SAYGISININ İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SÜMEYYE SELÇUK

İSTANBUL, 2021

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI**

**KADINLARIN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE
İLİŞKİN TUTUMLARI AÇISINDAN BAĞLANMA STİLİ,
KADINA YÖNELİK ŞİDDET TUTUMU VE BENLİK
SAYGISININ İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SÜMEYYE SELÇUK
(190131012)**

**Danışman
(Doç. Dr. Gaye Saltukoğlu)**

İSTANBUL, 2021

02/ 07/2021

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Psikoloji Anabilim Dalı'nda 190131012 numaralı Sümeyye SELÇUK'un hazırladığı "Kadınların Toplumsal Cinsiyet Tutumları Açısından Bağlanma Stili, Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutum ve Benlik Saygısının İncelenmesi " konulu Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, 02/07/2021 Cuma günü saat 11:00 'da yapılmış, sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE** karar verilmiştir.

Düzeltilme verilmesi halinde:

Adı geçen öğrencinin Tez Savunma Sınavı .../.../20... tarihinde, saat ..... da yapılacaktır.

Tez Adı Değişikliği Yapılması Halinde: Tez adının "Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları Açısından Bağlanma Stili, Kadına Yönelik Şiddet Tutumu ve Benlik Saygısının İncelenmesi" şeklinde değiştirilmesi uygundur.

Jüri Üyesi	Tarih	İmza
(Danışman) Doç. Dr. Gaye SALTUKOĞLU.	02/07/2021	KABUL
Dr. Öğr. Üyesi Fatma Tuba YAYLACI	02/07/2021	KABUL
Dr. Öğr. Üyesi Elif Özge ERBAY	02/07/2021	KABUL
(İkinci Danışman) *.....	.../ .../20...	.....
*.....	.../ .../20...	.....

*2. Danışman varsa doldurulacak

BEYAN/ ETİK BİLDİRİM

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağlı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Sümeyye Selçuk

İmza

TEŞEKKÜR

Tez alıŐması s¼recinde desteklerini esirgemeyen hocalarım Doç.Dr. Gaye Saltukoğlu ve Dr. Melek Astar'a teŐekk¼rlerimi sunarım. Yine alıŐma s¼recinde manevi destekleriyle bu tezi bitirmemde çok b¼y¼k katkıları olan ¼nce sevgili anneme ardından diğer aile ¼yelerine, sevgili arkadaşlarım Tuna Mahmutoğlu ve Esra Tepe'ye ve niŐanlım Mansur ¼kmen'e sonsuz teŐekk¼r ederim.

S¼meyye Selçuk

İmza

KADINLARIN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE İLİŞKİN TUTUMLARI AÇISINDAN BAĞLANMA STİLİ, KADINA YÖNELİK ŞİDDET TUTUMU VE BENLİK SAYGISININ İNCELENMESİ

Sümeyye Selçuk

ÖZET

Bu çalışmada 18 yaş ve üzeri kadınların toplumsal cinsiyet rolü tutumları açısından bağlanma stilleri, kadına yönelik şiddet tutumu ve benlik saygısının incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma kapsamında 384 kadın katılımcıya anket form uygulanmıştır. Uygulanan anket formda Kişisel Bilgi Formu, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği yer almaktadır. Araştırma kapsamında iki değişken arasındaki farkın anlamlılığı için Bağımsız Örneklem t Testi ve Mann Whitney- U testi kullanılmıştır. Araştırmanın bağımsız ve bağımlı değişkenleri arasındaki ilişkiler Spearman Korelasyon Analizi ve Doğrusal Regresyon Analizi ile incelenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre kadınların toplumsal cinsiyet rolleri tutumları açısından bağlanma stillerinin, kadına yönelik şiddet tutumlarının ve benlik saygılarının farklılaştığı gözlemlenmiştir. Toplumsal cinsiyet rolü tutumu ve kadına yönelik şiddet tutumu arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki gözlemlenmiştir. Toplumsal cinsiyet rolü tutum puanının kadına yönelik şiddet tutum puanını ve kaygılı bağlanma puanını yordadığı gözlemlenmiştir. Fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddete maruz kalma ve sosyo-demografik değişkenler açısından araştırmanın bağımsız ve bağımlı değişkenlerinin farklılaştığı gözlemlenmiştir.

Anahtar kelimerler; toplumsal cinsiyet rolü tutumu, bağlanma stili, kadına yönelik şiddet tutumu, benlik saygısı

AN EXAMINATION OF ATTACHMENT STYLE, ATTITUDES TO VIOLENCE AGAINST WOMEN AND SELF-RESPECT IN TERMS OF WOMEN'S ATTITUDES REGARDING GENDER ROLES

Sümeyye Selçuk

ABSTRACT

In this study, it is aimed to examine attachment styles, violence against women and self-esteem of women aged 18 and over in terms of gender role attitudes. Within the scope of the research, a questionnaire was administered to 384 women participants. Personal Information Form, the Gender Roles Attitude Scale, the Experiences in Close Relationship Inventory-II and the Rosenberg Self-Esteem Scale are included in the questionnaire form. For the significance of the difference between two variables, Independent Sample t Test and Mann Whitney-U test were used within the scope of the study. The relationships between the independent and dependent variables of the study were examined by Spearman Correlation Analysis and Linear Regression Analysis.

According to the results of the study, it was observed that women's attachment styles, attitudes towards violence against women and their self-esteem differed in terms of gender roles attitudes. A moderately significant relationship was observed between gender role attitude and violence against women. It was observed that the gender role attitude score predicted the attitude towards violence against women score and the anxious attachment score. It was observed that the independent and dependent variables of the study differed in terms of exposure to physical, psychological and economic violence and socio-demographic variables.

Key words; *gender role attitudes, attachment styles, violence against women, self-esteem*

ÖNSÖZ

Bu çalışmada kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının bağlanma stilleri, kadına yönelik şiddet tutumu ve benlik saygısı üzerinde bir farklılık yaratıp yaratmadığının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma sürecinde Covid-19 pandemisinin yarattığı kısıtlamalar nedeniyle verilerin büyük çoğunluğu online anket form oluşturularak toplanmıştır. Çalışmaya katılan, veri toplanmasına yardımcı olan ve çalışmanın tamamlanmasına katkı sağlayan herkese teşekkür eder, çalışmanın psikoloji alanına katkı sağlamasını dilerim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT	vii
ÖNSÖZ.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xvi
KISALTMALAR.....	xvii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	3
1. TOPLUMSAL CİNSİYET (GENDER)	3
1.1. CİNSİYET (SEX).....	3
1.2. TOPLUMSAL CİNSİYET (GENDER)	3
1.3. TOPLUMSAL CİNSİYET KURAMLARI	5
1.3.1. Psikanalitik Kuram.....	5
1.3.2. Sosyal Öğrenme Kuramı.....	7
1.3.3. Bilişsel Gelişim Kuramı.....	8
1.3.4. Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı.....	10
1.4. BAĞLANMA STİLLERİ	11
1.4.1. Bağlanma Kavramı.....	11
1.4.1.1. Çocuk Bağlanma Stilleri.....	15
1.4.1.2. Yetişkin Bağlanma Stilleri.....	17
1.4.1.2.1. Hazan ve Shaver- Üçlü Bağlanma Modeli	17
1.4.1.2.2. Bartholomew ve Horowitz- Dörtlü Bağlanma Modeli.....	18
1.4.1.2.2.1. Güvenli Bağlanma	19
1.4.1.2.2.2. Saplantılı Bağlanma.....	19
1.4.1.2.2.3. Kayıtsız Bağlanma.....	19
1.4.1.2.2.4. Korkulu Bağlanma.....	19
1.5. KADINA YÖNELİK ŞİDDET	20

1.5.1. Şiddet.....	20
1.5.1.1. Kendine Dönük şiddet	21
1.5.1.2. Kişiler Arası Şiddet.....	21
1.5.1.3. Kollektif Şiddet.....	21
1.5.2. Şiddet Türleri	25
1.5.2.1. Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet.....	25
1.5.2.2. Kadına Yönelik Psikolojik Şiddet.....	25
1.5.2.3. Kadına Yönelik Cinsel Şiddet	25
1.5.2.4. Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet	26
1.6. BENLİK SAYGISI.....	26
1.6.1. Benlik Kavramı	26
1.6.2. Benlik Saygısı Kavramı	29
1.6.3. Benlik Saygısı Gelişimi	30
1.6.3.1. Global Benlik Saygısı (Kişilik Özelliği Olarak Benlik Saygısı) ..	30
1.6.3.2. Kendine Değer Duyguları (Bir Durum Olarak Benlik Saygısı) 31	
1.6.3.3. Kendini Değerlendirme (Alana Özgü Benlik Saygısı).....	31
1.6.4. Benlik Saygısı Modelleri	31
1.6.4.1. Bilişsel (Aşağıdan Yukarıya) Benlik Saygısı Modeli	32
1.6.4.2. Duygusal (Yukarıdan Aşağıya) Benlik Saygısı Modeli	32
1.7. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	35
İKİNCİ BÖLÜM.....	36
2. YÖNTEM.....	36
2.1. KATILIMCILAR	36
2.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	36
2.2.1. Kişisel Bilgi Formu	36
2.2.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği.....	36
2.2.3. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II	37
2.2.4. İSKEBE Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği.....	37
2.2.5. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	38
2.3. İŞLEM	39
2.4. VERİLERİN ANALİZİ	39
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	41

3. BULGULAR	41
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	67
4. TARTIŞMA	67
SONUÇ VE ÖNERİLER	73
KAYNAKLAR	74
EKLER	90

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Sosyo-Demografik Değişkenlerin Sayı ve Yüzde Dağılımı	42
Tablo 2. Sosyo-Demografik Değişkenlerin Sayı ve Yüzde Dağılımı	44
Tablo 3. Ölçekler ve Alt Boyutları için Tanımlayıcı İstatistikler ve İç Tutarlılık Katsayıları	46
Tablo 4. Yaş Değişkeni Grupları Açısından Toplumsal Cinsiyet Tutumu, Kaygılı Bağlanma, Kaçınmacı Bağlanma ve Benlik Saygısı Toplam Puan Ortalamalarının Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesi.....	47
Tablo 5. Gelir Durumu Değişkeni Açısından Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumu, Kaygılı Bağlanma, Kaçınmacı Bağlanma ve Benlik Saygısı Toplam Puan Ortalamalarının Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesi.....	48
Tablo 6. Medeni Durum Değişkeni Açısından Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumu, Kaygılı Bağlanma, Kaçınmacı Bağlanma ve Benlik Saygısı Toplam Puan Ortalamalarının Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesi	49
Tablo 7. Medeni Durum Değişkeni Açısından Kadına Yönelik Şiddet Tutum, Bedene Yönelik Tutum ve Kimliğe Yönelik Tutum Toplam Puan Ortalamalarının Mann Whitney U Testi ile İncelenmesi	50
Tablo 8. Anne Eğitim Durum Değişkeni Açısından Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumu, Kaygılı Bağlanma, Kaçınmacı Bağlanma ve Benlik Saygısı Toplam Puan Ortalamalarının Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesi	51

Tablo 9. Anne Eğitim Durumu Değişkeni Açısından Kadına Yönelik Şiddet Tutum, Bedene Yönelik Tutum ve Kimliğe Yönelik Tutum Toplam Puan Ortalamalarının Mann Whitney U Testi ile İncelenmesi	52
Tablo 10. Eğitim Düzeyi Değişkeni Açısından Ölçek ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Mann Whitney U Testi ile İncelenmesi.....	53
Tablo 11. Fiziksel Şiddete Maruz Kalma Değişkeni Açısından Ölçek ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Mann Whitney U Testi ile İncelenmesi	54
Tablo 12. Psikolojik Şiddete Maruz Kalma Değişkeni Açısından Ölçek ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Mann Whitney U Testi ile İncelenmesi	55
Tablo 13. Ekonomik Şiddete Maruz Kalma Değişkeni Açısından Ölçek ve Alt Boyutların Toplam Puan Ortalamalarının Mann Whitney-U Testi ile İncelenmesi	56
Tablo 14. Şiddete Müsamaha Gösterme Değişkeni Açısından Ölçek ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Mann Whitney-U Testi ile İncelenmesi	57
Tablo 15. Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Ölçeği Puan Grupları Açısından, Kaygılı Bağlanma, Kaçınmacı Bağlanma ve Benlik Saygısı Toplam Puan Ortalamalarının Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesi	58
Tablo 16. Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Ölçeği Puan Grupları Açısından, Kadına Yönelik Şiddet Tutum, Bedene Yönelik Tutum ve Kimliğe Yönelik Tutum Toplam Puan Ortalamalarının Mann Whitney-U Testi ile İncelenmesi	59
Tablo 17. Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği Ortalama Puanı Açısından Ölçek ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamaları Arası Farkın Mann Whitney- U Testi Analizi ile İncelemesi	60
Tablo 18. Ölçek ve Alt Boyutları İçin Korelasyon Analizi Sonuçları	61
Tablo 19. Kaygılı Bağlanma, Kadına Şiddet Tutumu ve Kimliğe Yönelik Tutum Puanlarının Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Puanı Tarafından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	62

Tablo 20. Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumu Toplam Puanı Ortalamasının Altında Olan Katılımcıların Kadına Şiddet Tutumu Puanlarının Toplumsal Cinsiyet Tutum Puanı Tarafından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	63
Tablo 21. Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumu Toplam Puanı Ortalama ve Üstünde Olan Katılımcıların Kadına Şiddet Tutumu ve Kimliğe Yönelik Tutum Puanlarının Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Puanı Tarafından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	64
Tablo 22. Yaşı 27 Altında Olan Katılımcıların Kadına Şiddet Tutumu ve Kaygılı Bağlanma Puanlarının Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Puanı Tarafından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	65
Tablo 23. Yaşı 27 ve Üstü Olan Katılımcıların Kadına Şiddet Tutumu ve Kimliğe Yönelik Tutum Puanlarının Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Puanı Tarafından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları... ..	66

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1 Bartholomew ve Horowitz (1991)'in Dörtlü Bağlanma Modeli 20

KISALTMALAR

t: t Testi İstatistiği

p: Olasılık değeri

F: F Testi İstatistiği

R^2 : Belirlilik Katsayısı

β : Standartlaştırılmış Eğim Katsayısı

B: Eğim Katsayısı

GİRİŞ

Toplumsal cinsiyet kavramı, bir kültürde kadın ve erkek cinsiyetine ilişkin yer alan çeşitli inanışları, beklentileri tanımlar (Kerr ve Multon, 2014). Toplumsal cinsiyet kavramı kadın ve erkek cinsiyetlerinin biyolojik farklılıklarından bağımsız olarak cinsiyetlere atfedilen inançlarla ilgilidir (Blackstone, 2003; Conway, Bourque ve Scott, 1987; Kerr ve Multon, 2014; Lindsey, 2016; Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011). Yaşamın ilk yıllarından itibaren maruz kalınan toplumsal cinsiyet kabullerinin, bireyin davranışları, tutumları, beklentileri ve kişiliği üzerinde çeşitli etkileri olabilmektedir (Bem, 1982; Bem, 1983; Bingöl, 2014; Çelikkaleli ve Avcı, 2016; Gentile, Boca ve Giammusso, 2018; Godsil, Tropp, Goff, Powell ve MacFarlene, 2016; Horney, 1924). Bir kişinin, geleneksel çizgiye yakın bir toplumsal cinsiyet rolü tutumuna ya da modern-eşitlikçi bir toplumsal cinsiyet tutumuna sahip olmasına bağlı olarak düşünce kalıpları ve davranışları gibi bazı süreçler arasında farklılıkların olması beklenmektedir (Çelikkaleli ve Avcı, 2016).

Bowlby (1983/2013), bağlanma davranışını bir başkasına yakın olmak, yakın olmayı istemek ve bu yakınlığı sürdürme olarak tanımlamıştır. Bağlanma kuramı, John Bowlby ve Mary Ainsworth tarafından ortaya konan, bebeklerin bakım veren ile özel bir bağlanma ilişkisi olduğunu ve bu ilişkiyle birlikte bebeğin dünyaya, insanlara bakış açısının şekilleneceğini ve bu ilişki biçiminin yetişkinlik yaşamında kurulacak olan ilişkilere de tesir edeceğini savunan bir kuramdır (Bowlby,1983/2013; Çelikkaleli ve Avcı, 2016; Schaffer ve Emerson, 1964; Tüzün ve Sayar, 2006; Soysal, Bodur, İşeri ve Şenol, 2005). Bağlanma kuramları ilk önceleri sadece bebeklik dönemine odaklanırken zamanla yetişkinlik dönemi bağlanma stilleri de incelenmeye başlanmıştır (Çalışır, 2009; Sümer, 2006). Bu bağlamda hem toplumsal cinsiyet tutumları hem de bağlanma stilleri kişinin doğduğu andan itibaren şekillenmeye başlayan ve kişinin yetişkinlik yaşantısıyla birlikte dünyaya ve kendine ilişkin bakış açısını, davranışlarını, algılarını etkileyen iki kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kadına yönelik şiddet bir kadına cinsiyetinden dolayı uygulanan veya uygulanmakla tehdit edilen fiziksel, ekonomik, cinsel ve psikolojik olarak kadına zarar veren, onda korku, acı, endişe veyahut ıstırap uyandıran, özgürlüğünü kısıtlamaya ya da tamamen engellemeye yönelik eylemler olarak tanımlanabilir (Kanbay, Aslan, Işık ve Tektaş, 2017).

Benlik saygısı, genel anlamda bir kişinin kendi duygusal, fiziksel, entelektüel, sosyal açıdan tüm özellikleri ile bir toplam olarak kendi ile ilgili olumlu bir bakış açısına sahip olma, kendisini yeterli hissetmesi olarak tanımlanabilir (Cankardaş, 2019; Gecas, 1982; James, 1890; Harter, 1993).

Kadınların ilişkilerinde sahip oldukları bağlanma stillerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları açısından farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi; kadına yönelik şiddete ilişkin tutumun toplumsal cinsiyet rolleri açısından farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi ve kadınların benlik saygılarının toplumsal cinsiyet rolleri açısından farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi bu araştırmanın ele alacağı temel konulardır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. TOPLUMSAL CİNSİYET (GENDER)

1.1. CİNSİYET (SEX)

Bir kişiyi en temel düzeyde tanımlayan ve bireye dair en önemli değişkenlerden biri olan cinsiyet kavramı sosyal bilimler içerisinde yer alan inceleme konularından biridir (Altınova ve Duyan, 2013; Bem, 1981). Cinsiyet (sex) kavramı kişinin dişi veya eril olduğunu belirten, biyolojik temelli bir tanımdır (Blackstone, 2003; Çelikkaleli ve Avcı, 2016; Seven, 2019; Vatandaş, 2007). Cinsiyet (sex) insan ilk dünyaya geldiği anda onu belli bir gruba, sınıfa ait kılan en temel değişkenlerden biridir (Helgeson, 2017). Dünyaya erkek ya da kadın olarak gelen kişi için hayat ilk andan itibaren cinsiyetine bağlı olarak getirdiği fizyolojik, biyolojik ve sosyal farklılıklarla şekillenir. Cinsiyet (sex) kavramı biyolojik olarak doğduğumuz bedene bağlı olarak erkek ya da dişi olmayı ifade eden ve iki cinsiyet arasındaki biyolojik ve fizyolojik temelli farkları tanımlayan bir kavramdır (Altınova ve Duyan, 2013; Eisend, 2019; Pryzgodna ve Chrisler, 2000; Seven, 2019; Vatandaş, 2011). Cinsiyet kavramı bir biyolojik boyut olarak, kişiyi birbirine karşı üstünlüğü olmayan, basit hali ile kişinin iki cinsiyet grubundan hangisine ait olduğunu belirten tarafsız bir ifadedir (Blackstone, 2003).

1.2. TOPLUMSAL CİNSİYET (GENDER)

Cinsiyetin sosyal ve toplumsal boyutu olan toplumsal cinsiyet (gender) kavramı, cinsiyet (sex) kavramı gibi sadece iki cinsiyetin birbirinden farklı olduğunu belirten basit bir anlam taşımaz (Blackstone, 2003; Çelikkaleli ve Avcı, 2016; Pehlivan, 2017).

Toplumsal cinsiyet (gender), kişilerin cinsiyetlerinin getirdiği biyolojik ve fiziksel farklılıklarından bağımsız olarak onlara atfedilen ve cinsiyetin daha çok toplumsal açıdan temsili ile ilgili varsayımları içerir (Helgeson, 2017). Toplumsal cinsiyet, toplumun kadın ve erkek cinsiyetlerine dayattığı toplumsal ve sosyal

beklentilerini temsil eder (Gentile, Boca, Giammusso, 2018; Godsil, Tropp, Goff, Powell, MacFarlene, 2016; Powell, Butterfield ve Parent, 2002; Yamaguchi, 2000).

Bir toplum, kültür veya çevrede kadın ve erkeklere yönelik biyolojik farklılıklardan kaynaklanmayan kabul ve inançlar toplumsal cinsiyet kavramı ile ilgilidir (Blackstone, 2003; Conway, Bourque ve Scott, 1987; Kerr ve Multon, 2014; Lindsey, 2016; Wienclaw, 2011; Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011).

Toplumsal cinsiyet kavramı, toplumun bir erkeğin veya kadının nasıl olması gerektiğine yönelik görünüş, düşünce şekli, kişilik ve davranışlara ilişkin beklentileri içerir (Çelikkaleli ve Avcı, 2016; Pehlivan, 2017). Bireyin içinde bulunduğu kültüre bağlı olarak toplumsal cinsiyet rolleri değişebilir ancak genel olarak bu roller ile ilgili beklentiler benzerdir. Örneğin kadınlara atfedilen roller genellikle nahif, üretken, anaç, yumuşak başlı, sağduyulu olması iken erkeklere cesur, bağımsız, kuvvetli, iş odaklı gibi roller atfedilmektedir (Bem, 1983; Gentile, Boca, Giammusso, 2018; Godsil, Tropp, Goff, Powell, MacFarlene, 2016; Powell, Butterfield ve Parent, 2002).

Toplumsal cinsiyet rolü (gender role) terimini ilk kullanan kişi olan John Money (1955), bu terimi ilk kullandığında terime yüklediği anlam ‘kişinin, kendisini biyolojik cinsiyetinden bağımsız olarak kadın veya erkek olarak ifade etmesi’ şeklinde olmuştur (Money, 1973). İlerleyen zaman içinde toplumsal cinsiyet rolü terimi görece hızlı bir şekilde dile yerleşip sık kullanılmaya başlanmış olmakla birlikte bu terimin ifade ettiği anlam Money’nin bu terimle ifade etmeye çalıştığı anlamdan farklılaşmaktaydı (Money, 1973).

Biyolojik olarak sahip olduğumuz cinsiyet (sex) kavramını, sosyal açıdan çevrenin ve toplumun attığı belirli cinsiyet özelliklerinin temsili olan toplumsal cinsiyet (gender) kavramından ayırtan ilk sosyal bilimci Ann Oakley (1972)’dir (Blackstone, 2003). Oakley toplumsal cinsiyet kavramının altında biyolojik açıdan kadın ve erkek olmaya yönelik ayrımının da etkili olduğunu fakat bu kavramın daha çok toplumun ‘kadınsı (feminine)’ ve ‘erkeksi (masculine)’ bulduğu özellikler ve bu özelliklere attıkları sosyal değer ile daha ilişkili olduğunu ifade etmiştir (Blackstone, 2003).

1.3. TOPLUMSAL CİNSİYET KURAMLARI

1.3.1. Psikanalitik Kuram

Freud, çocukların cinsiyetlerini ve toplumsal cinsiyet kimliklerini öğrenmelerinin üç aşamada gerçekleştiğini ifade eder (Fast, 1990; Freud, 1917/2008). Bu aşamalar sırasıyla, çocukların cinsiyet farklılıklarının farkında olmadığı dönem (oral dönem), cinsiyetler arası farklılıkları fark ettikleri dönem (anal dönem) ve cinsiyetlerinin getirdiği özellikleri ve cinsel yönelimlerini fark ettikleri (fallik-ödipal) dönemdir. Freud, her iki cinsiyet için oral ve anal dönemin benzer özellikler gösterilerek atlatıldığını belirtir (Fast, 1990; Freud; 1917/2008; Katcher,1955; Trotta ve Formica, 2018).

Freud'un psikoseksüel gelişim kuramı ve cinsiyet tanımlamalarının genel olarak tek bir cinsiyet üzerinden gerçekleştiği söylenebilir. Kadın olmak penisin olmaması, erkek olmamak olarak görülmektedir (Fast, 1990). Kız ve erkek çocukları oral ve anal dönemleri benzer şekilde geçirir. Bir sonraki evre olan fallik evrede ise Freud'un Ödipus Kompleksi olarak adlandırdığı bir süreç yaşarlar (Aldrige, Kilgo ve Jepkemboi 2014; Fast, 1990; Freud, 1917/2008; Katcher, 1955; Trotta ve Formica, 2018; Zepf, Ullrich ve Seel, 2016).

Freud, çocukların cinsiyet farklılıklarının farkına vardıkları bu dönemde erkekler için Ödipus, kızlar için Elektra kompleksinin yaşandığını belirtir. Ödipal kompleks çocuğun 3-5 yaş dönemine denk gelmektedir (Benveniste, 2015; Trotta ve Formica 2018). Bu dönemde çocuk cinsiyetinin ve cinsel organlarının farkına varır. Erkek çocuk annesine, kız çocuk ise babasına karşı şehvet duyguları besler. Freud'a göre, erkek çocuk yetişkinlerin veya kendisi gibi çocuk olan herkesin kendisi ile aynı cinsel organa sahip olduğunu düşünür fakat kendi cinsiyetinden olmayan kişilerdeki penisin yokluğunu fark ettiğinde bu durum karşısında şaşırır ve kaygılanır. Erkek çocuk penise sahip olmamanın bir kayıp olduğunu ve bir cezalandırma sonucu gerçekleştiğini düşünür. Annesine karşı cinsel duygular besleyen erkek çocuk, rakip gördüğü babası tarafından hadım edilme-penisi kaybetme korkusu ile birlikte babası için hissettiği rekabet duygularının bir işe yaramayacağını, annesi ile birlikte olmayacağını anlar ve babası ile özdeşim süreci içine girer (Ahmed, 2012; Aldrige, Kilgo ve Jepkemboi 2014;

Fast, 1990; Freud, 1917/2008; Friedman ve Downey, 1995; Katcher, 1955; Trotta ve Formica, 2018; Zepf, Ullrich ve Seel, 2016).

Freud (1917/2008)'a göre hem erkek hem de kız çocuklar için bağlanılan ilk kişi (çoğunlukla) annedir çünkü anne bakım veren, çocuğu hayatta tutan ve yaşam gereksinimlerini karşılayan kişidir. Çocukların ilk aşkları anneleridir, bu durum erkek çocuk için hayat boyu aynı iken kız çocuk için aynı şey geçerli değildir, kız çocukları zaman içerisinde Elektra Kompleksi bağlamında aşklarını babalarına aktarırlar (Halberstadt-Freud, 1998; Khan ve Haider, 2015; Trotta ve Formica, 2018). Freud (1917/2008), 'penis kıskançlığı' olarak adlandırdığı bir durumdan bahsetmektedir, ona göre bu durum bir kız çocuğun sevgi nesnesi olarak annesinden vazgeçip babasını seçmesiyle ortaya çıkmaktadır. Freud (1917/2008), küçük kızların akranları olan erkek çocukların veya kardeşlerinin cinsel organlarının kendilerinkinden farklı olduğunu fark etmeleriyle birlikte penis kıskançlığı yaşadıklarını ifade eder (Katcher, 1955; Zepf, Ullrich ve Seel, 2016). Kız çocuk kendi cinsel organın erkeğinki gibi büyük ve dışardan kolayca gözlemlenemiyor olmasından dolayı kendini daha aşağı erkeği ise daha üstün görür. Kız çocuk bu farkındalığın sonucunda kendisine penis bahsetmeyen annesine öfkelenir, bu krizin çözülmesi zaman içerisinde anne ile özdeşim kurma ve cinsiyet rolünün kazanılmasıyla olur (Fast, 1990; Fliegel, 1973; Freud, 1917/2008; Katcher, 1955; Zepf, Ullrich ve Seel, 2016).

Freud'un cinsiyet tanımlamaları penise sahip olmak ya da penisin olmaması üzerinden gerçekleşir ve kadınların toplumda erkeklerin aşağısında ikinci sınıf insan olarak görülmesinin sebebinin kadın cinsel organının 'eksik' olarak görülmesi olduğunu belirtir ve bu görüşünü de 'Anatomi Kaderdir' kavramı ile ifade eder. Bu kavrama göre kadın olarak doğmak, kadın bedenine sahip olmak biyolojik olarak bir dezavantajla dünyaya gelmiş olmak demektir (Aldrige, Kilgo ve Jepkemboi 2014; Fast, 1990; Gumiandari ve Nafi'a, 2018; Trotta ve Formica, 2018).

Freud'un genel olarak kadın ve erkek arasındaki farkları temellendirdiği kaynak biyolojik ve anatomik farklılıklardır (Fast, 1990; Freud, 1917/2008). Kadın ve erkeğe atfedilen cinsiyet rollerinden bahsederken bunu cinsellik ve cinsellik anatomisi temelinde değerlendirir. Freud, günlük hayatta erkeksi sözcüğünün aktif, atılgan gibi anlamlar çağrıştırdığını kadınsı sözcüğünün edilgen, pasif gibi anlamlar çağrıştırdığını

ifade eder ve bunun kökeninin cinsel ilişki sırasındaki davranışlardan kaynaklı olduğunu ileri sürer. Kadın ve erkekte beklenen toplumsal rollerin ilk aşamada çiftleşmenin doğasından kaynaklandığını belirtir. Kadınların psikolojik açıdan geride durma eğilimlerinin bundan kaynaklanabileceğini belirtir. Kadının penise sahip olmamasından dolayı yaşadığı penis kıskançlığı durumunun kadınların dolaylı olarak nevrotik olmasına sebep olduğunu ifade eder (Freud, 1917/2008).

Her ne kadar Freud kadın ve erkek arasındaki toplumsal farkların biyolojik temelli farklılıklardan kaynaklandığına yönelik fikirler ve tezler ortaya koysa da toplumun etkilerinden de söz etmiştir. Örneğin kadınların psikolojik olarak geri de durma eğiliminin olmasında anatomik roller ile birlikte toplumun kadına biçtiği edilgen rolün de yadsınamayacağını belirtir. Toplumsal kuralların kadını saldırganlık dürtülerini gizlemeye zorladığını belirtir. Kadınlarda nevroz oranlarının erkeklerden daha yüksek olduğunu ifade eden Freud, kadınların nevroz oranının erkeklerden daha yüksek olmasının sebeplerinden birinin de toplumun kadınlar için evlilik öncesi cinselliği yasaklaması olduğunu belirtir (Aldrige, Kilgo ve Jepkemboi, 2014; Freud, 1917/2008; Gumiandari ve Nafi'a, 2018).

Freud (1917/2008)'un kadınlarla ilgili görüşleri genel olarak kadınların, pasif, nevrotik, aldatıcı olduğuna, keşif ve icat yapma konusunda geride kaldığına yöneliktir. Freud, kadınların penis kıskançlığı ve sürekli bir kaygı yaşadıklarını ve bu duyguları gizlemeye çalıştıklarını ifade eder. Bir diğer psikanalist olan Karen Horney ise penis kıskançlığı kavramına karşılık rahim kıskançlığı kavramını kullanılır. Horney bu kavram ile kızların erkeklerin penisini kıskanmalarını gerektiren bir durum olmadığını çünkü kız çocukların ileride yeni bir birey dünyaya getirme gibi bir biyolojik üstünlüğü olduğunu dile getirir (Aldrige, Kilgo ve Jepkemboi, 2014; Horney, 1924).

1.3.2. Sosyal Öğrenme Kuramı

Albert Bandura tarafından geliştirilen sosyal öğrenme kuramı, öğrenme sürecinde sosyal faktörlerin etkililiği ve önemi üzerinde durmaktadır (Bayrakçı, 2007; Grusec, 1994; Pehlivan, 2017; Price ve Archbold, 1995). Sosyal öğrenme kuramına göre bireyler doğruyu ve yanlış, yapılmaması gerekeni ve yapılması gerekeni, ödüllendirilmeyi ve cezalandırılmayı, toplum içinde gözlem yaparak, başka insanları izleyerek, olayları ve sonuçlarını değerlendirerek öğrenirler (Bussey ve Bandura, 1999;

Kim, 2010; Pehlivan, 2017; Ruble, Martin ve Berenbaum, 2007). Kimi zaman deneme yanılma yoluyla da öğrenme gerçekleşir ancak bireyin her bir öğrenme sürecinde deneme yanılma yöntemini kullanması riskli olabilecek bir durumdur (Bayrakçı, 2007). Başkalarını gözlemlemek, taklit etmek ve model alarak öğrenme, öğrenme sürecinin temel taşlarıdır (Bandura ve Bussey, 2004; Bayrakçı, 2007).

Sosyal öğrenme kuramı, başkalarını gözlemleyerek davranışın kazanıldığını vurgular ancak insanın sadece gözlem yapan ve taklit eden basit bir mekanizma gibi çalışmadığını, insanın aktif olarak bu süreçlerde yer aldığını, bir bağlamda gerçekleşen bir olayı benzer durumlara genelledebildiğini, algılama, düşünme, öngörü gibi çeşitli bilişsel süreçleri aktif olarak kullandığını belirtir (Bayrakçı, 2007, Bussey ve Bandura, 1999).

Sosyal öğrenme kuramı cinsiyet rollerinin oluşumunu yine sosyal bağlamda açıklar. Sosyal öğrenme kuramına göre dünyaya geldiğinde benlik hissine sahip olmayan çocuk büyüdükçe toplum tarafından cinsiyetine uygun görülen tutumlar ile büyütülür (Kim, 2010; Pehlivan, 2017). Kız çocukları toplumun kadın için uygun gördüğü davranışları sergilerken ödüllendirilir, davranış pekiştirilir aynı şey erkek çocukları içinde söz konusudur. Ayrıca aynı cinsiyetten kişileri model almak ve gözlem yapmakla da cinsiyet yönelimli rol ve davranışlar çocuk tarafından taklit edilir (Bayrakçı, 2007; Kim, 2010).

Toplumsal cinsiyet rollerinin öğrenilmesinde, toplum dinamikleri, anne, baba ve öğretmenler etkilidir. Sosyal öğrenme kuramına göre toplumsal cinsiyet rollerinin katı bir şekilde kabul edildiği toplumlarda, cinsiyete uygun davranan kişilerin ödüllendirilmesi ve uygun davranmayanların yadırganması-dışlanması vb. gibi sebeplerden dolayı toplumlarda cinsiyet rollerinin kabulünün nesilden nesile taşınması daha olasıdır (Bandura ve Bussey, 2004; Bayrakçı, 2007; Bussey ve Bandura, 1999; Kim, 2010; Pehlivan 2017).

1.3.3. Bilişsel Gelişim Kuramı

Kohlberg (1966), cinsiyet rolü gelişiminin bilişsel gelişim kuramı temelli açıklamasını ilk ortaya atan kişidir (Carter ve Levy, 1988; Kohlberg, 1966; Martin ve Ruble, 2004; Ruble, Martin ve Berenbaum, 2007). Kohlberg, cinsiyet rolünün

benimsenme-gelişim sürecini bilişsel gelişim kuramı ve Piaget'in fikirlerini temel alarak kuramsallaştırmıştır (Bandura ve Bussey, 2004; Martin ve Ruble, 2004; Ruble, Taylor, Cyphers, Greulich, Lurye ve Shrout, 2007).

Kohlberg'e göre biyolojik cinsiyet, çocukta cinsiyet ayrımının ve cinsiyet rolü ayrımının gerçekleşmesini sağlayan temel olgudur (Kohlberg, 1966). Kohlberg'in bilişsel yaklaşım modeli çocuğun toplumsal cinsiyet rollerini öğrenme sürecinde aktif rol aldığını vurgular; buna göre çocuklar cinsiyet kavramını, cinsiyet farklılıklarını ve toplumsal cinsiyet rolü gibi kavramları fark ettikçe, çeşitli ayrımları gerçekleştirdikçe davranışları değişir. Özellikle çocuğun cinsiyetinin sabitliğini ve değişmezliğini fark etmesinin çocuğun cinsiyet rolüne dayalı davranışlarını etkilediğini belirtir (Kohlberg, 1966; Martin, Ruble ve Szkrybalo, 2002; Martin ve Ruble, 2004; O'Brien, Peyton, Mistry, Hruda, Jacobs, Caldera, Huston ve Roy, 2000).

Çocuğun giyimi kuşamı, saçının uzunluğu veya kısalığı, oynadığı oyuncağın çeşidi ne olursa olsun sahip olduğu biyolojik cinsiyetin değişmeyeceğini fark etmesi yani kendi cinsiyetinin dış faktörlerden bağımsız sabit olduğu fikrini kazanmasına 'cinsiyet sabitliği' denir (Lewis ve Weinraub, 1979; O'Brien, Peyton, Mistry, Hruda, Jacobs, Caldera, Huston & Roy, 2000; Ruble, Martin ve Berenbaum, 2007). Cinsiyet sabitliğinin kavranması birden bire olan bir süreç olarak tanımlanmaz, zamana dayalı ve aşamalı olarak gerçekleşen bir olgu olarak tanımlanır. Cinsiyet sabitliğini oluşturan üç aşama sırasıyla: Cinsiyet kimliğinin fark edilmesi, cinsiyet istikrarı ve cinsiyet tutarlılığı şeklindedir. Cinsiyet kimliğinin fark edilmesi en basit haliyle kişinin biyolojik olarak hangi cinsiyete mensup olduğuna dair bir farkındalık yaşamasıdır (Bandura ve Bussey, 2004; Ruble, Martin ve Berenbaum, 2007). Cinsiyet istikrarı aşamasında çocuk zaman içinde cinsiyetinin değişmediğinin farkına varır. Son aşama olan cinsiyet tutarlılığı aşamasında ise çocuk cinsiyetinin, cinsiyetine 'uygun' davranış, görünüm ve tutumlardan bağımsız olarak aynı kaldığını öğrenir (Martin, Ruble & Szkrybalo, 2002; O'Brien, Peyton, Mistry, Hruda, Jacobs, Caldera, Huston & Roy, 2000).

Bilişsel kuram, bilişsel tutarlılığının olmasını insan için arzulanan ve ideal bir durum olduğunu belirtir. Bu nedenle de çocuk için çevre tarafından cinsiyetlere atfedilen davranış kalıpları içerisinde davranmak önemlidir. Yani eğer erkek ise çevre tarafından erkeğe yakıştırılan davranışları ve tutumları sergiler böylece biliş düzeyinde

erkeğe atfettiği özellik ile davranış boyutunda gösterdikleri birbiriyle çelişmez ve bu durum onu gerilimden uzak tutar. Böylece toplumsal cinsiyet rollerine uygun davranmak çocuk için olağan ve alışılmış bir hale gelir (Bandura ve Bussey, 2004; Lewis ve Weinraub, 1979; O'Brien, Peyton, Mistry, Hruda, Jacobs, Caldera, Huston & Roy, 2000; Ruble, Martin ve Berenbaum, 2007).

Bu kurama göre bireylerin feminen ya da maskülen davranmasının sebebi, kendi cinsiyetleri ve bu cinsiyete atfettikleri özellikler arasındaki tutarlılığı sağlamaktır. Yani bir genç kızın saçını uzatması sosyal öğrenme kuramındaki gibi bir ödüllendirilme beklentisiyle değil kadınların uzun saçlı olması gerektiği ve kendisinin de bir kadın olması sebebiyle cinsiyet kimliğine uygun, tutarlı davranmak istemesinin bir sonucudur (Bandura ve Bussey, 2004; Lewis ve Weinraub, 1979; O'Brien, Peyton, Mistry, Hruda, Jacobs, Caldera, Huston & Roy, 2000; Ruble, Martin ve Berenbaum, 2007).

1.3.4. Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı

Şemalar, bir bilginin edinilmesine, mevcut bilgi ile geçmişteki bilgi arasında bağlantının kurulmasına ve yeni bilgi ediniminin kolaylaşmasına yarayan, bireyin algı süreçlerini yönlendiren bilişsel yapılardır. Bir şema yeni gelen bilgiyi anlamlandırma, kodlama ve düzenleme işlevi görür. Şemalar sayesinde yeni bilgi, geçmişte var olan bilgi ile bağlantı kurularak daha hızlı öğrenilir. (Bem, 1981; Bem, 1983; Carter ve Levy, 1988). Şemalar kendi içinde tutarlı ve değişmesi zor yapılardır (Starr ve Zurbriggen, 2017).

Toplumsal cinsiyet şeması kuramına göre, çocuklar küçük yaşlarda cinsiyet şeması geliştirirler. Toplum tarafından kadına ve erkeğe atfedilen çeşitli roller, kadınsı ve erkeksi özellikler olarak şemalarda kodlanır. Çocuklar yaklaşık olarak 4-5 yaşlarına geldiklerinde toplum tarafından kendi cinsiyetlerine ilişkin atfedilen uygun ve uygun olmayan davranışların farkında olurlar ve davranışları, tutumları, tercihleri bu doğrultuda şekillenir (Bem, 1982; Bem, 1983; Carter ve Levy, 1988; Levy ve Carter, 1989; Spence ve Helmreich, 1981; Starr ve Zurbriggen, 2017).

Sandra Bem'in ortaya attığı toplumsal cinsiyet şeması kuramı, cinsiyet rollerinin oluşmasında hem bilişsel hem de sosyal gelişim faktörlerinin rol oynadığına değinir (Bem, 1981; Bem 1982; Bem, 1983; Carter ve Levy, 1988). Toplumsal cinsiyet

şeması kuramına göre, kişinin kendi cinsiyetine ilişkin farkındalığı ve cinsiyetleri ayırt etmesi sosyal çevreden cinsiyete dair edindiği bilgileri bilişsel olarak kodlaması ve gruplandırmasıyla oluşur. Çocuk kendilik kavramını oluştururken sosyal çevresinden edindiği, kadına ve erkek cinsiyetine dair özellikleri “kadınsı” ve “erkeksi” olarak kodlar. Örneğin, çekici olmak kadınsı bir özellik kategorisinde iken güçlü olmak erkeksi bir özelliktir (Bem, 1983; Çelikkaleli, Avcı, 2016). Ayrıca Bem (1983), toplumsal cinsiyet rollerinin ayrımının sıkı yapıldığı toplumlarda yetişen çocukların, “hassas” sıfatını kadına ait bir özellik olarak kadınsı şema kategorisinde; “girişken” sıfatının da bir erkek özelliği olarak erkeksi şema kategorisinde değerlendirdiklerini belirtmiştir (Bem, 1983; Güldü ve Ersoy-Kart, 2009)

Toplumsal cinsiyet şeması kavramı ve bu kavramın bir kuram haline getirilmesi ile ilgili birden fazla araştırmacının çalışmaları mevcuttur (Levy ve Carter, 1989; Starr ve Zurbriggen, 2017). Bem, geliştirdiği toplumsal cinsiyet şeması kuramında her kadında erkeksi özelliklerin ve her erkekte kadınsı özelliklerin olduğunu belirtir. Yaşamlarında çeşitli durumlarda, erkeksi özellik sergileyebilen kadınların ve kadınsı özellik sergileyebilen erkeklerin, daha iyi bir ruhsal sağlığa ve daha yüksek uyuma sahip oldukları belirtilmiştir (Güldü ve Ersoy-Kart, 2009; Spence ve Helmreich, 1981).

1.4. BAĞLANMA STİLLERİ

1.4.1. Bağlanma Kavramı

İnsan, ilk doğduğu andan itibaren bir başkasına gereksinim duyar. Bu durum yaşam boyu da böyle devam eder. Tek başlılık sosyal bir canlı olan insan için rahatsız edici bir durumdur (Bowlby,1983/2013; Çelikkaleli ve Avcı, 2016; Schaffer ve Emerson, 1964; Tüzün ve Sayar, 2006). Kişi doğduğu anda bir başkasının bakım vermesine muhtaç haldedir, başka canlılar için de bu durum söz konusu olsa da insanın tek başına hayatını devam ettirebilecek kapasiteye erişmesi süreci diğer canlılara göre uzundur (Bowlby, 1983/2013; Schaffer ve Emerson, 1964). Gelişim yaşam boyu devam eden bir süreçtir ancak doğumdan sonra gelişimin en hızlı seyrettiği yaş 0-2 yaş arası dönemdir (Tüzün ve Sayar, 2006). Bu dönemde bebek fiziksel olarak bakım verene bağımlı haldedir ve bu ihtiyaç karşılanmazsa hayatını devam ettiremez. Bebeğin fiziksel

olarak ihtiyaçlarının karşılanması hayatta kalması açısından elzemdir ancak bebeğin duygusal açıdan da ihtiyaçları bulunmaktadır (Bowlby, 1983/2013).

Bowlby (1983/2013)' e göre kişi yakınlık kuracağı birini bulma arayışı içindedir (Mikulincer, 1998; Mikulincer, Shaver ve Pereg, 2003). Bebeğin bu dönemde dünyası-çevresi bakım veren kişiden ibarettir dolayısıyla bebeğin duygusal ihtiyaçları da yine bakım veren tarafından karşılanacaktır (Ainsworth, 1989; Bowlby, 1983/2013). Bu ihtiyaın karşılanmaması ya da bakım veren ile bebek arasında sağlıklı bir ilişkinin veya bağlanmanın oluşmaması bebeğin yetişkinlik dönemini de etkileyecek bir takım sonuçlara yol açacaktır (Ainsworth, 1989; Bowlby, 1982; Fraley ve Shaver, 2000; Mikulincer, Florian ve Weller; 1993; Mikulincer ve Shaver; 2005; Tüzün ve Sayar, 2006; Soysal, Bodur, İşeri ve şenol, 2005).

Dünyaya yeni gelen bebek için ilk defa kuracağı ilişki yani sayesinde dünyayı tanınmasına aracı olan bakım veren ile ilişkisi çok önemlidir (Bartholomew ve Moretti, 2002; Bowlby, 1983/2013; Mikulincer ve Shaver, 2005). Bebeğin bakım veren ile ilişkisi dünyayı anlamlandırma ve yorumlama biçimini etkiler. Bebek, bakım veren ile kurduğu ilişki bağlamında dünyayı güvenli, sevgi dolu bir yer olarak ya da güvensiz, tehdit dolu bir yer olarak görebilir. Bebeğin geliştirdiği bu bakış açısı, ilişkilere dair bir bilişsel yapıya sebebiyet verir ve yaşamı boyunca kuracağı diğer ilişkilerini de etkileyebilecek bir sonuç ortaya çıkarır (Bowlby, 1983/2013; Carver, 1997; elikkaleli ve Avcı, 2016; Hazan ve Shaver, 1987; Schacner, Shaver ve Gillath, 2008; Shaver, Schacner ve Mikulincer, 2005; Soysal, Bodur, İşeri ve şenol, 2005).

Yaşamın ilk yılları kurulacak ilişkilerin niteliği yalnızca bebeklik ve çocukluk dönemi değil, kişinin tüm yaşamı boyunca kuracağı ilişkilerde ona eşlik edecek bir örüntünün oluşmasına neden olur. Bebek bakım verene bağımlıdır, o olmadan hayatta kalmaz ancak bu bağımlılık sadece fiziksel düzeyde bir bağımlılık değildir. Bu bağımlılık ile birlikte bebeğin annesine karşı bağlanma ilişkisi gerçekleşir (Çelikkaleli ve Avcı, 2016; Tüzün ve Sayar, 2006; Shorey ve Snyder, 2006).

Bowlby (1983), bağlanmayı tanımlarken, bağlanmanın anne ve bebeğin sürekli bir arada bulunmasından kaynaklı bir yakınlık olmadığını belirtir. Bowlby (1983/ 2013), bağlanma davranışını bir başkasına yakın olmak, yakın olmayı istemek ve bu yakınlığı sürdürme olarak tanımlamıştır. Bebek korku anında bağlandığı kişiyi arar, onu görünce

rahatlar. Bağlandığı kişiden uzun süre uzak kalınca huzursuz hisseder, ihtiyaçlarını o kişinin karşılamasını ister (Fraley ve Shaver, 2000; Soysal, Bodur, İşeri ve Şenol, 2005).

Bebek ile anne/bakım veren arasındaki ilişkinin önemi bilinse de bu ilişkiye dair “bağlanma” terimi kullanılarak yapılan ilk açıklamalar ve bebek ile anne arasında gerçekleştirilen bağlanmanın, kişinin yaşamının ileriki yıllarında kuracağı ilişkileri de etkilediğine yönelik ilk açıklamalar Bowlby tarafından yapılmıştır (Öztürk, Türel ve Oğur, 2020; Bretherton, 1992; Soysal, Bodur, İşeri ve Şenol, 2005). Bowlby, uzun yıllar boyunca hem insanlar hem de hayvanlar üzerinde çeşitli gözlemlerde bulunmuş, hayvanlar arasındaki anne ve bebek bağlanma ilişkisine dair açıklamalar yapmıştır; babun, şempanze, goril gibi maymunların yaşamlarının ilk yıllarında annelerine fiziksel olarak çok yakın olduğunu ve annenin uzaklaşıp geri döndüğü durumlarda hayvanların annelerine heyecanla koştuklarını, sarıldıklarını ve ayrılık durumunun kaygı yarattığını belirtmiştir (Bowlby, 1969/2014; Bowlby, 1982; Bowlby, 1969/2014; Hazan ve Shaver, 1994; Shorey ve Snyder, 2006; Soysal, Bodur, İşeri ve Şenol, 2005; Tüzün ve Sayar, 2006).

Bowlby'nin bağlanma kuramı üzerine çalışmaya başlamasındaki önemli olaylardan biri Londra'da evsiz erkek çocuklarıyla yaptığı çalışmalar olmuştur. Bowlby, bu çalışma süreci sonucunda erken yaşlarda ebeveyninden yoksun kalan çocukların ileriki yaşlarda şiddet ve suça eğilimlerinin diğer çocuklara nazaran yüksek olduğuna ile fiziksel ve psikolojik rahatsızlıklara daha kolay yakalandıklarına yönelik çalışmalar sunmuştur (Bowlby, 1969/2014; Bowlby, 1982; Hazan ve Shaver, 1994; Shorey ve Snyder, 2006; Soysal, Bodur, İşeri ve Şenol, 2005; Tüzün ve Sayar, 2006).

Bowlby, çocukta bağlanmanın oluşumunu 4 evrede açıklamış olup, bu evrelerin geçişlerinin veya her evrede açıklanan bağlanma özelliklerin o evre esnasında tamamen gerçekleşip gerçekleşmediğine ilişkin bilgilerin kesin ve değişmez olmadığını belirtmiştir (Bowlby, 1983/2013).

Birinci evre, 0-2 aylarını kapsar. Bebek belli biçimlerde insanın varlığına diğer uyaranlardan farklı bir şekilde cevap verir ancak henüz kişileri tanıma becerisi gelişmemiştir. Bu evrede bebekte refleksler hakimdir; bağlanma emme, yönelme, meme arama, annenin çocuğa teması ile oluşur (Ainswort, 1989; Bowlby, 1983/2013).

İkinci evre, 2-7 aylarını kapsar. Bu evrede bebek hala insanlara diğer uyarılardan daha ilgiyle yaklaşmakta olup, yavaş yavaş bakım verenin farkına varır, ona yönelir. Özellikle bu evrenin son aylarında bebek annesini tanımaya, annesini görünce çeşitli tepkiler vermeye başlar (Bowlby, 1983/2013; Paterson ve Moran, 1998; Schaffer ve Emerson, 1964).

Üçüncü evre, 7-24 aylarını kapsar. Bu evre bağlanma evresidir (Bowlby, 1983/2013). Bebeklikten çocukluğa geçilmeye başlanır. Evrenin başlarından itibaren bebek annesini tanıyordur. Annesi ayrıldığında ve geri döndüğünde tepkiler verir. Anne çocuğun tüm ihtiyaçlarını karşılayan ve onu güvende tutan kişidir; bir yabancıya varlığı söz konusu olduğunda, tehlikede hissettiğinde annesine sarılır. Bu evre anneyi göz ile takip etme, uzanma sürecinden, bebeğin büyüüp annesini yanına alarak çevreyi incelemeye kadar uzanan bir dönemi kapsar (Bowlby, 1983/2013).

Dördüncü evre, 24 ay ve sonrasında kapsar. Çoğu çocuk bu evrede bağlanmayı gerçekleştirmiştir. Çocuk annesine hangi türde bir bağlanma gerçekleştirdiyse o davranış örüntüsünü düzenli olarak gerçekleştirir. Bu süreçte çocuk annesinden farklı bir birey olduğunu anlar. Çocuk annesinden ayrı zaman geçirmeye, farklı aktiviteleri onsuz yapmaya başlar. Bu dönemden sonra ayrılık süreci yavaş yavaş başlar. Bakım veren ile güvenli bir ilişki kuran çocuğun bu süreçte sosyalleşme sürecini çok zorlanmadan yaşaması beklenir (Arslan ve Teze, 2016; Bowlby, 1983/2013; Öztürk, Türel ve Oğur, 2020; Paterson ve Moran, 1988; Schaffer ve Emerson, 1964; Soysal, Bodur, İşeri ve Şenol, 2005).

Bağlanma kuramı, her bireyin birine bağlanma, yakın duygusal bir ilişki içinde olma ihtiyacı olduğunu belirten, kişisel farklılıkları ve insanların neden başkasının yakınlığına ihtiyaç duyduğu konularına açıklamalar getiren bir kuramdır (Bowlby, 1983/2013; Arslan ve Teze, 2016; Schaffer ve Emerson, 1964; Sümer, 2006). Bowlby (1983), ortaya attığı kuramda çocuğun bağlanma şeklinin sağlıklı-güvenli ya da sağlıklı-güvensiz olmasına bağlı olarak, bilişsel bir çalışma modeli geliştirdiğini belirtmiştir (Bortholomew ve Horowitz, 1991; Diehl, Elnick ve Bourbeau, 1998; Morsünbül ve Çok, 2011). Çocuk, bakım verenin onu güvende tutması, beslemesi, yakınlık göstermesi, ihtiyaçlarını karşılaması, şefkat göstermesi gibi durumlar ve bakım verenin kendisine verdiği tepkilerle birlikte bakıcıya dair içsel temsiller oluşturur. Sevgi

ve yakınlık gören, ihtiyaçları karşılanan ocuk, bakıcısının güvenilir bir s olduğuna dair içsel temsil oluştururken; yakınlıktan mahrum bırakılan, ihtiyaçları karşılanmayan veya tutarsız davranışlar sergileyen bakım verene karşı ocuk güvensiz-olumsuz içsel temsil oluşturur. Bakım veren ile ocuk arasındaki ilişki sonucunda çocuğun dünyaya ve kendine bakış açısını şekillendiren bu model ‘içsel çalışan modeller’ (internal working models) olarak adlandırılır (Diehl, Elnick, Bourbeau ve Labouvie-Vief, 1998; Mikulincer, 1998; Morsünbül ve çok, 2011; Paterson ve Moran, 1988; Shorey ve Snyder, 2006). Bu içsel çalışma modeli kişinin benlik algısını, dünyayı algılama biçimini ve insan ilişkilerine dair temel inançlarını şekillendirir. Çocuğun sahip olduğu modelin onun yakın ilişkilerinde ve kendilik imajı üzerinde bilişsel, duygusal ve davranışsal düzeyde etkileri olacağını belirtilmiştir. (Mikulincer, Florian ve Weller, 1993; Mikulincer, 1998; Diehl, Elnick, Bourbeau ve Labouvie-Vief, 1998; Shorey ve Snyder, 2006). İçsel model bebeğin doğumundan yaklaşık bir yıl sonra şekillenmeye başlar. ocuk 4-5 yaşları civarında kendine, bakıcısına ve dünyaya karşı belirgin bir içsel ve bilişsel model geliştirmiş olur (Bee ve Boyd, 2009).

Bağlanma kuramı, ilk önceleri bebek ile bakım veren arasındaki duygusal bağ ve yakınlık ihtiyaı üzerine açıklamalar getirmek için tasarlanmış bir kuram olsa da zamanla bağlanma ilişkisinin sadece bebeklik ve çocukluk dönemi üzerine etkileri olmadığı belirtilmiştir (Bowlby, 1983/2013; Fraley ve Shaver, 2000). John Bowlby bağlanmanın, insan hayatını ‘‘beşikten mezara dek’’ etkilediğini belirtmiştir (Fraley ve Shaver, 2000). 1970’li yılların sonlarına doğru Bowlby’nin bağlanma üzerine çalışmaları temel alınarak yetişkin ilişkilerini açıklamaya çalışan araştırmalar yapılmıştır (Fraley ve Shaver, 2000). Yalnız yetişkinlerle yapılan araştırmalar sonucunda, birçok yalnız yetişkinin sorunlu bir çocukluk dönemine ya da sıkıntılı ebeveyn ilişkilerine sahip olmasına paralel olarak romantik ilişkilerinde partnerlerine uzak/kayıtsız veya aşırı bağımlı, i içe bir ilişki sürdürme tablosu ortaya çıkmıştır (Fraley ve Shaver, 2000; Shaver ve Hazan, 1987).

1.4.1.1. ocuk Bağlanma Stilleri

Mary Ainsworth ve arkadaşları (1989), çocuklar ve anneleri üzerinde bağlanma ilişkilerini incelemek üzere ‘‘Yabancı Ortam’’ olarak adlandırılan deneysel bir çalışma yapmıştır (Hazan ve Shaver, 1987; Sümer, 2006). Bu çalışmada çocuklar anneleriyle

birlikte bir odada iken bir süre sonra anne odayı terk etmiş ve yabancı biriyle bırakılmıştır. Çocukların bağlanma stillerine yönelik yapılan bu çalışmada, çocuk ile anne arasında gerçekleşen bağlanmanın birkaç çeşidi olduğu gözlemlenmiştir. Araştırmacılar bağlanma stillerini 3 grupta tanımlanmıştır; bu bağlanma stilleri: Güvenli bağlanma (secure attachment), kaygılı-kararsız bağlanma (anxious-ambivalent attachment) ve kaçınan bağlanma (avoidant attachment)'dır (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Carver, 1997; Hazan ve Shaver, 1987; Mikulincer, Shaver ve Pereg, 2003). Tanımlanan bağlanma örüntüleri “güvenli bağlanma” ve kaygılı-kararsız ile kaçınan bağlanmanın birlikte dahil edildiği “güvensiz bağlanma” olmak üzere iki boyuttan oluşur (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Mikulincer, Shaver ve Pereg, 2003). Güvenli bağlanma boyutunda endişe, korku ve kaçınma düşük seviyededir, çocuk ile bakım veren arasında güvene dayalı sağlıklı bir ilişki vardır. Bu şekilde bağlanan çocuk, annesinin onu kısa süreliğine terk edip bir yabancıyla yalnız kaldığı bir senaryoda normal düzeyde bir stres yaşayıp, annesinin dönüşünü sevinçle karşılar. Kaygılı-kararsız bağlanma şekli, güvende olma hissinin olmadığı, bireyin yoğun terk edilme hislerinin olduğu bir boyuttur. Bu bağlanma örüntüsünü gösteren çocuklar annelerinin onları terk etmesi durumunda üzgün ve anneye yapışan bir tutum sergilerken, annenin dönmesi karşısında rahatlama ve mutlu olmak yerine anneyi reddedici ve öfkeli bir tutum sergilerler. Kaçınan bağlanma, kaçınma davranışının yüksek olduğu bağlanma şeklidir; bu bağlanma şeklinde güvenli bağlanma duygusunun eksikliği, kişinin yalnız olduğuna, kimsenin onun yanında olmadığına dair inançla karakterizedir. Yalnız iyi ve mutlu olabileceğine dair gerçek dışı bir kendine güven ve diğer insanlara karşı duygusal bir mesafe söz konusudur. Bu bağlanma stiline sahip çocuklar annelerinin onları terk etmesi durumunda tepkisiz kalır, annenin dönmesi durumunda da ilgisiz ve reddedici bir tutum sergilerler (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Carver, 1997; Diehl, Elnick ve Bourbeau, 1998; Fraley ve Shaver, 2000; Hazan ve Shaver, 1987; Mikulincer, 1998; Mikulincer, Shaver ve Pereg, 2003; Paterson ve Moran, 1988; Sümer, 2006).

Mary Ainsworth ve arkadaşları tarafından ortaya konan bu bağlanma şekilleri, yetişkin bağlanma stillerinin de anlaşılması ve çalışılması için bir temel oluşturmuştur.

1.4.1.2. Yetişkin Bağlanma Stilleri

Bağlanma kuramı ile ilgili ilk çerçeve bebeklik ve çocukluk yılları perspektifinde şekillense de bağlanmanın sadece çocukluk yaşamını etkilemediği; insan davranışı, kişiliği, tutumları ve bireysel farklılıkları üzerinde etkileri olduğu zamanla görülmüştür (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Çalışır, 2009; Fraley ve Shaver, 2000; Shorey ve Snyder, 2006; Sümer, 2006). Kuramın kapsamının genişlemesine, yetişkinlerin bağlanma stillerinin incelenmesi ve bu konuda çeşitli araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalar katkı sağlamıştır.

Yetişkin bağlanma stillerinin incelenmesi, erken dönem yaşantılarının özellikle yetişkinlik dönemindeki ilişkilerde ortaya çıkan belirli davranış örüntülerinin anlaşılması için önemli bir katkı sağlamaktadır (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Carver, 1997; Çalışır, 2009; Fraley ve Shaver, 2000; Mikulincer, Florian ve Weller, 1993; Shorey ve Snyder, 2006; Sümer, 2006). Bu çalışma kapsamında Hazan ve Shaver (1987)'in Üçlü Bağlanma Modeli ve Bartholomew ve Horowitz (1991)'in Dörtlü Bağlanma Modeli açıklanacaktır.

1.4.1.2.1. Hazan ve Shaver- Üçlü Bağlanma Modeli

Yetişkinlerin bağlanma stilleri ile ilgili öncü çalışma 1980'li yıllarda Hazan ve Shaver tarafından yapılmıştır (Fraley ve Shaver, 2000; Hazan ve Shaver, 1987; Mikulincer, Florian ve Weller, 1993; Shaver ve Hazan, 1988). Hazan ve Shaver (1987) bağlanma kuramı ekseninde yetişkin romantik ilişkilerini ve yalnızlığını açıklamaya çalışmış, romantik ilişkiler için ilk öz bildirim ölçeğini geliştirerek Ainsworth ve arkadaşlarının çocuklar için tanımladıkları üç bağlanma stiline karşılık olarak yetişkinlerin romantik ilişkileri için de bu üç bağlanma stilini tanımlamışlardır (Çalışır, 2009; Hazan ve Shaver, 1987; Shorey ve Snyder, 2006; Sümer, 2006).

Yetişkinler için yapılan ölçek çalışması sonucunda güvenli, kaygılı-kararsız ve kaygılı-kaçınan olmak üzere üç boyut tanımlanmıştır, buna göre güvenli bağlanan kişiler, romantik ilişkilerinde mutlu, yakınlık kurmaktan çekinmeyen ve yakınlıktan tedirgin olmayan kişilerdir. Kaygılı kararsız kişiler terk edilmekten korkan, partnerlerine karşı aşırılıkları (kıskançlık gibi) olan kişilerdir. Kaygılı-kaçınan bağlanma stiline sahip kişiler ise birliktelik yaşadıkları kişiye yakın olmaktan korkan, duygusal

olarak mesafeli kişilerdir (Çalışır, 2009; Hazan ve Shaver, 1987; Shorey ve Snyder, 2006). Yetişkinlerin bağlanma stilleri üzerine yapılan önemli çalışmalardan biri de Bartholomew ve arkadaşlarına aittir (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Carver, 1997; Diehl, Elnick ve Bourbeau, 1998; Çalışır, 2009; Sümer, 2006).

1.4.1.2.2. Bartholomew ve Horowitz- Dörtlü Bağlanma Modeli

Bartholomew ve arkadaşları (1991), Bowlby'nin bireyin kendine dönük ve başkalarına dönük bakış açısıyla ilgili olan içsel çalışan modeli çerçevesinde bir yetişkin bağlanma modeli oluşturmuş, dört ayrı yetişkin bağlanma kategorisi sınıflandırmışlardır (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Çalışır, 2009; Mikulincer, Florian ve Weller, 1993; Sümer, 2006). Sınıflandırma yapılırken temel alınan iki nokta "benlik ve başkaları" olarak adlandırılan, bireyin kendini değerlendirme şekli ve dünyayı değerlendirme şeklidir. Bartholomew ve arkadaşları (1991), yetişkin bağlanma stillerini sınıflandırırken, bir kişinin benlik imgesini kendini olumlu veya olumsuz görmesi ve başkalarını olumlu ve olumsuz şekilde görmesi olarak toplamda dört kategoriye ayırmışlardır (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Shaver, Schachner ve Mikulincer, 2005; Sümer, 2006).

Kendine dair olumlu bir benlik algısı olan kişi, kendisini sevgiye layık görür, kendine yönelik içselleştirilmiş özsaygısı mevcuttur. Olumsuz benlik saygısı olan bir kişi kendini sevilmeye layık görmez ve başkaları tarafından beğenilme arzusu yoğun olarak gözlenir. Başkalarına dair olumlu bir algısı olan kişi için yakınlık kurmak arzulanan ve rahatsızlık vermeyen bir eylemken; başkalarına yönelik olumsuz algısı olan bir kişi yakınlık kurmaya ve ilişki içinde bulunmaya yönelik olumsuz bir tavır içindedir. Bartholomew ve arkadaşları (1991), bireyin kendine ve çevreye yönelik algısı temel alınarak oluşturdukları yetişkin bağlanma stilleri modeli dört kategoriden oluşmaktadır. Bu bağlanma türleri güvenli (secure), saplantılı (preoccupied), kayıtsız (dismissing) ve korkulu olarak sınıflandırılmıştır (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Mikulincer, Florian ve Weller, 1993; Shaver ve Mikulincer, 2002; Shaver, Schachner ve Mikulincer, 2005; Sümer, 2006).

1.4.1.2.2.1. Güvenli Bağlanma

Dörtlü bağlanma modelinde güvenli bağlanma hem kendine karşı hem de başkalarına karşı olumlu olma kategorilerinin birleşimine denk gelir. Güvenli bağlanan kişi kendini değerli bulur, başkalarının onayına ihtiyaç duymadan kendi biricikliğinin farkındadır, özerktir, sevmeye layık olduğunu düşünür. Birini sevme, yakınlık duyma duyguları karşısında diğerlerine karşı olumlu bir bakış açısına sahiptir, korku duymaz (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Fraley ve Shaver, 2000; Mikulincer, Shaver ve Pereg, 2003).

1.4.1.2.2.2. Saplantılı Bağlanma

Bu bağlanma türü kendine karşı olumsuz fakat başkalarını olumlu değerlendirme kategorilerinin kesişmesini temsil eder. Kişi kendine karşı düşük bir özsaygıya sahiptir. Kendini sevmeye ve beğenilmeye layık görmezken başkalarını olumlu değerlendirir ve başkaları tarafından onaylanmaya ihtiyaç duyar (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Fraley ve Shaver, 2000; Mikulincer, Shaver ve Pereg, 2003).

1.4.1.2.2.3. Kayıtsız Bağlanma

Bu bağlanma stili, kendini olumlu değerlendirme ve başkalarını olumsuz değerlendirme kategorilerinin kesişmesinde yer alır. Kişi kendine değer verir, benlik saygısı yüksektir ancak başkalarına karşı olumsuz bir bakış açısı hakimdir. Bu kişiler ilişkinin sebep olabileceği hayal kırıklığı, incinme ihtimaline karşın yakın ilişki kurmaktan çekinirler (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Fraley ve Shaver, 2000; Mikulincer, Shaver ve Pereg, 2003).

1.4.1.2.2.4. Korkulu Bağlanma

Bu bağlanma stili, hem kendini hem başkalarını olumsuz değerlendirme kategorilerinin kesişmesinde yer alır. Korkulu bağlanma örüntüsü gösteren kişiler kendilerini değersiz görürler, düşük benlik saygısı ve kendini sevgiye layık görmeme mevcuttur. Bu kişiler başkalarını da güvenilmez olarak düşünürler kayıtsız bağlanan kişilerle benzer olarak yakın ilişkinin getirebileceği hayal kırıklığından kaçınmak için yakın ilişki kurmaktan kaçınırlar (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Fraley ve Shaver, 2000; Mikulincer, Shaver ve Pereg, 2003).

BENLİK MODELİ
(BAĞIMLI)

	OLUMLU (Düşük)	OLUMSUZ (Yüksek)
OLUMLU (Düşük)	GÜVENLİ Yakınlık kurmada rahatlık ve özgür irade	SAPLANTILI İlişkilerle aşırı meşgul, ilişki üzerine aşırı düşünme, ilişkilere takıntılı
BAŞKALARI MODELİ (KAÇINMA)	KAYITSIZ Yakınlığa kayıtsız, karşı bağımlı	KORKULU Yakınlıktan korkma, sosyal açıdan kaçınan
OLUMSUZ (Yüksek)		

Şekil 1. Batholomew ve Horowitz (1991)'in Dörtlü Bağlanma Modeli

1.5. KADINA YÖNELİK ŞİDDET

1.5.1. Şiddet

WHO (World Health Organization), Dünya Şiddet ve Sağlık raporunda (2002) şiddeti "Yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, kötü gelişme veya yoksunluk ile sonuçlanan veya sonuçlanma olasılığı yüksek olan, tehdit veya fiili olarak kendisine, başka bir kişiye veya bir gruba veya topluluğa karşı fiziksel güç veya gücün kasıtlı kullanımı" olarak tanımlamaktadır. Şiddet kavramının üzerine herkes tarafından onaylanmış, kabul görmüş tek bir tanım bulunmamaktadır (Akkaş ve Uyanık, 2016; Krug, Dahlberg, Mercy, Zwi ve Lozano, 2002).

Dünya şiddet ve sağlık raporunda (2002) şiddetin genel tanımı mağdur, fail ve mağdur ve failin ilişkisi açısından 3 türe ayrılmıştır.

1.5.1.1. Kendine Dönük Şiddet

Kendine dönük şiddet, kişinin kendine yönelik zarar verme niyetiyle gerçekleştirdiği eylemleri içerir. Kişinin kendisini yoksun bırakması, istismar etmesi, bedenine zarar vermesi, intihar etme girişiminde bulunması, intihar etmesi gibi durumları ve eylemleri kapsar. Burada fail de mağdur da kişinin kendisidir (Krug, Dahlberg, Mercy, Zwi ve Lozano, 2002).

1.5.1.2. Kişiler Arası Şiddet

Kişiler arası şiddet, kişilerin birbirlerine karşı uyguladığı şiddet davranışlarını içermektedir. Kişiler arası şiddet Aile içi/Partner şiddeti ve Toplumsal Şiddet olarak iki gruba ayrılmaktadır. Aile içi ve Partner şiddetin kendi içinde 3 kategoriye ayrılır bunlar: çocuğa yönelik şiddet, yaşlılara yönelik şiddet ve partner şiddetidir. Aile içi şiddetin çocuk ve yaşlı boyutu, çocuklara kötü muamele, ihmal ve istismar, şiddet ile yaşlılara yönelik ihmal, şiddet, kötü muamele ve istismarı içerir. Partner boyutu ise partnerler arası şiddet ve kötü muameleyi içerir. Kişiler arası şiddetin bir diğer kategorisinde yer alan Toplumsal Şiddet, yakın-tanıdık tarafından şiddet ve yabancı şiddeti olarak 2 kategoriye ayrılmaktadır. Toplumsal şiddetin yakın kişileri içeren boyutu kişinin tanıdığı, bildiği biri tarafından şiddete uğramasıdır. Yabancı şiddeti ise kişinin tanımadığı biri tarafından uğrayabileceği fiziksel saldırı, haklarının gasp edilmesi gibi durumları içerir. Bu kişi iş yerinde, resmi ya da resmi olmayan kurumlarda veya toplum içinde tanımadığı biri olabilir (Krug, Dahlberg, Mercy, Zwi ve Lozano, 2002).

1.5.1.3. Kolektif Şiddet

Kolektif şiddet bir grubun destekçileri, mensupları tarafından bir başka gruba veya bireye uygulanan şiddettir. Bu şiddetin politik, ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi gerekçeleri olabilir (Krug, Dahlberg, Mercy, Zwi ve Lozano, 2002).

WHO, Dünya şiddet ve sağlık raporunda (2002) şiddeti uygulanma şekli açısından 4 kategoriye ayırmıştır. Bunlar: Fiziksel şiddet, Cinsel şiddet, Psikolojik Şiddet ve Yoksunluk (mahrum bırakma) şeklindedir. Toplumun her kesimi şiddete aynı oranda maruz kalmamaktadır, şiddete en çok maruz kalan ve etkilenenler kadın, çocuk ve yaşlılardır (Akkaş ve Uyanık, 2016; Başar ve Demirci, 2015; Çalışkan ve Çevik, 2018; Krug, Dahlberg, Mercy, Zwi ve Lozano, 2002; Polat, 2017).

Kadına yönelik şiddet 1997 yılında WHO tarafından küresel bir sağlık problemi olarak kabul edilmiştir ancak kadına şiddet yalnızca sağlık açısından sonuçlar doğuran bir olgu değildir. Kadına şiddetin insan hakları, ekonomi, hukuk ve sosyal açıdan pek çok olumsuz ve ciddi sonuçları bulunmaktadır (Grose, Chen, Roof, Rachel ve Yount, 2021; Decker, Seage, Hemenway, Raj, Saggurti, Balaiah ve Silverman, 2009). Kadına Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Bildirgesi (Declaration on the Elimination of Violence against Women) (1994), kadına yönelik şiddete ilişkin farkındalık oluşturma, harekete geçme, kadına yönelik şiddetin çerçevesine ilişkin tanımlama yapma, kadın haklarını bildirme, kadına yönelik şiddet ve bununla ilgili harekete geçme gibi birçok konuyu kapsayan bir bildirgedir. Bu bildirgede kadına yönelik şiddet şu şekilde tanımlanmaktadır: Bir bireyin kadın olmasından kaynaklı, sonucu başarıya ulaşsın ya da ulaşmasın zarar vermek niyetiyle yapılan fiziksel, cinsel ve psikolojik zararlar sonucunda davranışlar kadına yönelik şiddettir (United Nations [UN], 1994; Watts ve Zimmerman, 2002). WHO, kadına yönelik şiddeti bir kişiler arası şiddet türü olarak sınıflandırmaktadır, buna göre; şiddet, kasıtlı bir kişiyi veya grubu fiziksel bir güç kullanmakla tehdit etme veya gerçekten fiziksel güç kullanarak kişinin yaralanmasına, ölmesine, psikolojik olarak zarar görmesine veya kısıtlanmasına yol açan eylemler olarak tanımlanır (Krug, Dahlberg, Mercy, Zwi ve Lozano, 2002).

Kadına yönelik şiddetin tarih boyunca var olduğu bilinmekle birlikte (UN, 1993; Moreno, Zimmerman, Gehring, Heise, Amin, Abrahams, Montoya, Deosthali, Kilonzo ve Watts, 2015) kadına yönelik şiddete ilişkin farkındalık ve bir mücadele hareketinin başlaması 1970'li yılların başlarında ABD ve Batılı ülkelerdeki feminist hareketin alevlenmesine dayanmaktadır. Feminist hareket ile birlikte kadınlar toplum içinde yaşadıkları sorunları daha büyük bir kitle ile paylaşabilme imkânı bulmuştur. Hareketin yaygınlaşması ve kadınların bir grup olarak iletişimlerinin kuvvetlenmesiyle beraber şiddete ilişkin tecrübelerini paylaşan pek çok sayıda kadının ortak sorunlarla karşı karşıya olduğu ve kadına şiddetin kadınların hayatında ortak bir problem olduğu ortaya çıkmıştır (Kilpatrick, 2004).

Kadına yönelik şiddet tüm dünya kadınlarını etkileyen, çoğunun hayatı boyunca en az bir şiddet türüyle karşılaştığı küresel çapta bir problemdir (Yount, DiGirolamo ve Ramakrishnan, 2011). Kadına yönelik şiddet cinsiyete, toplumsal cinsiyet rolleri ve

eşitsizliğine dayanan bir olgudur. Erkeklerin kadınlara yönelik neden saldırgan davrandığının, şiddet uyguladığının açıklanabilmesi için toplum düzeyinde, ikili ilişkinin yapısı ve doğası düzeyinde ve bireysel farklılıklar düzeyinde pek çok faktörün incelenmesi ve kadına yönelik şiddetin önüne geçilebilmesi için bu faktörlerin her biri için çalışmalar yapılması gerekmektedir (Khare, 2018).

Kadına yönelik şiddetin sebepleri ile toplumsal çerçeve temelinde yapılacak açıklamalar, toplumun kadın ve erkeğe biçtiği roller, kadının toplumdaki yeri ve şiddete bakış açısı ile ilgilidir. Toplumun, erkeği kadından üstün tutması, erkek egemenliğinin hakim olması, erkek saldırganlığının bir güç göstergesi, kudretli bir özellik olarak görülmesi durumunda, toplumsal zeminde şiddet için hazırlayıcı bir zemin oluşmuş olur (Khare, 2018; Vandello ve Cohen, 2003; Vandello ve Cohen, 2008). İkili ilişkinin yapısı düzeyinde açıklamalar, ilişkinin yapısı ile ilgili açıklamalar getirmeye çalışır; ilişkinin içerisinde şiddete yol açabilecek, saldırganlığı arttıracak faktörler incelenir. Evliliğe ilişkin düşük memnuniyet düzeyi ve taraflardan biri veya her ikisinin alkol kullanımı, şiddet davranışının ortaya çıkma olasılığını arttıran unsurlar olarak ortaya çıkmaktadır (Devries, Child, Bacchus, Mak, Falder, Graham, Watts ve Heise, 2013; Graham, Bernards, Sharon, Wilsnack, Gerhard ve Gmel, 2011; Stith, Green ve Ward, 2008; Khare, 2018). Kadına yönelik şiddete ilişkin bireysel farklılıklar düzeyinde şiddet zeminini hazırlayan faktörler bir dizi sosyo-demografik değişkenler, kişilik özellikleri temelinde incelenmektedir. Daha düşük gelire ve eğitim düzeyine sahip erkeklerin daha varlıklı ve eğitilmiş olanlara kıyasla şiddete daha eğilimli olduğuna yönelik araştırma sonuçları mevcuttur. Bunun yanında genç yaşta erkeklerin şiddet eğiliminin daha yaşlılara göre daha yüksek olduğuna yönelik sonuçlar da mevcuttur. Ayrıca ruh sağlığı bozuklukları, kişilik bozuklukları, madde kullanımı, aile içi şiddete tanık olma gibi bazı etmenlerin de şiddet eğilimini arttırdığı belirtilmektedir. Şiddetin öğrenme yoluyla da aktarıldığı bilinmektedir. Şiddete tanık olan erkek çocuğunun yetişkin bir erkek olarak sorunlarını şiddet yoluyla çözmeye çalışması olasıdır (Abbey ve McAuslan, 2004; Khare, 2018; Krug, Dahlberg, Mercy, Zwi ve Lozano, 2002; Stith, Green ve Ward, 2008; Khare, 2018).

WHO tarafından 26 Mart 2020'de açıklanan raporda her 3 kadından birinin yaşamı boyunca yakın ilişkide bulunduğu partneri veya başka bir erkek tarafından

fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kaldığı açıklanmıştır. Kadına yönelik şiddet tüm toplumlarda var olmakla birlikte çoğu toplum tarafından önemsenmeyen, yok sayılan kimi zaman günlük hayatın bir rutini olarak kabul gören bir olgudur (Moreno, Zimmerman, Gehring, Heise, Amin, Abrahams, Montoya, Deosthali, Kilonzo ve Watts, 2015). Kadına yönelik şiddet her toplumla ve toplumun her sosyo-ekonomik tabakasında görülmektedir (Krahe, 2018; Vandello ve Cohen,2003; Vandello ve Cohen, 2008). Konuyla ilgili çalışmalar yapıldıkça kadınların şiddete uğrama oranlarının tahmin edilenden çok daha yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır. Kadına şiddetin hukuki, ekonomik ve insan hakları gibi birçok boyutu olmakla birlikte sağlık boyutu da çok önemli bir boyut olarak öne çıkmaktadır. Birçok kadın şiddet sonucu; kemik kırılması, yanma, uzuv kaybı, cinsel şiddet eylemleri kaynaklı cinsel hastalıklar ve istenmeyen gebelikler, depresyon, travma sonrası stres bozukluğu, kaygı bozukluğu gibi sağlık sorunları yaşamaktadır (Devries, Child, Bacchus, Mak, Falder, Graham, Watts ve Heise, 2013; Krug, Dahlberg, Mercy, Zwi ve Lozano, 2002).

Kadına yönelik şiddetin en yaygın şekli eş, sevgili ya da yakın ilişkide bulunulan bir erkek tarafından uygulanan şiddettir (Alesina, Brioschi ve La Ferrara, 2019; Graham, Watts ve Heise, 2011; Krantz ve Moreno, 2004; WHO, 2012). Şiddetin kategorileştirilmesi genellikle fiziksel şiddet, cinsel şiddet, psikolojik şiddet ve yoksunluk (mahrum bırakma) şeklinde olmaktadır (Fawole, 2008; Krug, Dahlberg, Mercy, Zwi ve Lozano, 2002; Krantz ve Moreno, 2005). Yoksunluk ve mahrum bırakma psikolojik şiddet türü olarak da sayılabilir. Şiddetin bir diğer formu olarak ekonomik şiddet yer almaktadır (Fawole, 2008). Şiddet türleri genellikle birbirleriyle iç içe geçmiş olarak ortaya çıkarlar (Krantz ve Moreno, 2005).

1.5.2. Şiddet Türleri

1.5.2.1. Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet

Kadına yönelik şiddetin en çok meydana geldiği form aile içi şiddet olarak da adlandırılabilen eş, sevgili, yakın partner tarafından uygulanan şiddettir (Watts ve Zimmerman, 2002). Fiziksel şiddet itme, kakma, tokat atma, tekme atma, dövme, fiziksel güç ile veya eşya ile yaralama, yakma, öldürme gibi geniş bir aralığı kapsayan davranışlardır Alesina, Brioschi ve La Ferrara, 2019; Krahe, 2018; Krantz ve Moreno, 2005; Vandello ve Cohen, 2003).

1.5.2.2. Kadına Yönelik Psikolojik Şiddet

Psikolojik şiddet, bir kişinin psikolojik olarak sağlıklı durumunu ciddi bir ölçüde bozacak şekilde yapılan tehdit ve/veya davranışlardır (European Institute for Gender Equality, 2020; Mag, Rabanser, Hochleitner ve Exenberger, 2021). Kadına yönelik psikolojik şiddet, sözlü taciz, aşağılama, alay etme, devamlı küçümseme, kişiye zarar vereceğine dair tehditte bulunma gibi davranışları içerir (Khatoon, Fatima, Zaidi, Nishad ve Ahmad, 2021; WHO, 1997; WHO, 2012).

1.5.2.3. Kadına Yönelik Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet, kişinin, partnerinin cinsel ilişki sırasında yapabileceği ya da kişiyi isteği dışında yapmaya zorlayacağı bir şeyden korkmasından dolayı cinsel ilişkiye girmek istemediği halde cinsel ilişkiye zorlanmasıdır (WHO, 2013; Krahe, 2018).

Cinsel şiddet, kadının rızası olmadan cinsel birleşmeye zorlama veya aşağılayıcı cinsel eylemlere zorla katılma gibi biçimler alır (Watts ve Zimmerman, 2002).

Cinsel şiddet, karşı yapılan cinsel içerikli sözlü taciz, tehdit, baskı altına alma ve rıza dışı cinsel aktivitelerin tümünü içerir (Moreno, Zimmerman, Gehring, Heise, Amin, Abrahams, Montoya, Deosthali, Kilonzo ve Watts, 2015; Öyekçin, Yetim ve Şahin, 2011).

Cinsel şiddet; cinsel içerikli sözlü taciz, kadının isteği dışında cinsel etkinliğe zorlama, cinselliği bir cezalandırma aracı olarak kullanma, tehdit ederek cinsel ilişkiye zorlama, aşağılayıcı cinsel eylemlerde bulunmaya zorlama, doğum kontrol

yöntemlerinin uygulanmasını reddetme-engelleme, tanımadığı biri tarafından tecavüze uğrama, evlilik içi tecavüz, evliliğe zorlama gibi davranışları kapsar (WHO, 2002; Krantz ve Moreno, 2004).

Kadına yönelik cinsel şiddet çoğunlukla yakın ilişkide olduğu erkek tarafından gerçekleştirilir ancak bir kadın tanımadığı veya uzaktan tanıdığı biri veya birileri tarafından da cinsel şiddete maruz kalabilir (Khatoon, Fatima, Zaidi, Nishad ve Ahmad, 2021; Krantz ve Moreno, 2004).

1.5.2.4. Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet

Kadına yönelik ekonomik şiddet; maddi kaynakların, kısıtlanması veya tamamen kullanımının engellenmesiyle kadın üzerinde yaptırım, tehdit ve kontrol aracı olarak kullanılmasıdır (Öyekçin, Yetim ve Şahin, 2011). Kadına yönelik ekonomik şiddet erkek istismarcının para kontrolünü ele geçirmesi ve kadını para üzerinden baskı altına alması, sömürmesi, tehdit etmesidir. Ekonomik şiddet, kadının maddi kaynaklara ulaşmasını kısıtlama veya tamamen engelleme, kendi parasını kazanmasını engelleme, kişinin kendi emeğiyle elde ettiği parasına el koyma, miras hakkını gasp etme, paranın nasıl harcanacağı konusunda tamamen dışarda tutma gibi durumları kapsar (Fawole, 2008).

1.6. BENLİK SAYGISI

1.6.1. Benlik Kavramı

Psikolojiye büyük katkıları olan William James'in 1890 yılında *The Principles of Psychology* kitabında, benlik kavramını konu almasıyla birlikte benlik saygısı, psikolojinin en çok çalıştığı konulardan biri olmuştur (Cast ve Burke, 2002; Gecas, 1982; Leary, 1999; Oyserman, Elmore ve Smith, 2012; Özen ve Gülaçtı, 2010). Benliğe dair ilk açıklamaları getiren James (1890), benliği kişinin yalnızca bedeninden ve hislerinden ibaret bir yapı olmadığını, kişinin kendisiyle ilişkili bulunduğu, kendisine ait hissettiği tüm maddi ve manevi kaynaklarını içerdiğini belirtir. Örneğin, kişinin bedeni, çocukları, eşi, hisleri, arkadaşları, kişiliği, duyguları, davranışları, istekleri hepsi onun benliğini oluşturur (James, 1890).

James (1890), Bilinen Benlik (I) ve Bilen Benlik (me) olmak üzere benliğin iki boyutundan bahsetmiştir. Bu iki boyutun kapsadığı 4 benlik türü tanımlanmıştır. Bunlar: Maddesel Benlik, Sosyal Benlik, Ruhsal Benlik ve Saf Ego'dur. Maddesel benlik, sosyal benlik ve ruhsal benlik türleri benliğin Bilen Ben (me) boyutunda yer alırlar. Maddesel benlik, bedenimiz, ailemiz, maddi varlıklarımız gibi yapıları kapsar (James, 1890). Bedenimiz maddi benliğimize ilişkin en temel nesnedir. Bedenimiz 'benim' olarak adlandırdığımız ilk kavramlardan biridir. James (1890), kişilerin bedenleri üstüne geçirdikleri kıyafetler ve görünüşleriyle de kendilerini temsil eden bir 'ben' ortaya koyduklarını belirtir. Maddesel benliğin bir diğer unsuru ailemizdir. Maddesel benliğin unsurları kendimize ait yani 'benim' olarak gördüğümüz, kişinin kendisine ait olarak gördüğü ve hissettiği her şeydir. Para, mal, mülk, beden, kıyafet, aile bunların hepsi maddesel benliğin unsurlarıdır (Leary, 1990; James, 1890; Yılmaz, 2016).

Sosyal benlik, kişinin sosyal çevresi tarafından nasıl görüldüğüne ilişkin algılarıyla ilgili olan benliktir. James (1890), bir kişinin sosyal çevresi tarafından kötü muamele görmesinin ya da yok sayılmasının çok zor bir durum olduğunu belirtir. Ayrıca bir kişinin sosyal benliğinin, onu tanıyan ve zihninde ona dair bir bilgisi olan kişi sayısının fazlalığıyla orantılı olduğunu belirtir. Sosyal benlik bir grup içerisinde yer alma, sosyal çevre içerisinde övgü toplama, iyi bilinmek isteme gibi davranışlarımızı kapsar. Kişinin bulunduğu farklı ortamlarda farklı rolleri olabilir; örneğin okulda öğrenci iken evde evlat ve arkadaş ortamında arkadaş rolü üstlenilir. Girilen her ortamda o ortamın getirdiği role uygun davranmak da sosyal benlik ile ilgilidir (Leary, 1990; James, 1890; Yılmaz, 2016).

Ruhsal benlik, James (1890), tarafından benliğin en kalıcı ve özel kısmı olarak tarif edilmektedir. Ruhsal benlik, kişinin kendi ile ilgili sahip olduğunu düşündüğü yetenek, tutum, davranış, kapasite ve bilgisini içerir. James (1890), kişinin ahlaki duyarlılık ve vicdan gibi kavramlara sahip olduğunu düşünmesinin, kişiyi para ya da bir ev sahibi olmaya göre çok daha fazla tatmin ettiğini açıklamıştır (Leary, 1990; James, 1890; Yılmaz, 2016).

Saf ego, Bilinen Benlik (I)' e karşılık gelmektedir. Saf ego benliğin kişinin kendisi tarafından farkındalığına işaret eder. Saf ego deneysel olarak incelenemeyen, kişinin benim olarak nitelendirdiği şeylerden bağımsız olarak onda süreklilik duygusu

oluşturan, kendisini gördüğü ve kendisini düşündüğü kısımdır (Leary, 1990; James, 1890; Yılmaz, 2016).

Campbell (1990), benlik kavramını tanımlarken benliğin, kişinin kendini değerlendirdiği ve kişinin kendisi ile ilgili sahip olduğu bilgiden oluşan iki bileşenden oluştuğunu ifade eder. Değerlendiren bileşen, kişinin kendini değerlendirilecek bir obje olarak gözlemlediğinde kendi ile ilgili nasıl hissettiği kendini nasıl gördüğü ile ilgilidir. Değerlendiren bileşen, benlik saygısı ile ilgili bir özellik olarak kabul edilmekle birlikte, bu bileşen başkalarının değerlendirmelerinden, çeşitli durumlardan ve geri bildirimlerden etkilenir bu açıdan daha kalıcı, sabit ve değişime dirençli bir yapı olan benlik saygısı ile farklılaşır. Bilgi bileşeni ise kişinin sahip olduğu yetenekler ve niteliği hakkındaki inançlardan oluşur, değerlendiren bileşen ve benlik saygısı arasındaki farklar burada geçerli değildir. Kişinin kendisi ile ilgili bilgi bileşeni değerlendiren bileşenine göre daha kalıcı ve istikrarlıdır (Campbell, 1990).

Benlik kavramı, bireyin kendine ait gördüğü, “benim” olarak adlandırabildiği, “ben” olarak hissedebildiği; kişinin maddi, manevi, fiziksel, ruhani ve ahlaki açıdan sahip olduğu tüm özelliklerin bütünüdür (Gecas, 1982).

Higgins (1987), benliğin birden fazla alanı olduğunu belirtir, bu alanları gerçek ben, ideal ben ve olması gereken ben olarak tanımlar. Gerçek ben, birinin gerçekten sahip olduğuna inandığı benliktir. İdeal ben, kişinin olmak istediği özellikleri barındıran benliktir; hayallerini, ideallerini, hedeflerini ve arzularını barındırır. Olması gereken ben, birinin sahip olunması gerektiğini düşündüğü özelliklerdir.

Ben kavramı, kişinin benimle ilgili, benim hakkımda, benim dahil olduğum, beni içeriyor olarak gördüğü durumlarda kullanılan bir terimdir. Benlik kavramı, kişinin düşüncenin hem nesnesi hem öznesi olmasını içerir, “ben düşünüyorum ve kendim ile ilgili düşünüyorum ve bunun farkındayım” (Oyserman, Elmore ve Smith, 2012). Benlik kavramı kişinin kendine yüklediği anlam, kendi ile ilgili düşünceleri ve algılarıdır. Kişinin kendine dair fikirleri ve algıları yaşadığı sosyal çevrede edindiği deneyimlerle oluşur. Benlik kavramı bir kişinin bir durum karşısında verdiği tepkiler yardımıyla gözlemlenebilir. Shavelson ve arkadaşları (1976), benlik kavramını örgütlü, sıralı, istikrarlı, çok yönlü bir kavram olarak ifade etmişlerdir (Shavelson, Hubner ve Stanton, 1976).

1.6.2. Benlik Saygısı Kavramı

Benlik saygısına ilişkin pek çok tanımlama olmakla birlikte bu tanımlamalar genel olarak benlik saygısını kişinin benliğine ilişkin olumlu bir bakış açısına sahip olmasını ifade eder (Cast ve Burke, 2002; Gecas, 1982; Leary, 1999; Özkan, 1994). Benlik saygısı, kişinin kendini değerli ve yeterli görmesini ifade eder (Orth ve Robins, 2014). Benlik saygısı kavramı psikolojik açıdan çok önemli bir yapıdır (Leary, 1999; Kernis, 2003) çünkü benlik saygısı kişinin kendisiyle ilişkisini, çevresiyle ilişkisini, psikolojik iyi oluş halini ve yaşamın pek çok boyutunu etkiler (Cast ve Burke, 2002; Kernis, 2003; Leary ve Baumeister, 2000; Rosenberg, Schooler, Schoenbach ve Florence, 1995). Benlik saygısı, sadece kişinin kendi kendini değerlendirmesiyle oluşan, varlığını sürdüren bir yapı değildir. Benlik saygısı hem kişinin kendini değerlendirmesiyle hem de kişinin başkalarının onu nasıl değerlendirdiği ile ilgili duygu ve düşünceleriyle şekillenir. Benlik saygısı kavramı kişinin kendini başkalarından daha iyi, daha yeterli veya daha güçlü gördüğü anlamlarına gelmez; benlik saygısı kavramı, kişinin kendi ile ilgili öznel, görüşleri, duyguları, tutumları, inançları ve kendi ile ilişkisi ile ilgilidir (Orth ve Robins, 2014).

Gecas (1982), benlik saygısının öncelikle kişinin kendini olumlu değerlendirmesiyle ilgili olduğunu belirtmiştir. Kişinin kendini olumlu değerlendirmesi iki boyut üzerinden tanımlanır. Bu iki boyut “Yeterlilik” ve “Değer” boyutu olarak tanımlanmıştır. Yeterlilik boyutu kişinin kendini yeterli, kabiliyetli, etkili, kapasite ve donanıma sahip görmesiyle ilişkili iken değer boyutu kişinin basit hali ile kendini değerli görmesi, kendi değerine ilişkin olumlu bir tutum içinde olmasını temsil eder. Bu iki boyut birlikte benlik saygısının iki bileşenini oluştururlar ve birbirlerinden etkilenmektedirler. Öz yeterlik duygusu arttıkça öz değer duygusu artabilir ya da tam tersi geçerli olabilir (Cast ve Burke, 2002; Gecas, 1982; Mruk, 2008).

Cast ve Burke (2002), benlik saygısı üzerine yapılan araştırmaları, araştırmaların konsepti açısından üç gruba ayırmışlardır. Bu gruplandırmaya göre, benlik saygısına ait araştırma konseptlerinin ilki “sonuç yaklaşımı” olarak adlandırılabilir. Bu konseptteki araştırmalar genellikle benlik saygısını oluşturan, arttıran ve azaltan durumları konu alır (Harter 1993; Rosenberg ve Schooler, 1995; Peterson & Rollins 1987). Benlik saygısının bir diğer ele alınış şekli ise benlik saygısının doğuştan gelen bir güdü olarak

ele alınmasıdır (Cast ve Burke). Bu konudaki ilk açıklamaları yapan araştırmacılardan biri olan James (1980), kişinin kendisiyle ilgili olumlu düşünme, kendini olumlu değerlendirme eğiliminin insan doğasında var olduğunu dile getirmiştir (Leary, 1999). Benlik saygısını bir güdü olması temelinde inceleyen çalışmalara göre, kişiler kendileriyle ilgili olumlu hissetme eğilimi, ihtiyacı içerisindedirler. Bu ihtiyacın karşılanabilmesi için kişiler kendileriyle ilgili olumlu ve iyi hissettikleri durumların içerisine girme, bunu sürdürme ve kendini olumlu görmeye yönelik davranma eğilimindedirler (Cast ve Burke, 2002; Tesser ve Paulhus, 1983; Tesser, 1988). Son olarak benlik saygısının kişinin psikolojik bütünlüğünü, iyi oluşunu ve sağlığını korumak açısından öneminin üzerine temellendirilmiş bir konsept söz konusudur. Düşük benlik saygısına sahip olmanın psikolojik sonuçları, yüksek benlik saygısına sahip kişilerin özellikleri, yüksek benlik saygısına sahip olmanın stresle baş etmede rol oynaması, benlik saygısı ve depresif duygudurum arasındaki ilişki gibi konular bu konseptin inceleme alanlarıdır (Cast ve Burke, 2002; Longmore ve DeMaris, 1997; Longmore, Manning, Giordano ve Rudolph, 2004; Thoits, 1994).

1.6.3. Benlik Saygısı Gelişimi

Brown ve Marshall (2006), Benlik saygısı kavramının en az üç farklı anlamda kullanıldığını belirtmişlerdir. Benlik saygısı teriminin kullanıldığı anlam açısından farklılaştığı üç terim: Global benlik saygısı, kendine değer duygusu ve kendini değerlendirme olarak sınıflandırılmıştır.

1.6.3.1. Global Benlik Saygısı (Kişilik Özelliği Olarak Benlik Saygısı)

Benlik saygısının zamana ve duruma göre kararlılık gösteren bir kişilik özelliği olarak değerlendirilen formuna global benlik saygısı denmektedir. Global benlik saygısı bir kişinin kendinin ve değerinin farkında olması, kendini değerlendirmesi olarak tanımlanmıştır. Bununla birlikte Harter (2006), bir kişinin global benlik saygısını dile getirebilmesi farkında olabilmesi için kişinin belli bir yaşa ulaşması gerektiğini vurgular. Harter (2006), bir kişinin kendi ile ilgili değerli hissetme, kendini beğenme, kendi ile gurur duyma yani yüksek global benlik saygısına sahip olmasını ya da kişinin kendini beğenmemesi, kendinden memnun olmaması gibi düşük global benlik saygısına sahip olmasını değerlendirebilmesi, anlayabilmesi için kişinin ez az 8 yaş civarında

olması gerektiğine dair çalışmalar ortaya koymuştur (Harter, 1990). Harter (2006), bu yaştan önce de çocuğun sosyal, fiziksel ya da bilişsel kapasitesi açısından kendi ile ilgili olumlu veya olumsuz fikirleri olduğunu ancak bu bileşenleri kendilerine duydukları saygı temelinde değerlendiremediklerini belirtir.

1.6.3.2. Kendine Değer Duyguları (Bir Durum Olarak Benlik Saygısı)

Benlik saygısı, kişinin kendisi için önemli olarak değerlendirdiği durumlar karşısında kendini nasıl değerlendirdiği ile ilişkili olarak da tanımlanır. Aynı olay karşısında, farklı kişilerin kendilerini farklı değerlendirme biçimleri kişisel kendine değer duygusu ile ilişkilidir. Bir kişinin benlik saygısını arttıran bir olay başka birinin benlik saygısı açısından yıkıcı etkilere sebep olabilir. Bir kişinin olumlu olarak gördüğü ve kendi ile ilişkili olumlu değerlendirdiği bir durum başkasının kendini olumsuz değerlendirmesine yol açabilir (Brown ve Marshall,2006). Örneğin romantik bir ilişki sonrası bir ayrılık kimileri tarafından benlik saygılarını düşüren bir etkiye sebep olurken kimilerinde benlik saygısına yönelik yıkıcı bir etki yaratmaz. Kendimiz hakkındaki hem olumlu hem de olumsuz değerlendirmemiz kendi değerimize ilişkin düşüncelerimizi oluşturur (James, 1980; Brown ve Marshall, 2006).

1.6.3.3. Kendini Değerlendirme (Alana Özgü Benlik Saygısı)

Benlik saygısı teriminin temsil ettiği bir diğer anlam da kişilerin kendilerini nasıl değerlendirdikleri ile ilgilidir. Benlik saygısı, kişilerin kendilerini yetenekleri, sahip oldukları çeşitli kişisel özellikleri değerlendirmeleri anlamında da kullanılır. Kendini değerlendirme benlik saygısıyla eş anlamlı olarak kullanılmanın yanı sıra öz yeterlilik ve öz güven anlamlarında da kullanılır. Kendini değerlendirme, bir kişinin kendini akademi, spor, kişilik özellikleri, sosyal yetkinlikler gibi pek çok ayrı alanı kapsayabilecek değerlendirmesidir. Kişi bu alanların hepsinde aynı seviyede bir benlik saygısına sahip olmayabilir, kişi kendini spor alanında olumlu değerlendirirken, akademik anlamda olumsuz değerlendirebilir (Brown ve Marshall, 2006).

1.6.4. Benlik Saygısı Modelleri

Brown ve Marshall (2006), bu üç yapı ayrı olarak ele alınsa da aslında hepsinin birbiri ile ilişki düzeyi oldukça yüksek olduğunu belirtmişler ve bu duruma şöyle bir

örnek vermişlerdir: Yüksek benlik saygısına sahip olan bir kişi (global benlik saygısı), kendisini daha olumlu değerlendirme eğilimindedir (kendini değerlendirme) ve kendisinin değerine yönelik olumlu hisleri olur (kendine değer duygusu), kendini değerli hisseder. Bu üç yapı arasındaki ilişkiler baz alınarak benlik saygısının nasıl oluştuğu ile ilgili çalışmalar Bilişsel (Yukarıdan Aşağı) Benlik Saygısı Modeli Ve Duygusal (Aşağıdan Yukarı) Benlik Saygısı Modeli olmak üzere iki farklı model üzerinden tanımlanabilir (Brown ve Marshall, 2006).

1.6.4.1. Bilişsel (Aşağıdan Yukarıya) Benlik Saygısı Modeli

Aşağıdan yukarıya model benlik saygısının oluşumunu şu şekilde açıklar: Kişinin kendisinin ya da çevresinin onu değerlendirme şekli (örneğin sosyal kabul veya akranlar tarafından dışlanma, ya da bir konuda başarılı olma veya olmama gibi durumlar) kişinin kendini değerlendirme biçimini etkiler, kendini olumlu değerlendiren kişi kendine ilişkin olumlu bir değer algısına sahip olur ve böylece bu kişinin kendine dair olumlu bir imgeye sahip olur. Böylece kişi ve çevrenin kişi ile ilgili değerlendirmeleri, kişinin hem kendini değerlendirmesini, hem kendi öz değerini hem de global benlik saygısını belirler (Brown ve Marshall, 2006).

1.6.4.2. Duygusal (Yukarıdan Aşağıya) Benlik Saygısı Modeli

Bu model, benlik saygısının oluşumunun yaşamın ilk yıllarında gerçekleştiğini (Harter, 2006) ifade eder (Brown ve Marshall, 2006). Benlik saygısı, çocuğun yaşamının ilk yıllarında bakım veren ile ilişkisi, başkalarıyla ilişkisi ve çocuğun kendi mizaç özelliklerinin getirdikleriyle birlikte oluşur ve çocuğun özellikle bakım veren ile ilişkisi bağlamında kendini değerlendirme şekli ve kendine atfettiği öz değer etkilenir (Brown, Dutton ve Cook, 2001; Brown ve Marshall, 2006; Kaplan, 2006). Bu modele göre; kişinin çevre tarafından değerlendirilme şekli onun kendini değerlendirme şeklini, kendine biçtiği değeri ve global benlik saygısını etkiler. Yani örneğin düşük benlik saygısı olan biri için başkaları olumsuz değerlendirilmek kişinin kendisini değersiz ve yetersiz görmesine kadar varan bir sürece yol açar. Olumlu benlik saygısına sahip biri için ise başkalarının olumsuz değerlendirmeleri kendi değerini benlik saygısını düşürecek bir etki yapmaz (Brown ve Marshall, 2006).

Benlik saygısının işlevi, bir kişinin düşük veya yüksek benlik saygısına sahip olmasının nedenleri ve çeşitli durumlar üzerindeki etkisi psikolojinin inceleme konularından biridir (Cast ve Burke, 2002; Demo, 1985; Gecas, 1982 Leary, 1999; Campbell, 1990).

James (1890), bir kişinin yüksek benlik saygısına sahip olmasının kişinin kendisini yetkin, kabiliyetli, başarılı olarak değerlendirmesiyle mümkün olduğunu belirtmiştir. Kişinin kendini değerlendirirken kendi açısından önemli gördüğü konularda olumlu değerlendirmenin benlik saygısını arttıracakını; kişi açısından önemli görülmeyen bir konuda veya alanda olumsuz değerlendirmenin kişinin benlik saygısı üzerinde büyük bir etkisi olmayacağını belirtmiştir (Harter, 1993; James, 1890).

İnsancıl Psikoloji yaklaşımını benimseyen psikologlar, yüksek benlik saygısı için gerçek ben ile ideal ben arasındaki ilişkiye değinmektedirler; ideal ben, kişinin olmak istediği ben'dir, kişinin hali hazırda olduğu hali değil olmak istediği halidir. İnsancıl yaklaşım, ideal ben ile gerçek ben arasındaki farkın az, uyumun yüksek olmasının, kişinin yüksek benlik saygısına sahip olmasının sebeplerinden biri olarak ele alır ve yüksek benlik saygısına sahip olan kişilerin kendi kaderlerini tayin etme eğiliminde olduklarını belirtir (Leary, 1999).

Benlik saygısını, kişinin sosyal çevre tarafından kabulü veya reddi açısından oluşan bir yapı olarak ele alan Sosyometre Kuramı benlik saygısını, kişinin başkalarıyla ilişkisini, bu ilişkilerin kalitesini, ilişkide kişinin kabulünü veya reddini inceleyen veya gözlemleyen bir psikolojik ölçü olarak tanımlar. Bu kuram, evrimsel bakış açısı çerçevesinde kişinin hayatta kalmak için bir grup ile bir başkası ile olma isteğine dayanır; kişi başkalarıyla ilişki içerisinde olmak, başkaları tarafından kabul görmek ve grubun bir parçası olmak ister çünkü grubun dışında kalmak tehlikeli sonuçlar doğurabilir. Bu doğrultuda kişi kabul gören veya dışlanan davranışları gözlemleyen bir psikolojik yapı-sosyometre oluştur. Sosyometre duyarlı bir yapıdır, ilişki içerisindeki değişiklikleri fark eder, ilişki dinamiğindeki yakınlaşma veya uzaklaşmayı fark eder ve kişiyi dışlanma, reddedilme gibi olası bir durum söz konusuysa bununla baş etmesi, harekete geçmesi konusunda motive eder. Sosyometre kuramına göre, sosyometrenin dikkatini çeken, sosyometrenin yorumladığı, anlamlandırdığı ve onu harekete geçiren olaylar, durumlar, davranışlar sosyometrenin çıktısı olarak kendimizle ilgili

değerlendirmelerimizdir ve bu değerlendirmeler benlik saygımızı oluşturur (Leary, 1999).

Harter (2006), çocukların benlik saygısını davranış düzeyinde yansıttıklarını belirtmiştir. Harter (2006), çocuklarla yaptığı çalışmada yüksek benlik saygısına sahip çocukların gösterdiği davranışları iki kategori olarak sınıflandırmıştır. Bu kategoriler: Çocuğun özgüven, merak ve yaratıcılık göstermesi ve çocuğun değişikliklere ayak uydurabilmesi olarak sınıflandırılmıştır. Düşük benlik saygısına sahip çocukların gösterdiği davranışlar ise bağımsızlık, yaratıcılık, özgüven gösterememe ve değişiklik ya da strese ayak uydurmama, baş edememe olarak iki kategoriye ayrılmıştır.

Benlik saygısını oluşturan etmenlere yönelik farklı kuramlar olsa da genel olarak ilk çocukluk deneyimlerinde bakım veren ile güvenli bir ilişki kurulması (Brown, Dutton ve Cook, 2001), çocukken destekleyici, kısıtlayıcı ve katı olmayan ebeveyne sahip olmak (Harter, 2006), kişinin kendini yeterli, değerli olarak görmesi (Gecas, 1982; James, 1890; Harter, 1993), kişinin çevre tarafından olumlu değerlendirilmesi ve çevre tarafından kabulü (Harter, 2006; Leary, 1999; Orth, Robins ve Widaman, 2012) gibi birçok faktörün benlik saygısı üzerinde etkisi olduğu söylenebilir.

1.7. ARAŞTIRMANIN AMACI

Toplumsal cinsiyet kişinin hayata bakış açısını, kendi ve çevre ile ilgili beklentilerini, kendi yeteneklerine ilişkin inancını, kişilik özelliklerini, davranışlarını, duygularını, tutumlarını ve inançlarını etkileyebilen ve şekillendirebilen bir kavramdır. Özellikle geleneksel toplumlarda kadına eşine itaat etme, kibar olma, sessiz olma, anaç olma gibi roller atfedilmektedir (Bem, 1982; Bem, 1983; Bingöl, 2014; Çelikkaleli ve Avcı, 2016; Gentile, Boca ve Giammusso, 2018; Godsil, Tropp, Goff, Powell ve MacFarlene, 2016; Horney, 1924). Kadınların, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi; kadınların bu rollere ilişkin nasıl bir tutuma sahip olduklarının incelenmesi araştırmanın amaçlarındandır.

Bağlanma bebeklikte gelişen ve kişinin yetişkinlik yaşamında kurduğu ilişkileri de etkileyen bir kavramdır (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Çalışır, 2009; Bowlby,1983/2013; Çelikkaleli ve Avcı, 2016; Schaffer ve Emerson, 1964; Tüzün ve Sayar, 2006; Soysal, Bodur, İşeri ve Şenol, 2005) Bu çalışmanın amaçlarından biri kadınların toplumsal cinsiyet tutumlarının geleneksel veya modern-eşitlikçi oluşuna göre kişilerin bağlanma stillerinin farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir.

Katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları açısından, kadına şiddete ilişkin tutum ve benlik saygılarının incelenmesi araştırmanın amacını oluşturan konulardır.

Sosyodemografik değişkenler açısından toplumsal cinsiyet rolü tutumları, bağlanma stili, kadına yönelik şiddete ilişkin tutum ve benlik saygısının farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi; araştırmanın başlığını oluşturan söz konusu değişkenlerin birbiriyle ilişkisi olup olmadığının incelenmesi araştırmanın amaçlarındandır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM

2.1. KATILIMCILAR

Çalışma, amacına uygun olarak sadece 18 yaş üzeri kadın katılımcılarla yürütülmüştür. Çalışmaya çeşitli yaş grupları ve şehirlerden 384 kişi katılmıştır. Bu kişilerin yaş ortalaması 27,54 standart sapması 7,20'dir. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına göre olmuştur.

2.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Çalışmada Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II, İSKEBE Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

2.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu, araştırmacı tarafından çalışmanın amacına uygun olarak hazırlanan, çalışmada incelenmesi amaçlanan konular üzerinde etkisi olabileceği düşünülen; katılımcıların gelir durumu, medeni durum, yaş, anne eğitim düzeyi, fiziksel şiddete tanık olma gibi bir takım sorudan oluşmaktadır.

2.2.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği orijinal olarak García-Cueto ve arkadaşları (2015) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması ve güvenilirlik geçerlik çalışması Bakıoğlu ve Türküm (2019) tarafından yapılmıştır. Orijinal çalışmada ölçeğin güvenilirliği kapsamında Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,99 olarak hesaplanmıştır, uyarlama çalışmasında ise Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,88 ve test-tekrar test güvenilirliği 0,77 olarak hesaplanmıştır. Ölçek 15 soru ve tek boyuttan oluşmaktadır. Maddeler likert tipinde 1= hiç katılmıyorum, 2= katılmıyorum, 3= karasızım, 4= katılıyorum, 5= tamamen katılıyorum ve şeklinde cevaplanmaktadır. Ölçeğin 1. ve 2. maddeleri dışındaki 13 madde ters kodlanmaktadır. Ölçekten toplam puan alınmaktadır, alınan puanın yükselmesi toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumun olumsuz anlamda

yüksek olduğunu göstermektedir. Yani ölçekten yüksek puan alan bir kişi ölçekten düşük puan alan bir kişiye göre toplumsal cinsiyet rollerini daha az benimsemekte, daha az bağıllık göstermektedir (Bakioğlu ve Türküm, 2019).

2.2.3. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II

Yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri- II, Fraley ve arkadaşları (2000) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçeye çevrilmesi çalışması Selçuk ve arkadaşları (2005) tarafından yapılmıştır. Ölçek likert tipte 36 maddeden oluşmaktadır ve maddeler 1= hiç katılmıyorum, 4= ne katılıyorum ne katılmıyorum, 7= tamamen katılıyorum şeklinde cevaplanmaktadır. Ölçek kaygılı ve kaçınmacı bağlanma olmak üzere 2 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin 18 maddesi kaygılı bağlanma alt boyutunu diğer 18 maddesi kaçınmacı bağlanma alt boyutunu ölçer. Bu boyutların Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı sırasıyla 0,90 ve 0,86'dır. Ölçekteki çift numaralı maddeler kaçınmacı bağlanma boyutunu, tek numaralı maddeler kaygılı bağlanma boyutunu temsil eder. Ölçekte 14 madde (4, 8, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 24, 26, 30, 32, 34, 36) ters kodlanmaktadır. Her bir boyutun temsil ettiği maddeler ayrı ayrı toplanıp ortalamaları alınarak her kişi için kaygılı bağlanma boyutu toplam puanı ve kaçınmacı bağlanma boyutu toplam puanı hesaplanır (Selçuk, Günaydın, Sümer ve Uysal, 2005).

2.2.4. İSKEBE Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği

Kadına yönelik şiddet tutum ölçeği, Kanbay ve arkadaşları (2017) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 30 sorudan oluşmaktadır. Ölçekten kadına yönelik şiddete ilişkin genel tutum puanı ve ayrıca iki faktör puanı elde edilmektedir. Ölçeğin geneli için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,86 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin birinci faktörü bedene yönelik tutumlar ve ikinci faktörü kimliğe yönelik tutumlardır. Bedene yönelik tutum faktörü 16 maddeden (3,4, 8, 9,10, 12, 14, 15, 16, 17, 20, 22, 25, 26, 28 ve 30. maddeler) oluşmaktadır ve Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,80 olarak hesaplanmıştır. kimliğe yönelik tutum faktörü 14 maddeden (1, 2, 5, 6, 7, 11, 13, 18, 19, 21, 23, 24, 27 ve 29. maddeler) oluşmaktadır ve bu ölçek için hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,83'tür. Ölçek maddeleri likert ölçek tipinde ve 1= tamamen katılıyorum, 5= hiç katılmıyorum şeklinde cevaplandırılmaktadır. Ölçekte 5. ve 24.

sorular ters puanlanmaktadır. İki faktörden alınan puanların toplanmasıyla ölçek toplam puanı elde edilmektedir.

Ölçeklerden alınan puanların yüksek olması kadına yönelik şiddete olumsuz yaklaşıldığını (kişinin, kadına şiddete karşı olduğunu), puanın düşük olması ise kadına yönelik şiddete olumlu yaklaşıldığını (kişinin, kadına şiddete karşı olmadığını) göstermektedir (Kanbay, Aslan, Işık ve Tektaş, 2017).

2.2.5. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Rosenberg (1965) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçeye uyarlanma çalışması Çuhadaroğlu (1986) tarafından yapılmıştır (Sümer, 2006; Tonga ve Halisdemir, 2017). Ölçeğin 12 alt boyutu vardır, bu çalışmada yalnızca 10 sorudan oluşan benlik saygısı alt boyutu kullanılmıştır. Türkçeye uyarlanan ölçeğin geçerliği 0,71 olarak hesaplanmıştır (Güler, Güler ve Koşar, 2017; Tonga ve Halisdemir, 2017). Ölçek soruları likert tipte 10 maddeden oluşmaktadır. Test değerlendirilirken 1, 2, 4, 6, 7. maddeler için 1=çok yanlış, 2=yanlış, 3=doğru, 4=çok doğru şeklinde; 3, 5, 8, 9, ve 10. maddeler ise 1= çok doğru, 2= doğru, 3= yanlış, 4=çok yanlış şeklinde değerlendirilir (Böke, 2018; Güler, Güler ve Koşar, 2017; Kirişoğlu, 2016). Ölçekten alınan puanın yüksekliği yüksek benlik saygısı anlamına gelmektedir. Ölçekten alınan 25-35 puan aralığı normal düzeyde benlik saygısını, 25 puan altındaki puan aralığı düşük benlik saygısını ve 35 puan üzeri yüksek benlik saygısını ifade etmektedir (Güler, Güler ve Koşar, 2017).

2.3. İŞLEM

Çalışmaya katılım gönüllük esasına dayalı olmuş olup, katılımcılardan her hangi bir kimlik bilgisi istenmemiştir. Katılımcılara içerisinde bilgilendirilmiş onam formu, kişisel bilgi formu, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri- II, İSKEBE Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği Ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğinin bulunduğu bir anket form uygulanmıştır. Anket formun uygulanma süresi yaklaşık 8-10 dakika sürmüştür ve bu çalışma kapsamında 18 yaş ve üzeri 384 kadın katılımcıya ulaşılmıştır. Araştırma için gerekli olan veriler Covid-19 salgınının getirdiği kısıtlamalar nedeniyle katılımcılardan yüz yüze kağıt kalem formatıyla değil online olarak toplanmıştır. Online olarak doldurulan anket formu yaklaşık 20 erkek katılımcı cevaplandırmış olup bu katılımcıların cevapları araştırmaya dahil edilmemiştir.

2.4. VERİLERİN ANALİZİ

Katılımcılardan anket form kullanılarak toplanan veriler bilgisayar ortamına geçirilmiştir. Bilgisayar ortamına aktarılan veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 20.0 versiyonu ile analiz edilmiştir. Öncelikle araştırmada kullanılan ölçeklerin Cronbach alfa değerleri incelenmiştir. Ölçek ve alt boyutlarının güvenilirlik katsayılarının incelenmesinin ve güvenilirlik katsayılarının yüksek olduğunun gözlemlenmesinin ardından betimleyici istatistik değerleri incelenmiştir. Çalışmada sosyo-demografik değişkenlerin sayıları ve yüzdelik dağılımları incelenmiştir. Her bir ölçek ve alt boyutun normal dağılım sınaması Kolmogrov-Smirnov Testi ile incelenmiştir. Test sonucunda ölçeklerin normal dağılmadığının gözlemlenmesi sonucu ölçek puanlarının eğiklik, basıklık, mod, medyan, aritmetik ortalama, çeyrekler arası açıklık değerleri, kutu ve histogram grafikleri incelenmiştir. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri- II 'nin alt boyutları ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği için hesaplanan eğiklik ve basıklık değerlerinin standart hatalarına bölünmeleriyle elde edilen değerlerin $\pm 1,96$ arasında olması sebebiyle bu ölçekler için normal dağılım varsayımı ile çalışmaya devam edilmiş ve parametrik testlerin kullanımına karar verilmiştir. Kadına yönelik şiddet ölçeği ve alt boyutları için non-parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir. İkili kategorili değişkenler için puan ortalamaları arasındaki farkın hesaplanması için Bağımsız Örneklem t Testi

(normal dağılım varsayımı koşullarında) ve Mann Whitney U Testi (normal dağılıma gözlemlenmeyen koşullarda) analizleri kullanılmıştır. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının diğer değişkenler üzerindeki yordayıcı rolünün incelenmesi için Doğrusal Regresyon Analizi uygulanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bu bölümde araştırma kapsamında ölçülmesi, incelenmesi amaçlanan verilere ilişkin sonuçlara yer verilmiştir.

3. BULGULAR

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği toplam puanı, Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum puanı olarak; Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri – II'den elde edilen puanlar, Kaygılı Bağlanma Boyutu ve Kaçınmacı Bağlanma Boyutu puanı olarak; İSKEBE Kadına Şiddet Tutum Ölçeği toplam puanı, Kadına Şiddet puanı olarak; Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği toplam puanı, Benlik Saygısı puanı olarak kullanılmıştır.

Tablo 1. Sosyo-Demografik Değişkenlerin Sayı ve Yüzde Dağılımları

Değişkenler	Değişken Grupları	n	%
Gelir Durumu	İyi	96	25,0
	Orta	263	68,5
	Kötü	25	6,5
	Toplam	384	100,0
Eğitim Düzeyi	İlköğretim	12	3,1
	Lise	30	7,8
	Üniversite	277	72,1
	Yüksek Lisans/Doktora	65	16,9
	Toplam	384	100,0
Yaş	27 yaş altı	218	56,8
	27 yaş ve üstü	166	43,2
	Toplam	384	100,0
Medeni Durum	Evli	123	32,0
	Bekar	255	66,4
	Dul	1	0,3
	Boşanmış	5	1,3
	Toplam	384	100,0
Yaşamın Çoğunun Geçtiği Yer	Köy/Kasaba	27	7,0
	İlçe	115	29,9
	Şehir	93	24,2
	Büyükşehir	149	38,8
	Toplam	384	100,0
Çalışma Durumu	Çalışan	187	48,7
	Çalışmayan	197	51,3
	Toplam	384	100,0
Anne Eğitim Düzeyi	Okuryazar değil	68	17,7
	İlkokul mezunu	158	41,1
	Ortaokul mezunu	57	14,8
	Lise mezunu	56	14,6
	Üniversite mezunu	45	11,7
	Toplam	384	100,0
Baba Eğitim Düzeyi	Okuryazar değil	12	3,1
	İlkokul mezunu	102	26,6
	Ortaokul mezunu	71	18,5
	Lise mezunu	104	27,1
	Üniversite mezunu	95	24,7
	Toplam	384	100,0

Bu çalışmaya 384 kişi katılmış olup katılımcıların % 100'ü (n=384) kadın katılımcılardır. Katılımcıların % 25'i (n=96) gelir durumunun iyi olduğunu, % 68,5'i (n=263) gelir durumunun orta olduğunu, % 6,5'i (n=25) gelir durumunun kötü olduğunu belirtmiştir. Eğitim düzeyi dağılımı açısından, katılımcıların % 3,1'i (n=12) ilköğretim, % 7,8'i (n=30) lise, % 72,1'i (n=277) üniversite ve % 16,9'u (n=65) yüksek lisans/doktora eğitim düzeyine sahip olduklarını belirtmiştir. Katılımcıların % 56,8'i (n=218) 27 yaş altı kişilerden ve % 43,2'si (n=166) 27 yaş ve üstü kişilerden

oluşmaktadır. Katılımcıların % 32'si (n=123) evli, % 66,4'ü (n=255) bekar, % 0,3'ü (n=1) dul ve %1,3'ü (n=5) boşanmış kişilerden oluşmaktadır. Katılımcıların % 7'si (n=25) yaşamlarının çoğunu köy/kasabada geçirdiklerini, % 29,9'u (n=115) yaşamlarının çoğunu ilçede geçirdiklerini, % 24,2'si (n=93) yaşamlarının çoğunu şehirde geçirdiklerini ve % 38,8'i (n=149) yaşamlarının çoğunu büyükşehirde geçirdiklerini belirtmiştir. Katılımcıların % 48,7'si (n=187) gelir getiren bir işte çalışmakta ve % 51,3'ü (n=197) gelir getiren bir işte çalışmamaktadır. Katılımcıların annelerinin eğitim düzeyi incelendiğinde % 17,7'si (n=68) annelerinin okuryazar olmadığını belirtmiştir; katılımcıların % 41,1'i (n=158) annelerinin eğitiminin ilköğretim düzeyinde, % 14,8'i (n=57) ortaokul düzeyinde, %14,6'sı (n=56) lise düzeyinde ve %11,7'si (n=45) üniversite düzeyinde olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların babalarının eğitim düzeyi incelendiğinde % 3,1'i (n=12) babalarının okuryazar olmadığını belirtmiştir; katılımcıların % 26,6'sı (n=102) babalarının eğitiminin ilköğretim düzeyinde, % 18,5'i (n=71) ortaokul düzeyinde, % 27,1'i (n=104) lise düzeyinde ve % 24,7'si (n=95) üniversite düzeyinde olduğunu belirtmiştir.

Tablo 2. Sosyo-Demografik Değişkenlerin Sayı ve Yüzde Dağılımları

Değişkenler	Değişken Grupları	n	%
Fiziksel Şiddete Maruz Kalma Durumu	Hiçbir zaman	247	64,3
	Nadiren	98	25,5
	Ara sıra	34	8,9
	Sık sık	5	1,3
	Her zaman	0	0
	Toplam		384
Psikolojik Şiddete Maruz Kalma Durumu	Hiçbir zaman	128	33,3
	Nadiren	118	30,7
	Ara sıra	96	25,0
	Sık sık	35	9,1
	Her zaman	7	1,8
	Toplam		384
Ekonomik Şiddete Maruz Kalma Durumu	Hiçbir zaman	319	83,1
	Nadiren	41	10,7
	Ara sıra	13	3,4
	Sık sık	9	2,3
	Her zaman	2	0,5
	Toplam		384
Fiziksel Şiddete Tanık Olma Durumu	Hiçbir zaman	131	34,1
	Nadiren	143	37,2
	Ara sıra	89	23,2
	Sık sık	20	5,2
	Her zaman	1	0,3
	Toplam		384
Psikolojik Şiddete Tanık Olma Durumu	Hiçbir zaman	40	10,4
	Nadiren	111	28,9
	Ara sıra	148	38,5
	Sık sık	68	17,7
	Her zaman	17	4,4
	Toplam		384
Ekonomik Şiddete Tanık Olma Durumu	Hiçbir zaman	117	30,5
	Nadiren	132	34,4
	Ara sıra	79	20,6
	Sık sık	43	11,2
	Her zaman	13	3,4
	Toplam		384
Sosyal Çevre Şiddete Müsamaha Gösterilmez	Tamamen katılıyorum	195	50,8
	Biraz katılıyorum	87	22,7
	Kararsızım	53	13,8
	Katılmıyorum	43	11,2
	Hiç katılmıyorum	6	1,6
	Toplam		384

Yaşamınızın herhangi bir döneminde fiziksel şiddete maruz kaldınız mı sorusunu katılımcıların % 64,3'ü (n=247) hiçbir zaman maruz kalmadım, % 25,5'i (n=98) nadiren maruz kaldım, % 8,9'u (n=34) ara sıra maruz kaldım % 1,3'ü (n=5) sık sık maruz kaldım şeklinde cevaplamıştır. Yaşamınızın herhangi bir döneminde psikolojik şiddete maruz kaldınız mı sorusunu katılımcıların % 33,3'ü (n=128) hiçbir zaman maruz kalmadım, % 30,7'si (n=118) nadiren maruz kaldım, % 25'i (n=96) ara sıra maruz kaldım % 9,1'i (n=35) sık sık maruz kaldım, % 1,8'i (n=7) her zaman maruz kalıyorum şeklinde cevaplamıştır. Yaşamınızın herhangi bir döneminde ekonomik şiddete maruz kaldınız mı sorusunu katılımcıların % 83,1'i (n=319) hiçbir zaman maruz kalmadım, % 10,7'si (n=41) nadiren maruz kaldım, % 3,4'ü (n=13) ara sıra maruz kaldım % 2,3'ü (n=9) sık sık maruz kaldım, % 0,5'i (n=2) her zaman maruz kalıyorum şeklinde cevaplamıştır.

Daha önce sosyal çevrenizde kadına yönelik fiziksel şiddete tanık olduğunuz mu sorusunu katılımcıların % 34,1'i (n=131) hiçbir zaman tanık olmadım, % 37,2'si (n=143) nadiren tanık oldum, % 23,2'si (n=89) ara sıra tanık oldum % 5,2'si (n=20) sık sık tanık oldum, % 0,3'ü (n=1) her zaman tanık oluyorum şeklinde cevaplamıştır. Daha önce sosyal çevrenizde kadına yönelik psikolojik şiddete tanık olduğunuz mu sorusunu katılımcıların % 10,4'ü (n=40) hiçbir zaman tanık olmadım, % 28,9'u (n=111) nadiren tanık oldum, % 38,5'i (n=148) ara sıra tanık oldum % 17,7'si (n=68) sık sık tanık oldum, % 4,4'ü (n=17) her zaman tanık oluyorum şeklinde cevaplamıştır. Daha önce sosyal çevrenizde kadına yönelik ekonomik şiddete tanık olduğunuz mu sorusunu katılımcıların % 30,5'si (n=117) hiçbir zaman tanık olmadım, % 34,4'ü (n=132) nadiren tanık oldum, % 20,6'sı (n=79) ara sıra tanık oldum % 11,2'si (n=43) sık sık tanık oldum, % 3,4'ü (n=13) her zaman tanık oluyorum şeklinde cevaplamıştır.

Sosyal çevremde şiddete müsamaha gösterilmez sorusuna katılımcıların %50,8'i (n=195) tamamen katılıyorum, %22,7'si (n=87) biraz katılıyorum, %13,8'i (n=53) karasızım, %11,2'si (n=43), katılmıyorum ve %1,6'sı (n=6) hiç katılmıyorum şeklinde yanıt vermiştir.

Tablo 3. Ölçekler ve Alt Boyutları için Tanımlayıcı İstatistikler ve İç Tutarlılık Katsayıları

Ölçek ve Alt Boyut	En Küçük Değer	En Büyük Değer	Ortalama	Standart Sapma	k	Cronbach Alfa
Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Puanı	37	75	60,47	8,91	15	0,840
Kaygılı Bağlanma Puanı	1,22	6,61	3,45	1,31	18	0,899
Kaçınmacı Bağlanma Puanı	1	5,78	3,16	0,99	18	0,899
Kadına Yönelik Şiddet Tutum Puanı	99	150	138,52	11,76	30	0,772
Bedene Yönelik Tutumlar Puanı	64	80	78,24	3,15	16	0,772
Kimliğe Yönelik Tutumlar Puanı	29	70	60,27	9,44	14	0,912
Benlik Saygısı Puanı	11	40	31,17	5,87	10	0,898

Katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutum ölçeğinden aldıkları en küçük puan 37, en büyük puan 75 iken puan ortalaması 60,47, standart sapma 8,91 olarak elde edilmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0,840 olarak bulunmuştur.

Katılımcıların kaygılı bağlanma boyutundan aldıkları en küçük puan 1,22, en büyük puan 6,61 iken puan ortalaması 3,45, standart sapma 1,31 olarak elde edilmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0,899 olarak bulunmuştur. Katılımcıların kaçınmacı bağlanma boyutundan aldıkları en küçük puan 1, en büyük puan 5,78 iken puan ortalaması 3,16, standart sapma 0,99 olarak elde edilmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0,899 olarak bulunmuştur.

Katılımcıların kadına yönelik şiddet tutumu ölçeğinden aldıkları en küçük puan 99, en büyük puan 150 iken puan ortalaması 138,52, standart sapma 11,76 olarak elde edilmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0,772 olarak bulunmuştur. Katılımcıların kadına yönelik şiddet tutum ölçeğinin alt boyutu olan bedene yönelik tutumlar alt boyutundan aldıkları en küçük puan 64, en büyük puan 80 iken puan ortalaması 78,24, standart sapma 3,15 olarak elde edilmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0,772 olarak bulunmuştur. Katılımcıların kadına yönelik şiddet tutum ölçeğinin alt boyutu olan kimliğe yönelik tutumlar alt boyutundan aldıkları en küçük puan 29, en büyük puan 70

iken puan ortalaması 60,27, standart sapma 9,44 olarak elde edilmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0,912 olarak bulunmuştur.

Katılımcıların benlik saygısı ölçeğinden aldıkları en küçük puan 11, en büyük puan 40 iken puan ortalaması 31,17 standart sapma 5,87 olarak elde edilmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0,898 olarak bulunmuştur.

Tablo 4. Yaş Değişkeni Grupları Açısından Toplumsal Cinsiyet Tutumu, Kaygılı Bağlanma, Kaçınmacı Bağlanma ve Benlik Saygısı Toplam Puan Ortalamalarının Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	Yaş	n	Ort	ss	t	sd	p
Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Ölçeği	27 yaş altı	218	61,39	9,04	2,34	382	0,020
	27 yaş ve üstü	166	59,25	8,61			
Kaygılı Bağlanma Boyutu	27 yaş altı	218	3,53	1,18	1,68	382	0,090
	27 yaş ve üstü	166	3,34	1,05			
Kaçınmacı Bağlanma Boyutu	27 yaş altı	218	3,27	0,99	2,43	382	0,015
	27 yaş ve üstü	166	3,02	0,98			
Benlik Saygısı Ölçeği	27 yaş altı	218	31,31	5,88	0,50	382	0,614
	27 yaş ve üstü	166	31,30	5,87			

Çalışmada kullanılan toplumsal cinsiyet rolü tutum ölçeği, kaygılı bağlanma boyutu, kaçınmacı bağlanma boyutu ve benlik saygısı ölçeği toplam puan ortalamalarının yaş grubu değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi için bağımsız örneklem için t testi analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutumu puan ortalamaları yaş grubu değişkenleri açısından istatistiksel olarak farklılaşmaktadır, $t(382)=2,34$; $p<0,05$. Bu sonuca göre yaşı 27 yaş altında olan kişilerin toplumsal cinsiyet rolü tutumu puan ortalaması yaşı 27 ve üstü olan kişilerin toplumsal cinsiyet rolü tutumu puan ortalamasından istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde daha yüksektir. Katılımcıların kaçınmacı bağlanma boyutu toplam puan ortalaması yaş grubu değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır, $t(382)= 2,43$; $p<0,05$. Buna göre 27 yaş altı kişilerin kaçınmacı bağlanma boyutu toplam puan ortalaması 27 yaş ve üstü kişilerin kaçınmacı bağlanma boyutu toplam puan ortalamasından istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha yüksektir.

Tablo 5. Gelir Durumu Değişkeni Açısından Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumu, Kaygılı Bağlanma, Kaçınmacı Bağlanma ve Benlik Saygısı Toplam Puan Ortalamalarının Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	Gelir Durumu	n	Ort	Ss	t	sd	p
Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Ölçeği	İyi	96	60,88	8,93	0,52	382	0,600
	Orta ve Kötü	288	60,33	8,91			
Kaygılı Bağlanma Boyutu	İyi	96	3,29	3,29	-1,55	382	0,121
	Orta ve Kötü	288	3,50	3,50			
Kaçınmacı Bağlanma Boyutu	İyi	96	2,92	1,08	-2,78	382	0,006
	Orta ve Kötü	288	3,24	1,14			
Benlik Saygısı Ölçeği	İyi	96	31,54	5,55	0,69	382	0,487
	Orta ve Kötü	288	31,05	5,98			

Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu, kaygılı bağlanma boyutu, kaçınmacı bağlanma boyutu ve benlik saygısı ölçeği toplam puan ortalamalarının gelir durumu değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi için bağımsız örneklem için t testi analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre katılımcıların kaçınmacı bağlanma boyutu toplam puan ortalamaları gelir durumu değişkeni açısından farklılaşmaktadır, $t(382) = -2,78$; $p < 0,05$. Bu sonuca göre gelir durumu iyi olan kişilerin kaçınmacı bağlanma boyutu toplam puan ortalaması gelir durumu orta/kötü olan kişilerin kaçınmacı bağlanma boyutu toplam puan ortalamasından istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha düşüktür.

Tablo 6. Medeni Durum Değişkeni Açısından Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumu, Kaygılı Bağlanma, Kaçınmacı Bağlanma ve Benlik Saygısı Toplam Puan Ortalamalarının Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	Medeni Durum	n	Ort	ss	t	sd	p
Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Ölçeği	Evli	123	58,70	8,58	-2,68	382	0,008
	Bekar	261	61,30	8,95			
Kaygılı Bağlanma Boyutu	Evli	123	3,16	0,96	-3,71	382	0,000
	Bekar	261	3,58	1,18			
Kaçınmacı Bağlanma Boyutu	Evli	123	2,79	0,97	-5,24	382	0,000
	Bekar	261	3,34	0,95			
Benlik Saygısı Ölçeği	Evli	123	30,96	5,94	-0,48	382	0,682
	Bekar	261	31,27	5,85			

Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu, kaygılı bağlanma boyutu, kaçınmacı bağlanma boyutu ve benlik saygısı ölçeği toplam puan ortalamalarının medeni durum değişkeni açısından farklılaşp farklılaşmadığının incelenmesi için bağımsız örneklem için t testi analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutumu toplam puan ortalamaları medeni durum değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır, $t(382) = -2,68$; $p < 0,05$. Evli katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutumu toplam puan ortalamaları bekar katılımcıların toplumsal cinsiyet tutumu toplam puan ortalamalarından anlamlı bir şekilde daha düşüktür. Kaygılı bağlanma boyutunun medeni durum değişkeni açısından farklılaşp farklılaşmadığının incelenmesi için yapılan bağımsız örneklem t testi sonucuna göre evli katılımcılar ile bekar katılımcıların kaygılı bağlanma boyutu toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir, $t(382) = -3,71$; $p < 0,001$. Evli katılımcıların kaçınmacı bağlanma boyutu toplam puan ortalaması ile bekar katılımcıların kaçınmacı bağlanma boyutu toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir, $t(382) = -5,24$; $p < 0,001$. Bekar katılımcıların toplumsal cinsiyet tutumu, kaçınmacı bağlanma boyutu ve kaygılı bağlanma boyutu toplam puan ortalamalarının evli bireylerden daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 7. Medeni Durum Değişkeni Açısından Kadına Yönelik Şiddet Tutum, Bedene Yönelik Tutum ve Kimliğe Yönelik Tutum Toplam Puan Ortalamalarının Mann Whitney U Testi ile İncelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	z	p
Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği	Evli	123	169,29	20823	13197	-2,81	0,005
	Bekar	261	203,44	53097			
Bedene Yönelik Tutum Boyutu	Evli	123	174,39	21449	13823	-2,46	0,014
	Bekar	261	201,04	52470			
Kimliğe Yönelik Tutum Boyutu	Evli	123	170,86	21015,50	13389	-2,62	0,009
	Bekar	261	202,70	52904,50			

Çalışmada kullanılan kadına yönelik şiddet ölçeği, bedene yönelik tutum boyutu ve kimliğe yönelik tutum boyutu puan ortalamalarının medeni durum değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi için Mann Whitney U Testi analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre katılımcıların kadına yönelik şiddet tutum puanları arasında medeni durum değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir, $U= 13197$; $p<0,05$. Katılımcıların bedene yönelik tutum boyutu puanları arasında medeni durum değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir, $U= 13823$; $p<0,05$. Katılımcıların kimliğe yönelik tutum boyutu puanları arasında medeni durum değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir, $U= 13389$; $p<0,05$. Evli katılımcıların kadına şiddet tutum puanı, bedene yönelik tutum boyutu puanı ve kimliğe yönelik tutum boyutu puanı bekar katılımcıların puanlarından daha düşüktür.

Tablo 8. Anne Eğitim Durum Değişkeni Açısından Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumu, Kaygılı Bağlanma, Kaçınmacı Bağlanma ve Benlik Saygısı Toplam Puan Ortalamalarının Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	Anne Eğitimi	n	Ort	ss	t	sd	p
Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Ölçeği	En fazla İlkokul Mezunu	226	59,62	8,58	-2,24	382	0,026
	En az Ortaokul Mezunu	158	61,68	9,25			
Kaygılı Bağlanma Boyutu	En fazla İlkokul Mezunu	226	3,48	1,15	0,69	382	0,489
	En az Ortaokul Mezunu	158	3,40	1,10			
Kaçınmacı Bağlanma Boyutu	En fazla İlkokul Mezunu	226	3,28	0,97	2,91	382	0,004
	En az Ortaokul Mezunu	158	2,99	1,00			
Benlik Saygısı Ölçeği	En fazla İlkokul Mezunu	226	31,07	5,81	-0,41	382	0,677
	En az Ortaokul Mezunu	158	31,32	5,98			

Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu, kaygılı bağlanma boyutu, kaçınmacı bağlanma boyutu ve benlik saygısı ölçeği toplam puan ortalamalarının anne eğitim durumu değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi için bağımsız örneklem için t testi analizi uygulanmıştır. Anne eğitim durumu değişkeni en fazla ilkokul mezunu (okuryazar olmayan ve ilkokul mezunu) ve en az ortaokul mezunu (ortaokul mezunu, lise mezunu ve üniversite mezunu) olarak iki kategoriye ayrılmıştır. Toplumsal cinsiyet rolü tutumu toplam puan ortalaması kişilerin anne eğitim durumu değişkeni açısından istatistiksel olarak farklılaşmaktadır, $t(382) = -2,24$; $p < 0,05$. Katılımcıların kaçınmacı bağlanma boyut toplam puan ortalaması anne eğitim durumu değişkeni açısından istatistiksel olarak farklılaşmaktadır, $t(382) = 2,91$; $p < 0,05$. Anne eğitim durumu en fazla ilkokul mezunu olan katılımcıların toplumsal cinsiyet toplam puan ortalaması anne eğitim durumu en az ortaokul mezunu olan katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü toplam puan ortalamasından istatistiksel olarak daha düşüktür. Anne eğitim durumu en fazla ilkokul mezunu olan katılımcıların kaçınmacı bağlanma toplam puan ortalaması anne eğitim durumu en az ortaokul mezunu olan katılımcıların kaçınmacı bağlanma toplam puan ortalamasından daha yüksektir.

Tablo 9. Anne Eğitim Durumu Değişkeni Açısından Kadına Yönelik Şiddet Tutum, Bedene Yönelik Tutum ve Kimliğe Yönelik Tutum Toplam Puan Ortalamalarının Mann Whitney U Testi ile İncelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	z	p
Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği	En fazla İlkokul	226	180,4	40773	15136	-2,5	0,011
	Mezunu						
	En az Ortaokul	158	209,7	33147			
Bedene Yönelik Tutum Boyutu	En fazla İlkokul	226	186,4	42137	16486	-1,4	0,151
	Mezunu						
	En az Ortaokul	158	201,16	31783			
Kimliğe Yönelik Tutum Boyutu	En fazla İlkokul	226	180,4	40787	15122	-2,5	0,011
	Mezunu						
	En az Ortaokul	158	209,7	33133			

Çalışmada kullanılan kadına yönelik şiddet ölçeği, bedene yönelik tutum boyutu ve kimliğe yönelik tutum boyutu puan ortalamalarının anne eğitim durumu değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi için Mann Whitney U Testi analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre katılımcıların kadına yönelik şiddet tutum puanları arasında anne eğitim durumu değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir, $U= 15136$; $p<0,05$. Katılımcıların kimliğe yönelik tutum puanları arasında anne eğitim durumu değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir, $U= 15122$; $p<0,05$. Anne eğitim durumu en fazla ilkokul mezunu olan kişilerin kadına yönelik şiddet tutum puanı ve kimliğe yönelik tutum puanı anne eğitim durumu en az ortaokul mezunu olan kişilerin puanlarından daha düşüktür.

Tablo 10. Eğitim Düzeyi Değişkeni Açısından Ölçek ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Mann Whitney U Testi ile İncelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	z	p
Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Ölçeği	İlk ve Orta Öğretim	42	150,60	6325	5422	-2,59	0,009
	Lisans ve Üstü	342	197,65	67595			
Kaygılı Bağlanma Boyutu	İlk ve Orta Öğretim	42	199,83	8393	6874	-0,45	0,650
	Lisans ve Üstü	342	191,60	65527			
Kaçınmacı Bağlanma Boyutu	İlk ve Orta Öğretim	42	178,44	7494	6591	-0,87	0,384
	Lisans ve Üstü	342	194,23	66425			
Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği	İlk ve Orta Öğretim	42	130,52	5482	4579	-3,84	0,000
	Lisans ve Üstü	342	200,11	68438			
Bedene Yönelik Tutum Boyutu	İlk ve Orta Öğretim	42	136,87	5748	4845	-3,86	0,000
	Lisans ve Üstü	342	199,33	68171			
Kimliğe Yönelik Tutum Boyutu	İlk ve Orta Öğretim	42	131,48	5522	4619	-3,78	0,000
	Lisans ve Üstü	342	199,99	68398			
Benlik Saygısı Ölçeği	İlk ve Orta Öğretim	42	177,75	7465	6562	-0,91	0,361
	Lisans ve Üstü	342	194,31	66454			

Çalışmada kullanılan ölçek ve alt boyutların eğitim durumu değişkeni açısından farklılaşp farklılaşmadığının incelenmesi için Mann Whitney U Testi analizi uygulanmıştır. Eğitim düzeyi değişkeni ilk ve orta öğretim (ilkokul, ortaokul ve lise mezunu) ile lisans ve üstü (üniversite, yüksek lisans ve doktora mezunu) şeklinde iki gruba ayrılmıştır. Katılımcıların toplumsal cinsiyet tutumu toplam puan ortalamaları eğitim düzeyi değişkeni açısından istatistiksel olarak farklılaşmaktadır, $U=5422$; $p<0,05$. Katılımcıların kadına yönelik şiddet tutumu toplam puan ortalamaları eğitim düzeyi değişkeni açısından istatistiksel olarak farklılaşmaktadır, $U= 4579$; $p<0,001$. Katılımcıların bedene yönelik tutum toplam puan ortalamaları eğitim düzeyi değişkeni açısından istatistiksel olarak farklılaşmaktadır, $U=4845$; $p<0,001$. Katılımcıların kimliğe yönelik tutum toplam puan ortalamaları psikolojik şiddete maruz kalma değişkeni açısından istatistiksel olarak farklılaşmaktadır, $U=4619$; $p<0,001$. Eğitim düzeyi ilk ve orta öğretim olan kişilerin toplumsal cinsiyet tutumu puanı, kadına yönelik şiddet tutum puanı, bedene yönelik tutum ve kimliğe yönelik tutum puan ortalaması eğitim düzeyi lisans ve üstü olan kişilerin puan ortalamasından daha düşüktür.

Tablo 11. Fiziksel Şiddete Maruz Kalma Değişkeni Açısından Ölçek ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Mann Whitney U Testi ile İncelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	z	p
Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Ölçeği	Hiç maruz kalmayan En az bir defa	247	196,88	48630	15836	-1,04	0,298
	maruz kalan	137	184,59	25289			
Kaygılı Bağlanma Boyutu	Hiç maruz kalmayan En az bir defa	247	178,11	43992	13364	-3,41	0,001
	maruz kalan	137	218,45	29927			
Kaçınmacı Bağlanma Boyutu	Hiç maruz kalmayan En az bir defa	247	178,14	44001	13373	-3,40	0,001
	maruz kalan	137	218,39	29919			
Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği	Hiç maruz kalmayan En az bir defa	247	191,16	47192	16564	-0,34	0,733
	maruz kalan	137	195,09	26728			
Bedene Yönelik Tutum Boyutu	Hiç maruz kalmayan En az bir defa	247	194,90	48140	16326	-0,64	0,522
	maruz kalan	137	188,17	25779			
Kimliğe Yönelik Tutum Boyutu	Hiç maruz kalmayan En az bir defa	247	190,66	47093	16465	-0,43	,662
	maruz kalan	137	195,82	26827			
Benlik Saygısı Ölçeği	Hiç maruz kalmayan En az bir defa	247	190,66	47093	16628	-0,28	0,779
	maruz kalan	137	195,82	26827			

Çalışmada kullanılan ölçek ve alt boyutların fiziksel şiddete maruz kalma değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi için Mann Whitney U Testi analizi uygulanmıştır. Katılımcıların kaygılı bağlanma boyutu toplam puan ortalamaları fiziksel şiddete maruz kalma değişkeni açısından istatistiksel olarak farklılaşmaktadır, U= 13364; p<0,05. Katılımcıların kaçınmacı bağlanma boyutu toplam puan ortalamaları fiziksel şiddete maruz kalma değişkeni açısından istatistiksel olarak farklılaşmaktadır, U= 13373; p<0,05. Fiziksel şiddete hiç maruz kalmayan kişilerin kaygılı bağlanma boyutu ve kaçınmacı bağlanma boyutu toplam puan ortalaması en az bir defa maruz kalan kişilerden daha düşüktür.

Tablo 12. Psikolojik Şiddete Maruz Kalma Değişkeni Açısından Ölçek ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Mann Whitney U Testi ile İncelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	z	p
Toplumsal Tutum Ölçeği	Hiç maruz kalmayan	128	173,03	22147	13285	-3,02	0,003
	En az bir defa maruz kalan	256	202,24	51772			
Kaygılı Bağlanma Boyutu	Hiç maruz kalmayan	128	168,29	21541	12178	-3,51	0,000
	En az bir defa maruz kalan	256	204,61	52379			
Kaçınmacı Bağlanma Boyutu	Hiç maruz kalmayan	128	164,33	21034	12178	-3,51	0,000
	En az bir defa maruz kalan	256	206,59	52886			
Kadına Yönelik Ölçeği	Hiç maruz kalmayan	128	168,36	21550	13294	-3,01	0,003
	En az bir defa maruz kalan	256	204,57	52370			
Bedene Yönelik Tutum Boyutu	Hiç maruz kalmayan	128	186,08	23818	15562	-0,90	0,368
	En az bir defa maruz kalan	256	195,71	50101			
Kimliğe Yönelik Tutum Boyutu	Hiç maruz kalmayan	128	167,20	21401	13145	-3,16	0,002
	En az bir defa maruz kalan	256	205,15	52518			
Benlik Saygısı Ölçeği	Hiç maruz kalmayan	128	187,89	24050			
	En az bir defa maruz kalan	256	194,80	49870			

Çalışmada kullanılan ölçek ve alt boyutların psikolojik şiddete maruz kalma değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi için Mann Whitney U Testi analizi uygulanmıştır. Katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutumu toplam puan ortalamaları psikolojik şiddete maruz kalma değişkeni açısından istatistiksel olarak farklılaşmaktadır, $U= 13891$; $p<0,05$. Katılımcıların kaygılı bağlanma boyutu toplam puan ortalamaları psikolojik şiddete maruz kalma değişkeni açısından istatistiksel olarak farklılaşmaktadır, $U= 13285$; $p<0,05$. Katılımcıların kadına yönelik şiddet tutumu toplam puan ortalamaları psikolojik şiddete maruz kalma değişkeni açısından istatistiksel olarak farklılaşmaktadır, $U= 13294$; $p<0,05$. Katılımcıların kimliğe yönelik tutum toplam puan ortalamaları psikolojik şiddete maruz kalma değişkeni açısından istatistiksel olarak farklılaşmaktadır, $U=13145$; $p<0,05$.

Psikolojik şiddete hiç maruz kalmayan kişilerin toplumsal cinsiyet rolü tutumu puanı, kaygılı bağlanma boyutu puanı, kaçınmacı bağlanma boyutu puanı, kadına yönelik şiddet tutum puanı ve kimliğe yönelik tutum puan ortalaması en az bir defa maruz kalan kişilerden daha düşüktür.

Tablo 13. Ekonomik Şiddete Maruz Kalma Değişkeni Açısından Ölçek ve Alt Boyutların Toplam Puan Ortalamalarının Mann Whitney-U Testi ile İncelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	z	p
Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Ölçeği	Hiç maruz kalmayan	319	198,84	63431	8344	-2,48	0,013
	En az bir defa maruz kalan	65	161,37	10489			
Kaygılı Bağlanma Boyutu	Hiç maruz kalmayan	319	183,50	58538	7498	-3,51	0,000
	En az bir defa maruz kalan	65	236,65	15382			
Kaçınmacı Bağlanma Boyutu	Hiç maruz kalmayan	319	189	60291	9251	-1,36	0,171
	En az bir defa maruz kalan	65	209,67	13628			
Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği	Hiç maruz kalmayan	319	196,27	62609	9166	-1,47	0,140
	En az bir defa maruz kalan	65	174,02	11311			
Bedene Yönelik Tutum Boyutu	Hiç maruz kalmayan	319	198,49	63318	8456	-2,63	0,008
	En az bir defa maruz kalan	65	163,10	10601			
Kimliğe Yönelik Tutum Boyutu	Hiç maruz kalmayan	319	195,45	62347	9428	-1,15	0,249
	En az bir defa maruz kalan	65	178,05	11573			
Benlik Saygısı Ölçeği	Hiç maruz kalmayan	319	194,85	62158	9616	-0,92	0,356
	En az bir defa maruz kalan	65	180,95	11761			

Çalışmada kullanılan ölçek ve alt boyutların ekonomik şiddete maruz kalma değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi için Mann Whitney U Testi analizi uygulanmıştır. Ekonomik şiddete en az bir defa maruz kalan ve hiç maruz kalmayan kişilerin toplumsal cinsiyet rolü tutum puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaşmaktadır, U= 8344; p<0,05. Katılımcıların kaygılı bağlanma

boyutu toplam puan ortalamaları ekonomik şiddete maruz kalma değişkeni açısından

istatistiksel olarak farklılaşmaktadır, $U= 7498$; $p<0,001$. Ekonomik şiddete hiç maruz kalmayan kişilerin toplumsal cinsiyet toplam puan ortalaması en az bir defa maruz kalan kişilerden daha yüksektir. Ekonomik şiddete hiç maruz kalmayan kişilerin kaygılı bağlanma boyutu toplam puan ortalaması en az bir defa maruz kalan kişilerden daha düşüktür. Analiz sonuçlarına göre katılımcıların bedene yönelik tutum boyutu puanları arasında ekonomik şiddete maruz kalma değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir, $U= 8456$; $p<0,05$. Ekonomik şiddete hiç maruz kalmayan kişilerin bedene yönelik tutum puanları ekonomik şiddete en az bir defa maruz kalan kişilerin bedene yönelik tutum puanlarından daha yüksektir.

Tablo 14. Şiddete Müsamaha Gösterme Değişkeni Açısından Ölçek ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Mann Whitney-U Testi ile İncelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	z	p
Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Ölçeği	Müsamaha Gösterilmez	195	204,52	39881	16083	-2,15	0,051
	Müsamaha Gösterilir	189	180,10	34038			
Kaygılı Bağlanma Boyutu	Müsamaha Gösterilmez	195	182,36	35559	16449	-1,81	0,069
	Müsamaha Gösterilir	189	202,97	38360			
Kaçınmacı Bağlanma Boyutu	Müsamaha Gösterilmez	195	173,61	33854	14744	-3,38	0,001
	Müsamaha Gösterilir	189	211,99	40065			
Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği	Müsamaha Gösterilmez	195	192,62	37560	18405	-0,02	0,983
	Müsamaha Gösterilir	189	192,38	36360			
Bedene Yönelik Tutum Boyutu	Müsamaha Gösterilmez	195	196,86	38387	17577	-0,87	0,380
	Müsamaha Gösterilir	189	188,00	35532			
Kimliğe Yönelik Tutum Boyutu	Müsamaha Gösterilmez	195	191,59	37361	18251	-0,16	0,871
	Müsamaha Gösterilir	189	193,43	36559			
Benlik Saygısı Ölçeği	Müsamaha Gösterilmez	195	191,86	37413	18303	-0,11	0,909
	Müsamaha Gösterilir	189	193,16	36506			

Çalışmada kullanılan ölçek ve alt boyutların şiddete müsamaha gösterme değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi için Mann Whitney U Testi analizi uygulanmıştır. Katılımcıların kişisel bilgi formunda yer alan “sosyal çevremde şiddete müsamaha gösterilmez” sorusuna verdikleri cevaplar müsamaha gösterilmez ve müsamaha gösterilir şeklinde kategorize edilmiştir. Katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutumu toplam puan ortalamaları şiddete müsamaha gösterme değişkeni açısından istatistiksel olarak farklılaşmaktadır, $U=16083$; $p<0,05$. Katılımcıların kaçınmacı bağlanma toplam puan ortalamaları şiddete müsamaha gösterme değişkeni açısından istatistiksel olarak farklılaşmaktadır, $U=14744$; $p<0,05$. Sosyal çevrelerinde şiddete müsamaha göstermeyen kişilerin toplumsal cinsiyet tutumu puanı, sosyal çevrelerinde şiddete müsamaha gösterilen kişilerin puan ortalamasından daha yüksektir. Sosyal çevrelerinde şiddete müsamaha göstermeyen kişilerin kaçınmacı bağlanma boyutu puanı, sosyal çevrelerinde şiddete müsamaha gösterilen kişilerin puan ortalamasından daha düşüktür.

Tablo 15. Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Ölçeği Puan Grupları Açısından, Kaygılı Bağlanma, Kaçınmacı Bağlanma ve Benlik Saygısı Toplam Puan Ortalamalarının Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	Gruplar	n	Ort	Ss	t	sd	p																				
Kaygılı Bağlanma Boyutu	Ortalama Altı	180	3,71	1,13	4,40	382	0,000																				
	Ortalama ve Üstü	204	3,22	1,07				Kaçınmacı Bağlanma Boyutu	Ortalama Altı	180	3,28	0,90	2,18	381,66	0,030	Ortalama ve Üstü	204	3,06	1,05	Benlik Saygısı Ölçeği	Ortalama Altı	180	30,53	6,13	-2,03	382	0,043
Kaçınmacı Bağlanma Boyutu	Ortalama Altı	180	3,28	0,90	2,18	381,66	0,030																				
	Ortalama ve Üstü	204	3,06	1,05				Benlik Saygısı Ölçeği	Ortalama Altı	180	30,53	6,13	-2,03	382	0,043	Ortalama ve Üstü	204	31,75	5,59								
Benlik Saygısı Ölçeği	Ortalama Altı	180	30,53	6,13	-2,03	382	0,043																				
	Ortalama ve Üstü	204	31,75	5,59																							

Katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutum ölçeğinden elde ettikleri toplam puanlar ortalamasının altı ve ortalama ve üstü şeklinde iki kategoriye ayrılmıştır. Ortalamasının altında puanı olan 180 ve ortalama ve üstünde puanı olan 204 kişi bulunmaktadır; bu iki grupta yer alan kişilerin kaygılı bağlanma alt boyut toplam puan ortalaması istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmaktadır, $t(382)= 4,40$; $p<0,001$. Toplumsal cinsiyet rolü tutumu puan grupları açısından kaçınmacı bağlanma boyutu toplam puan ortalaması istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaşmaktadır, $t(381,66)= 2,18$; $p<0,05$. Katılımcıların kadına şiddet tutumu toplam puan ortalaması toplumsal cinsiyet rolü tutumu puan grupları açısından istatistiksel olarak anlamlı biçimde

farklılaşmaktadır, $t(243,29) = -12,5$; $p < 0,001$. Katılımcıların benlik saygısı toplam puan ortalaması toplumsal cinsiyet rolü tutumu puan grupları açısından istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaşmaktadır, $t(382) = -2,03$; $p < 0,05$. Toplumsal cinsiyet rolü tutum puanı ortalamasının altında kalan kişilerin kaygılı bağlanma boyutu toplam puan ortalaması ve kaçınmacı bağlanma boyutu toplam puan ortalaması toplumsal cinsiyet rolü tutum puanı ortalama ve üstünde olan kişilerin toplam puan ortalamasından daha yüksektir. Toplumsal cinsiyet rolü puanı ortalamasının altında kalan benlik saygısı toplam puan ortalaması toplumsal cinsiyet rolü tutum puanı ortalama ve üstünde olan kişilerin toplam puan ortalamasından daha düşüktür.

Tablo 16. Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Ölçeği Puan Grupları Açısından, Kadına Yönelik Şiddet Tutum, Bedene Yönelik Tutum ve Kimliğe Yönelik Tutum Toplam Puan Ortalamalarının Mann Whitney-U Testi ile İncelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	z	p
Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği	Ortalama Altı	180	124,7	22463	6173	-11	0,00
	Ortalama ve Üstü	204	252,2	51457			
Bedene Yönelik Tutum Boyutu	Ortalama Altı	180	138,6	24955,5	8665	-10	0,00
	Ortalama ve Üstü	204	240	48964,5			
Kimliğe Yönelik Tutum Boyutu	Ortalama Altı	180	125,8	22647,5	6357	-11	0,00
	Ortalama ve Üstü	204	251,3	51272,5			

Çalışmada kullanılan kadına yönelik şiddet ölçeği, bedene yönelik tutum boyutu ve kimliğe yönelik tutum boyutu puan ortalamalarının toplumsal cinsiyet rolü tutum puanı grupları değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi için Mann Whitney U Testi analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre katılımcıların kadına yönelik şiddet tutum toplam puan ortalamaları arasında toplumsal cinsiyet rolü tutum puanı grupları değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir, $U = 6173$; $p < 0,001$. Analiz sonuçlarına göre katılımcıların bedene yönelik tutum toplam puan ortalamaları arasında toplumsal cinsiyet rolü tutum puanı grupları değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir, $U = 8665$; $p < 0,001$. Analiz sonuçlarına göre katılımcıların kimliğe yönelik tutum toplam puan ortalamaları arasında toplumsal cinsiyet rolü tutum puanı grupları değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir, $U = 6357$; $p < 0,001$. Toplumsal cinsiyet rolü tutum puanı ortalama altı olan kişilerin kadına yönelik şiddet

tutumu, kimliğe yönelik tutum ve bedene yönelik tutum puan ortalamaları toplumsal cinsiyet rolü tutum puan ortalaması ortalama ve üstünde olan kişilerden daha düşüktür.

Tablo 17. Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği Ortalama Puanı Açısından Ölçek ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamaları Arası Farkın Mann Whitney- U Testi Analizi ile İncelemesi

Ölçek/Alt Boyut	Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	z	p
Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Ölçeği	Ortalama Altı	135	98,33	13274	4094	-12,2	0,000
	Ortalama ve Üstü	249	243,56	60646			
Kaygılı Bağlanma Boyutu	Ortalama Altı	135	227,23	30676	12118	-4,51	0,000
	Ortalama ve Üstü	249	173,67	43243			
Kaçınmacı Bağlanma Alt Boyutu	Ortalama Altı	135	206,34	27855	14939	-1,79	0,072
	Ortalama ve Üstü	249	185	46064			
Bedene Yönelik Tutumlar Alt Boyutu	Ortalama Altı	135	97,26	13130	3950	-13,9	0,000
	Ortalama ve Üstü	249	244,13	60789			
Kimliğe Yönelik Tutumlar Alt Boyutu	Ortalama Altı	135	69,32	9358	178,5	-16,4	0,000
	Ortalama ve Üstü	249	259,28	645561			
Benlik Saygısı Ölçeği	Ortalama Altı	135	189,99	25649	16469	-0,32	0,774
	Ortalama ve Üstü	249	193,86	48271			

Katılımcıların kadına şiddet tutum ölçeğinden elde ettikleri toplam puanlar ortalamasının altı ve ortalama ve üstü şeklinde iki kategoriye ayrılmıştır. Oluşturulan puan grupları açısından ölçek ve alt boyut toplam puan ortalamalarının farklılaşp farklılaşmadığının incelenmesi için Mann Whitney U Testi uygulanmıştır. Katılımcıların toplumsal cinsiyet tutum toplam puan ortalaması oluşturulan kadına şiddet tutum grupları açısından istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmaktadır, U=4094; p<0,001. Katılımcıların kaygılı bağlanma boyutu toplam puan ortalaması oluşturulan kadına şiddet tutum grupları açısından istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmaktadır, U=12118; p<0,001. Katılımcıların bedene yönelik tutum alt boyut toplam puan ortalaması oluşturulan kadına şiddet tutum grupları açısından istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmaktadır U=3950; p<0,001. Katılımcıların kimliğe yönelik tutum alt boyut toplam puan ortalaması oluşturulan kadına şiddet tutum grupları açısından istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmaktadır, U=178,5; p<0,001.

Tablo 18. Ölçek ve Alt Boyutları İçin Korelasyon Analizi Sonuçları

	Toplumsal Cinsiyet Tutum Puanı	Kaygılı Bağlanma Alt Boyut Puanı	Kaçınmacı Bağlanma Alt Boyut Puanı	Kadına Şiddet Tutumu Puanı	Bedene Yönelik Tutum Puanı	Kimliğe Yönelik Tutum Puanı	Benlik Saygısı Puanı
Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Puanı	1	-0,225**	-0,101	0,680**	0,589**	0,669**	0,052
Kaygılı Bağlanma Puanı	-0,225**	1	0,421**	-0,244**	-0,213**	-0,243**	-0,15
Kaçınmacı Bağlanma Puanı	-0,101	,421**	1	-0,087	-0,083	-0,085	-0,050
Kadına Şiddet Tutumu Puanı	0,680**	-,244**	-0,087	1	0,742**	0,989**	0,082
Bedene Yönelik Tutum Puanı	0,589**	-,213**	-0,083	0,742**	1	0,660**	0,055
Kimliğe Yönelik Tutum Puanı	0,669**	-0,243**	-0,085	0,989**	0,660**	1	0,083
Benlik Saygısı Puanı	0,052	-0,15	-,15	0,082	0,055	0,083	1

** p<0,01

Araştırmada kullanılan ölçekler ve alt boyutları arasındaki ilişkiler Spearman Korelasyon Analizi ile incelenmiştir. Bu inceleme sonucuna göre Toplumsal cinsiyet tutumu puanı ile kaygılı bağlanma puanı arasında ($r = -0,225$, $p < 0,01$) negatif, kadına şiddet tutumu puanı arasında ($r = 0,680$, $p < 0,01$) pozitif, bedene yönelik şiddet tutum puanı arasında ($r = 0,589$, $p < 0,01$) pozitif, kimliğe yönelik tutum puanı arasında ($r = 0,669$, $p < 0,01$) pozitif ilişki vardır. Kaygılı bağlanma puanı ile kaçınmacı bağlanma puanı arasında ($r = 0,421$, $p < 0,01$) pozitif, kadına şiddet tutum puanı arasında ($r = -0,244$, $p < 0,01$) negatif, bedene yönelik tutum puanı arasında ($r = -0,213$, $p < 0,01$) negatif, kimliğe yönelik tutum puanı arasında ($r = -0,243$) negatif ilişki vardır. Kadına şiddet tutumu puanı ile bedene yönelik şiddet tutum puanı arasında ($r = 0,742$, $p < 0,01$) pozitif, kimliğe yönelik tutum puanı arasında ($r = 0,989$, $p < 0,01$) pozitif ilişki vardır. Bedene

yönelik tutum puanı ile kimliğe yönelik tutum puanı arasında ($r= 0,660$, $p<0,01$) pozitif ilişki vardır.

Tablo 19. Kaygılı Bağlanma, Kadına Şiddet Tutumu ve Kimliğe Yönelik Tutum Puanlarının Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Puanı Tarafından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	B	B'nin Standart Hatası	β	t	p
Kaygılı Bağlanma Puanı	-0,029	0,006	-0,228	18,58	0,000
Bağımsız Değişken: Toplumsal Cinsiyet Tutum Puanı: $F(1,382)=21,03$; $p<0,001$					
Kadına Şiddet Tutum Puanı	0,906	0,049	0,686	18,44	0,000
Bağımsız Değişken: Toplumsal Cinsiyet Tutum Puanı: $F(1,382)= 340,29$; $p<0,001$					
Kimliğe Yönelik Tutum Puanı	0,731	0,039	0,689	-4,58	0,000
Bağımsız Değişken: Toplumsal Cinsiyet Tutum Puanı: $F(1,382)=345,44$; $p<0,001$					

Toplumsal cinsiyet rolü tutum puanlarının kişilerin kaygılı bağlanma, kadına şiddet tutum puanı ve kimliğe yönelik tutum puanları üzerindeki etkisini incelemek için tahmin edilen basit doğrusal regresyon modeli sonucuna göre sabit parametrenin ($t(382)=6,70$; $p<0,001$) ve eğim parametresinin ($t(382)=18,58$; $p<0,001$) istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlemlenmiştir. Modelin genel olarak anlamlı olup olmadığının incelenmesi için yapılan F Testi sonucuna göre modelin de genel olarak anlamlı olduğu ($F(1,382)= 21,03$; $p<0,001$) ve belirlilik katsayısının 0,052 olarak elde edildiği gözlemlenmiştir. Bu sonuca göre kaygılı bağlanma puanının yaklaşık % 0,52'si toplumsal cinsiyet rolü tutum puanı tarafından açıklanmaktadır. Toplumsal cinsiyet tutum puanındaki 1 birimlik artış kaygılı bağlanma puanında 0,029 birim azalmaya sebep olacaktır.

Toplumsal cinsiyet rolü tutum puanlarının kişilerin kadına şiddet tutumu puanları üzerindeki etkisini incelemek için tahmin edilen basit doğrusal regresyon modeli sonucuna göre sabit parametrenin ($t(382)=27,89$; $p<0,001$) ve eğim parametresinin ($t(382)=18,44$; $p<0,001$) istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlemlenmiştir. Modelin genel olarak anlamlı olup olmadığının incelenmesi için yapılan F Testi sonucuna göre modelin de genel olarak anlamlı olduğu ($F(1,382)= 340,29$; $p<0,001$) ve belirlilik katsayısının 0,471 olarak elde edildiği gözlemlenmiştir. Bu sonuca göre kadına şiddet tutum puanının yaklaşık % 47'si toplumsal cinsiyet rolü tutum puanı tarafından açıklanmaktadır. Toplumsal cinsiyet tutum puanındaki 1 birimlik artış kadına şiddet tutum puanında 0,906 birim artışa sebep olacaktır.

Toplumsal cinsiyet rolü tutum puanlarının kişilerin kimliğe yönelik tutum puanları üzerindeki etkisini incelemek için tahmin edilen basit doğrusal regresyon modeli sonucuna göre sabit parametrenin ($t(382)=6,70$; $p<0,001$) ve eğim parametresinin ($t(382)=18,58$; $p<0,001$) istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlemlenmiştir. Modelin genel olarak anlamlı olup olmadığının incelenmesi için yapılan F Testi sonucuna göre modelin de genel olarak anlamlı olduğu ($F(1,382)=345,44$; $p<0,001$) ve belirlilik katsayısının 0,475 olarak elde edildiği gözlemlenmiştir. Bu sonuca göre kimliğe yönelik tutum puanının yaklaşık % 47'si toplumsal cinsiyet tutum puanı tarafından açıklanmaktadır. Toplumsal cinsiyet rolü tutum puanındaki 1 birimlik artış kimliğe yönelik tutum puanında 0,731 birim artışa sebep olacaktır.

Tablo 20. Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumu Toplam Puanı Ortalamasının Altında Olan Katılımcıların Kadına Şiddet Tutumu Puanlarının Toplumsal Cinsiyet Tutum Puanı Tarafından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	B	B'nin Standart Hatası	β	t	p
Kadına Şiddet Tutum Puanı	1,304	0,143	0,564	9,11	0,000
Bağımsız Değişken: Toplumsal Cinsiyet Tutum Puanı: $F(1,178)= 83,160$; $p<0,001$					

Toplumsal cinsiyet rolü tutum puanı ortalamasının altında olan katılımcıların, toplumsal cinsiyet rolü tutum puanlarının kişilerin kadına şiddet tutumu puanları üzerindeki etkisini incelemek için tahmin edilen basit doğrusal regresyon modeli sonucuna göre sabit parametrenin ($t(178)=8,36$; $p<0,001$) ve eğim parametresinin ($t(180)=9,11$; $p<0,001$) istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlemlenmiştir. Modelin genel olarak anlamlı olup olmadığının incelenmesi için yapılan F Testi sonucuna göre modelin de genel olarak anlamlı olduğu ($F(1,178)= 83,160$; $p<0,001$) ve belirlilik katsayısının 0,318 olarak elde edildiği gözlemlenmiştir. Bu sonuca göre kadına şiddet tutum puanının yaklaşık % 31'i toplumsal cinsiyet rolü tutum puanı tarafından açıklanmaktadır. Toplumsal cinsiyet rolü tutum puanındaki 1 birimlik artış kadına şiddet tutum puanında 1,304 birim artışa sebep olacaktır.

Tablo 21. Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumu Toplam Puanı Ortalama ve Üstünde Olan Katılımcıların Kadına Şiddet Tutumu ve Kimliğe Yönelik Tutum Puanlarının Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Puanı Tarafından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	B	B'nin Standart Hatası	β	t	p
Kadına Şiddet Tutum Puanı	0,471	0,097	0,324	4,86	0,000
Bağımsız Değişken: Toplumsal Cinsiyet Tutum Puanı: $F(1,202)= 23,67$; $p<0,001$					
Kimliğe Yönelik Tutum Puanı	0,425	0,079	0,353	5,35	0,000
Bağımsız Değişken: Toplumsal Cinsiyet Tutum Puanı: $F(1,202)= 28,70$; $p<0,001$					

Toplumsal cinsiyet rolü tutum puanı ortalama ve üstünde olan katılımcıların, toplumsal cinsiyet rolü tutum puanlarının kişilerin kadına şiddet tutumu puanları üzerindeki etkisini incelemek için tahmin edilen basit doğrusal regresyon modeli sonucuna göre sabit parametrenin ($t(202)=17,22$; $p<0,001$) ve eğim parametresinin ($t(202)=4,86$; $p<0,001$) istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlemlenmiştir. Modelin genel olarak anlamlı olup olmadığının incelenmesi için yapılan F Testi sonucuna göre modelin de genel olarak anlamlı olduğu ($F(1,202)= 23,67$; $p<0,001$) ve belirlilik katsayısının 0,105 olarak elde edildiği gözlemlenmiştir. Bu sonuca göre kadına şiddet tutum puanının yaklaşık % 10'u toplumsal cinsiyet tutum puanı tarafından açıklanmaktadır. Toplumsal cinsiyet rolü tutum puanındaki 1 birimlik artış kadına şiddet tutum puanında 0,471 birim artışa sebep olacaktır.

Söz konusu katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutum puanlarının kimliğe yönelik tutum puanları üzerindeki etkisini incelemek için tahmin edilen basit doğrusal regresyon modeli sonucuna göre sabit parametrenin ($t(202)=6,82$; $p<0,001$) ve eğim parametresinin ($t(202)=5,35$; $p<0,001$) istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlemlenmiştir. Modelin genel olarak anlamlı olup olmadığının incelenmesi için yapılan F Testi sonucuna göre modelin de genel olarak anlamlı olduğu ($F(1,202)= 28,70$; $p<0,001$) ve belirlilik katsayısının 0,124 olarak elde edildiği gözlemlenmiştir. Bu sonuca göre kadına şiddet tutum puanının yaklaşık % 12'si toplumsal cinsiyet tutum puanı tarafından açıklanmaktadır. Toplumsal cinsiyet rolü tutum puanındaki 1 birimlik artış kadına şiddet tutum puanında 0,425 birim artışa sebep olacaktır.

Tablo 22. Yaşı 27'nin Altında Olan Katılımcıların Kadına Şiddet Tutumu ve Kaygılı Bağlanma Puanlarının Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Puanı Tarafından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	B	B'nin Standart Hatası	β	t	p
Kadına Şiddet Tutum Puanı	1,087	0,062	0,766	17,50	0,000
Bağımsız Değişken: Toplumsal Cinsiyet Tutum Puanı: F(1,216)= 306,40; p<0,001					
Kaygılı Bağlanma Puanı	-0,027	0,009	-0,209	-3,14	0,002
Bağımsız Değişken: Toplumsal Cinsiyet Tutum Puanı: F(1,216)= 9,86; p<0,001					

Yaşı 27'nin altında olan katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutum puanlarının kişilerin kadına şiddet tutumu puanları üzerindeki etkisini incelemek için tahmin edilen basit doğrusal regresyon modeli sonucuna göre sabit parametrenin ($t(216)=18,65$; $p<0,001$) ve eğim parametresinin ($t(216)=17,50$; $p<0,001$) istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlemlenmiştir. Modelin genel olarak anlamlı olup olmadığına incelenmesi için yapılan F Testi sonucuna göre modelin de genel olarak anlamlı olduğu ($F(1,216)=306,40$; $p<0,001$) ve belirlilik katsayısının 0,587 olarak elde edildiği gözlemlenmiştir. Bu sonuca göre kadına şiddet tutum puanının yaklaşık % 58'i toplumsal cinsiyet rolü tutum puanı tarafından açıklanmaktadır. Toplumsal cinsiyet rolü tutum puanındaki 1 birimlik artış kadına şiddet tutum puanında 1,087 birim artışa sebep olacaktır.

Söz konusu katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutum puanlarının kaygılı bağlanma puanları üzerindeki etkisini incelemek için tahmin edilen basit doğrusal regresyon modeli sonucuna göre sabit parametrenin ($t(216)=9,65$; $p<0,001$) ve eğim parametresinin ($t(216)=-3,14$; $p<0,05$) istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlemlenmiştir. Modelin genel olarak anlamlı olup olmadığına incelenmesi için yapılan F Testi sonucuna göre modelin de genel olarak anlamlı olduğu ($F(1,216)=9,86$; $p<0,001$) ve belirlilik katsayısının 0,044 olarak elde edildiği gözlemlenmiştir. Bu sonuca göre kadına şiddet tutum puanının yaklaşık % 0,44'ü toplumsal cinsiyet rolü tutum puanı tarafından açıklanmaktadır. Toplumsal cinsiyet rolü tutum puanındaki 1 birimlik artış kaygılı bağlanma puanında 0,027 birim azalmaya sebep olacaktır.

Tablo 23. Yaşı 27 ve Üstü Olan Katılımcıların Kadına Şiddet Tutumu ve Kimliğe Yönelik Tutum Puanlarının Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Puanı Tarafından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	B	B'nin Standart Hatası	β	t	p
Kadına Şiddet Tutum Puanı	0,674	0,076	0,568	8,28	0,000
Bağımsız Değişken: Toplumsal Cinsiyet Tutum Puanı: F(1,164)= 77,94; p<0,001					
Kimliğe Yönelik Tutum Puanı	0,541	0,058	0,592	9,39	0,000
Bağımsız Değişken: Toplumsal Cinsiyet Tutum Puanı: F(1,164)= 9,86; p<0,001					

Yaşı 27 ve üstünde olan katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutum puanlarının kişilerin kadına şiddet tutumu puanları üzerindeki etkisini incelemek için tahmin edilen basit doğrusal regresyon modeli sonucuna göre sabit parametrenin ($t(164)=18,65$; $p<0,001$) ve eğim parametresinin ($t(164)=8,28$; $p<0,001$) istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlemlenmiştir. Modelin genel olarak anlamlı olup olmadığının incelenmesi için yapılan F Testi sonucuna göre modelin de genel olarak anlamlı olduğu ($F(1,164)=77,94$; $p<0,001$) ve belirlilik katsayısının 0,322 olarak elde edildiği gözlemlenmiştir. Bu sonuca göre kadına şiddet tutum puanının yaklaşık % 32'si toplumsal cinsiyet tutum puanı tarafından açıklanmaktadır. Toplumsal cinsiyet rolü tutum puanındaki 1 birimlik artış kadına şiddet tutum puanında 0,674 birim artışa sebep olacaktır.

Söz konusu katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutum puanlarının kimliğe yönelik tutum puanları üzerindeki etkisini incelemek için tahmin edilen basit doğrusal regresyon modeli sonucuna göre sabit parametrenin ($t(164)=8,23$; $p<0,001$) ve eğim parametresinin ($t(164)=9,39$; $p<0,001$) istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlemlenmiştir. Modelin genel olarak anlamlı olup olmadığının incelenmesi için yapılan F Testi sonucuna göre modelin de genel olarak anlamlı olduğu ($F(1,164)=88,35$; $p<0,001$) ve belirlilik katsayısının 0,350 olarak elde edildiği gözlemlenmiştir. Bu sonuca göre kadına şiddet tutum puanının yaklaşık % 35'i toplumsal cinsiyet rolü tutum puanı tarafından açıklanmaktadır. Toplumsal cinsiyet rolü tutum puanındaki 1 birimlik artış kadına şiddet tutum puanında 0,541 birim artışa sebep olacaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. TARTIŞMA

Bu araştırma kapsamında 18 yaş üstü 384 kadın katılımcıya ulaşılmıştır. Katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutumları açısından bağlanma stillerinin, kadına şiddet tutumlarının ve benlik saygılarının farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Katılımcıların çeşitli sosyo-demografik değişkenler açısından toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının bağlanma stillerinin, kadına şiddet tutumlarının ve benlik saygılarının farklılaşp farklılaşmadığı bir diğer incelenme konusudur. Ayrıca çalışmaya katılan kişilerin kadına yönelik şiddet tutum puanları ve kaygılı bağlanma puanlarının toplumsal cinsiyet tutumu değişkeni açısından yordanma derecesi Doğrusal Regresyon Analizi ile incelenmiştir. Çalışmada kullanılan ölçekler ve alt boyutlarının birbirleriyle ilişkisinin incelenmesi için Spearman Korelasyon Analizi uygulanmıştır.

Çalışmada yaş ve toplumsal cinsiyet rolü tutum puanı arasında negatif bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca yaşı 27'nin altında olan katılımcıların yaşı 27 ve üstünde olan katılımcılara göre toplumsal cinsiyet rollerini daha az benimsedikleri ve toplumsal cinsiyet rolleri açısından daha az geleneksel bir tutuma sahip oldukları söylenebilir. Bu sonuca hem paralel (Berridge, Penn ve Ganjali, 2009; Boehnke, 2011; Erdoğan ve Kahraman, 2019; Seyitoğlu, Güneş ve Gökçe, 2016; Valentova, 2013) hem de zıt sonuçlar çeşitli çalışmalarda da elde edilmiştir (Köken ve Ulaş, 2019; Özden ve Gölbaşı, 2018). Berridge ve arkadaşları (2009), yaptıkları çalışmada yaş değişkeninin toplumsal cinsiyet tutumu açısından etkili bir faktör olduğunu, genç yaştaki bireylerin daha yaşlı bireylere göre daha az geleneksel olduklarını göstermişlerdir. Yaş ile toplumsal cinsiyet rolü tutumu arasında ilişki olmakla birlikte bu ilişkinin doğrusal olmadığı çeşitli yaşam olaylarının (evlilik ve ebeveynlik gibi) toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum üzerinde etkili olduğu belirtilmektedir (Barber ve Axinn, 1998; Valentova, 2013; Vespa, 2009). Gelir durumu orta ve kötü olan kişiler gelir durumu iyi olan kişilerden daha kaçınmacı bağlanma göstermektedirler. Çeşitli çalışmalarda düşük gelir ve yoksulluğun bağlanma üzerinde olumsuz bir etkisi olduğu belirtilmektedir (Bakermans-Kranenburg, Van IJzendoorn, & Kroonenberg, 2004; Schmitt, Alcalay,

Allensworth, Allik, Ault, Austers ve ark., 2004; Van IJzendoorn ve Bakermans-Kranenburg, 2010).

Medeni durum değişkeni açısından incelendiğinde bekar katılımcıların evli katılımcılardan daha eşitlikçi cinsiyet tutuma sahip olduğu gözlemlenmiştir. Pek çok çalışmada benzer sonuçlar elde edilmiştir (Cunningham, Beutel, Barber ve Thornton, 2005; Goldscheider ve Goldscheider, 1992; Özden ve Gölbaşı,2018; Vespa, 2009). Evliliğin özellikle erken yaşta evliliğin genç kadınların daha geleneksel toplumsal cinsiyet rolü tutumuna sahip olmalarına sebebiyet veren bir durum olduğu belirtilmektedir (Barber ve Axinn, 1998).

Çalışma sonucuna göre bekar katılımcıların hem kaçınmacı hem de kaygılı bağlanma puanları evli katılımcılardan daha yüksektir. Ateş (2019), çalışmasında benzer şekilde evli katılımcıların bekar katılımcılara göre hem daha kaygılı hem de daha kaçınmacı bağlanma stili gösterdiklerini belirtmiştir. Evli ve bekar bireyler arasındaki bu farklılığın sebepleri hali hazırda bekar bireylerin kaygılı bağlanma stiline sahip oldukları için ilişki içerisinde olduklarında yaşadıkları kaygıyı kaldırmamaları veya kaçınmacı bağlandıkları için bir ilişki içerisinde bulunma fikrine uzak durmaları sebebiyle bekar kalmayı tercih etmiş olmaları bu farklılığın ortaya çıkma sebeplerinden olabilir (Schachner, Shaver, Gillath, 2008).

Araştırma sonucunda, bekar katılımcıların evli katılımcılara göre kadına yönelik şiddet tutum ölçeği ve alt boyutlarında şiddete daha karşı tutuma sahip oldukları gözlemlenmiştir. Bu sonuca göre kadına yönelik şiddet tutumu açısından bekar katılımcılar evli katılımcılara göre şiddete daha çok karşı çıkmakta, şiddeti daha az mazur görmektedirler. Bu sonuç evli bireylerin daha geleneksel cinsiyet tutumlarına sahip olmaları ve geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin kadına şiddeti kabullenici olmasıyla açıklanabilir. Kadına yönelik şiddet ve toplumun şiddete ilişkin tutumu incelenirken toplumsal cinsiyet rolleri ve bu rollerin birey ve toplum nezdindeki kabul derecesinin etkileri göz ardı edilmemelidir.

Anne eğitim düzeyinin toplumsal cinsiyet puanlarını etkilediği gözlemlenmiştir. Anne eğitim durumu daha düşük olan kişiler anne eğitim durumu daha yüksek olan kişilere göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumları açısından daha geleneksel bir tutuma sahiptirler. Anne eğitim düzeyinin kişilerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumu açısından farklılık yaratan bir değişken olduğuna dair pek çok çalışma vardır, bu

çalışmaların ortak noktası, anne eğitim düzeyi düşük olan kişilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları açısından geleneksel çizgiye daha yakın olmasıdır (Başçı ve Giray, 2016; Direk ve Irmak, 2017; Uçar, Derya, Karaaslan, Tunç, 2017; Seyitoğlu, Güneş ve Gökçe, 2016). Anne eğitim düzeyi açısından katılımcıların şiddet tutumlarının da farklılaştığı gözlemlenmiştir, anne eğitim düzeyi daha düşük olan katılımcıların kadına şiddet tutumu ve kimliğe yönelik şiddet tutumu açısından şiddete daha az olumsuz bakan, daha kabullenici bir tutuma sahip olduğu söylenebilir. Dağlar ve arkadaşları (2017), yaptıkları çalışmada anne ve baba eğitim düzeyinin artmasıyla kadına yönelik şiddete ilişkin tutumun geleneksellikten uzaklaştığını belirtmişlerdir.

Katılımcıların eğitim düzeyi değişkeni açısından toplumsal cinsiyet rolü tutumu ve kadına yönelik şiddet tutumu incelendiğinde, eğitim düzeyi düşük olan kişilerin daha geleneksel cinsiyet rolleri tutumuna sahip oldukları ve kadına yönelik şiddeti daha kabullenici oldukları söylenebilir. Hem anne eğitim düzeyi hem de katılımcıların kendi eğitim düzeyi açısından toplumsal cinsiyet rolü tutumu ve kadına şiddet tutumu incelendiğinde daha yüksek düzeyde eğitimin daha eşitlikçi bir tutuma sahip olunmasında bir etken olduğu söylenebilir.

Çalışmada fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddete maruz kalmanın bağlanma stilleri üzerinde etkili olduğu gözlemlenmiştir. Her üç şiddet türünde de şiddete maruz kalan kişilerin maruz kalmayan kişilere göre daha kaygılı ve kaçınmacı bağlanma stiline sahip oldukları gözlemlenmiştir. Şiddete uğrayan kişilerin daha güvensiz bağlanma stiline sahip oldukları söylenebilir.

Psikolojik şiddete maruz kalan katılımcıların psikolojik şiddete maruz kalmayan katılımcılara göre daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumuna sahip olduğu ve kadına yönelik şiddeti daha olumsuz gören bir tutuma sahip olduğu söylenebilir. Dağlar ve arkadaşları (2017), yaptıkları çalışmada kadına şiddete tanık olan kişilerin kadına şiddet tutumu açısından daha 'modern', 'gelenekselden uzak' bir tutuma sahip olduklarını belirtmişlerdir. Hem bu çalışmada hem de Dağlar ve arkadaşlarının (2017) yaptığı çalışmada şiddetle bir şekilde muhatap olmanın şiddet tutumu üzerinde farklılığa sebep olduğu gözlemlenmiştir. Şiddetle karşı karşıya kalıyor olmak şiddete yönelik olumsuz tutumu veya eşitlikçi cinsiyet rolü tutumunu artırıyor olabileceği gibi şiddete ilişkin farkındalıkta bu sonucu doğuruyor olabilir. Örneğin psikolojik şiddete uğradığının farkında olmayan bir kişi ile psikolojik şiddete uğradığının farkında olan

kişilerin toplumsal cinsiyet rolü tutumu veya kadına şiddet tutumunun farklılaşmasını beklemek makul gibi görünmektedir.

Psikolojik şiddet kavramı görece yeni bir kavram olduğundan ve tanımı ve kapsamı toplum nezdinde fiziksel şiddet kavramı kadar iyi bilinmediğinden, kişilerin psikolojik şiddete maruz kaldığını düşünmesi ya da bunun farkında olup olmadığının incelenmesi araştırılması gereken bir konudur.

Bulduğum sosyal çevrede şiddete müsamaha gösterilmez diyen kişilerin bulduğum sosyal çevrede şiddete müsamaha gösterilir diyen kişilere göre daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumuna sahip olduğu gözlemlenmiştir, benzer sonuçlar çeşitli çalışmalarda elde edilmiştir (Dağlar, Bilgiç ve Demirel, 2017; Uçar, Derya, Karaaslan ve Tunç, 2017). Burada kişilerin içinde bulunduğu çevrenin eşitlikçi cinsiyet tutuma sahip olması kendilerinin de bu tutuma sahip olmasına sebep olabilir. Çevresinin şiddete müsamaha göstermediğini belirten bir kişinin daha modern-eşitlikçi bir çevreye sahip olduğu ve bunun etkisiyle kendisinin de eşitlikçi tutuma sahip olması beklenebilir.

Çalışmada katılımcılar toplumsal cinsiyet rolü tutumlarına göre iki gruba ayrılarak gruplar arası ortalama puanların farklılıkları incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre geleneksel toplumsal cinsiyet rolü tutumuna sahip katılımcılar eşitlikçi cinsiyet rolüne sahip katılımcılara göre daha kaygılı ve kaçınmacı bağlanma stiline sahip olup kadına yönelik şiddete daha az karşı olduğu ve daha düşük benlik saygısına sahip olduğu gözlemlenmiştir.

Lennon ve arkadaşları (1994), yaptıkları çalışmada geleneksel olmayan cinsiyet rolü benimseyen genç kadınların daha yüksek benlik saygısına sahip olduklarını gözlemlenmişlerdir. Yapılan bir çalışmada, geleneksel olmayan cinsiyet tutumu ve yüksek benlik saygısı arasında pozitif yönlü ilişki bulunmuştur (Lennon, Rudd, Sloan ve Kim, 1999). Geleneksel olmayan kadınların daha yüksek benlik saygısına sahip olması eşitlikçi tutuma sahip kadınların kendileri için daha çok özgür alan bulma, olumsuz cinsiyet rollerine daha az bağlı kalmasıyla açıklanabilir (Lennon ve Rudd, 1994; Lennon, Rudd, Sloan ve Kim, 1999).

Schwartz ve arkadaşları (2004), tarafından yapılan erkek katılımcılarla yürütülen çalışmada geleneksel erkek cinsiyeti rolünü daha çok benimseyen katılımcıların ilişkilerinde daha güvensiz bağlanma örüntüsü gösterdikleri gözlemlenmiştir. Hem

erkek hem de kadın katılımcılarla yürütülen çalışmalarda toplumsal cinsiyet rollerinin kişilerin bağlanma stillerini olumsuz anlamda etkilediği gözlemlenmiştir. Bunun sebebi geleneksel cinsiyet rollerinin kadın ve erkeğe atfettiği özelliklerin kişilerin özgür davranma alanını kısıtlaması, kişilerin 'kendileri gibi' davranmalarını engellemesi ve kişileri kalıplara sokması olabilir (Schwartz, Waldo ve Higgins, 2004).

Katılımcıların kadına şiddet tutumu ölçeğinden elde ettikleri puanlar iki gruba ayrılarak incelendiğinde şiddete ilişkin daha az olumsuz bir tutuma sahip olan katılımcıların toplumsal cinsiyet rolleri açısından daha geleneksel tutuma sahip oldukları, daha kaygılı bağlandıkları ve kadına yönelik bedensel ve kimliksel şiddeti daha çok mazur gördükleri gözlemlenmiştir. Elde edilen sonuçlarda geleneksel cinsiyet rolüne sahip kişilerin şiddete daha az karşı olduğu ve şiddete daha az karşı olan kişilerin daha geleneksel olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve kadına yönelik şiddet tutumu arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur.

Kadına şiddet her toplumda ve toplumun da her kesiminde görülmekle birlikte erkek egemenliğinin olduğu, erkeğin üstün görüldüğü, kadının erkeğe itaat etmesi gerektiğine inanılan toplumlarda daha çok görülen bir olgudur. Bu inanışlar kadına şiddet için zemin hazırlar ve şiddeti kabul ettirir (Khare, 2018; Vandello ve Cohen, 2003; Vandello ve Cohen, 2008). Dolayısıyla geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin kadına atfettiği 'erkeğe boyun eğen' rol ile erkeğin 'güçlü' olduğu rolünü benimseyen yine özellikle evlilikte şiddeti mazur gören toplumsal cinsiyet inaçlarını benimseyen geleneksel kişilerin kadına şiddeti kabullenmesi beklenen bir sonuçtur.

Çalışmada kaygılı bağlanma puanının yaklaşık % 0,52'si, kadına şiddet tutum puanının yaklaşık % 47'si ve kimliğe yönelik tutum puanının yaklaşık % 47'si toplumsal cinsiyet tutum puanı tarafından açıklanmaktadır.

Toplumsal cinsiyet rolü tutum puanı ortalamasının altında olan katılımcıların, kadına şiddet tutum puanının yaklaşık % 31'i toplumsal cinsiyet rolü tutum puanı tarafından açıklanmakta iken toplumsal cinsiyet rolü tutum puanı ortalama ve üstünde olan katılımcıların, toplumsal cinsiyet rolü tutum puanlarının kişilerin kadına şiddet tutum puanının yaklaşık % 10'u toplumsal cinsiyet tutum puanı tarafından açıklanmaktadır. Geleneksel katılımcıların kadına şiddet puanlarının üzerinde toplumsal cinsiyet rollerinin etkisinin daha çok olduğu söylenebilir.

Yaşı 27'nin altında olan katılımcıların kadına şiddet tutum puanının yaklaşık % 58'i toplumsal cinsiyet rolü tutum puanı tarafından açıklanmakta iken yaşı 27 ve üstünde olan katılımcıların kadına şiddet tutum puanının yaklaşık % 32'si toplumsal cinsiyet tutum puanı tarafından açıklanmaktadır.

Bu sonuca göre geleneksel cinsiyet tutumuna sahip olmanın bağlanma stilleri, kadına şiddet tutumu ve benlik saygısı üzerinde olumsuz etkisi olduğu gözlemlenmektedir. Toplumsal cinsiyet rollerinin kişinin hayatına pek çok etkisi olduğu ve bu etkilerin büyük çoğunlukla olumsuz olduğu bu araştırmanın sonuçlarıyla da bir kez daha gözlenmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Toplumsal cinsiyet rolü tutumunun kadına şiddet tutumu ve kaygılı bağlanma ile ilişkili olduğu, toplumsal cinsiyet rolü tutumu açısından bağlanma stiline, kadına şiddet tutumunun ve benlik saygısının farklılaştığı bulunmuştur. Geleneksel toplumsal cinsiyet rolü tutumuna sahip olmanın kadına şiddet tutumu, bağlanma stili ve benlik saygısı üzerinde olumsuz anlamda bir etkisi olduğu gözlemlenmiştir.

Geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine sahip kadınların ilişkilerde daha kaygılı ve kaçınmacı bağlanma stiline sahip oldukları, kadına yönelik şiddete daha az karşı oldukları ve benlik saygılarının daha düşük olduğu bulunmuştur.

Kadınların %35,7'si en az bir defa fiziksel şiddete, % 66,7'si en az bir defa psikolojik şiddete ve %16,9'u en az bir defa ekonomik şiddete maruz kaldıklarını belirtirken şiddete tanık olma açısından %65,9'u en az bir defa fiziksel şiddete, %89,6'sı en az bir defa psikolojik şiddete ve % 69,5'i en az bir defa ekonomik şiddete tanık olduklarını belirtmişlerdir.

Araştırmanın sınırlılıkları arasında anket formlarının çoğunun online uygulanmasından kaynaklı olarak araştırmanın örneklem grubunun benzer sosyo-demografik özelliklere sahip kişilerle yürütülmüş olması sayılabilir. Salgın koşullarının olmadığı ileriki dönemlerde benzer çalışmaların toplumun farklı sosyo-ekonomik düzeyden gelen katılımcılarıyla daha homojen bir şekilde yapılması daha genellenebilir ve detaylı sonuçlara yol açabilir.

Literatürde bağlanma stili ve benlik saygısının psikopatoloji ile ilişkisine dair çeşitli çalışmalar bulunmaktadır, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar açısından benlik saygısı ve bağlanma stiline farklılaştığı düşünülecek olursa toplumsal cinsiyet rolü tutumu ve psikopatoloji arasındaki ilişkiler başka çalışmalarda daha detaylı incelenebilir.

Toplumsal cinsiyet rolleri küçük yaşta öğrenilen ve bir ömür boyu kişiye eşlik eden kalıpyargılardır. Bu yargıların değişmesi, çocukların ve yetişkinlerin olumsuz anlamda daha az etkilenmesi için bu konu ile ilgili ilköğretim çağından itibaren eğitim vermenin ve farkındalık oluşturma çalışmaları faydalı olacaktır.

KAYNAKLAR

- Abbey, A., & McAuslan, P. (2004). A longitudinal examination of male college students' perpetration of sexual assault. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 72*(5), 747-756.
- Ahmed, S. (2012). Sigmund Freud's psychoanalytic theory Oedipus complex: A critical study with reference to D. H. Lawrence's "Sons and Lovers". *Internal journal of English and Literature, 3*(3), 60-70.
- Ainsworth, M. (1989). Attachments beyond infancy. *American Psychologist, 44*(4), 709-716.
- Akkaş, İ., & Uyanık, Z. (2016). Kadına yönelik şiddet. *Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, 6*(1), 32-42.
- Aldridge, J., Kilgo, E.L., & Jepkemboi, G. (2014). Gender bias in developmental psychology textbooks: the example of Sigmund Freud. *Sop Transactions on Psychology, 1*(1), 22-26.
- Alesina, A., Brioschi, B., & La Ferrara, E. (2019). Violence against women: a cross-cultural analysis for Africa. *The London School of Economics and Political Science, 1*-35.
- Altınova, H.H., & Duyan, V. (2013). Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin geçerlik güvenilirlik çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet, 24*(2), 9-22.
- Arslan, E., & Teze, S. (2016). Bağlanma kuramı. *Eğitim ve Psikolojiden Yansımalar, 71*-90. 30 Ocak tarihinde [\(PDF\) Düşünme Stilleri \(researchgate.net\)](https://www.researchgate.net) adresinden erişildi.

- Ateş, N. (2019). Eğitim düzeylerine göre 20-35 yaş arasındaki evli ve bekârların bağlanma stili puanlarının karşılaştırılması. *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1, 1-11.
- Bakermans-Kranenburg, M.J., IJzendoorn, M.H., & Kroonenberg, P.M. (2004). Differences in attachment security between African-American and white children: ethnicity or socio-economic status? *Infant Behavior & Development*, 27, 417-433.
- Bandura, A., & Bussey, K. (2004). On broadening the cognitive, motivational, and sociostructural scope of theorizing about gender development and functioning: comment on Martin, Ruble, and Szkrybalo (2002). *Psychological Bulletin*, 130(5), 691-701.
- Barber, J.S., & Axinn, W.G. (1998). Gender role attitudes and marriage among young women. *The Sociological Quarterly*, 39(1), 11- 31.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226-244.
- Bartholomew, K., & Moretti, M. (2002). The dynamics of measuring attachment. *Attachment & Human Development*, 4(2), 162-165.
- Başar, F., & Demirci, N. (2015). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve şiddet. *KASHED*, 2(1), 41-52.
- Başçı, B., & Giray, S. (2016). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının çok değişkenli istatistiksel tekniklerle analizi. *Journal of Life Economics*, 117-142.
- Bayrakçı, M. (2007). Sosyal öğrenme kuramı ve eğitimde uygulanması. *Saü eğitim fakültesi dergisi*, 198-210.
- Bee, H. & Boyd, D. (2009). Çocuk gelişim psikolojisi (1. Basım). (Çev. Gündüz, O.) İstanbul. Kak- nüs Yayınları.

- Bem, S. (1983). Gender schema theory and its implications for child development: Raising gender-aschematic children in a gender-schematic society. *Signs*, 8(4), 598-616. 27 Ocak 2021 tarihinde <http://www.jstor.org/stable/3173685> adresinden erişildi.
- Bem, S.L. (1981). Gender Schema Theory: A Cognitive Account of Sex Typing. *Psychological Review*, 88(4), 354-364.
- Bem, S.L. (1982). Gender schema theory and self-schema theory compared: A Comment on Markus, Crane, Bernstein, and Siladi's "Self-Schemas and Gender". *Journal of Personality and Social Psychology*, 43(6), 1192-1194.
- Benveniste, D. (2015). 10 Ocak 2021 tarihinde <https://www.nwaps.org/sites/default/files/Freud%20and%20Libido%20Development.pdf> adresinden erişildi.
- Berridge, D., Penn, R., & Ganjali, M. (2009). Changing Attitudes to Gender Roles. *International Sociological Association*, 24(3), 346-367.
- Bingöl, O. (2014). Toplumsal cinsiyet olgusu ve Türkiye’de kadınlık. *KMÜ Sosyal ve Ekonomi k Araştırmalar Dergisi*, 16, 108-114.
- Blackstone, A. (2003). Gender Roles and Society. *Sociology School Faculty Scholarship*, 335-338.
- Boehnke, M. (2011). Gender role attitudes around the globe: Egalitarian vs. traditional views. *Asian Journal of Social Science*, 39, 57-74.
- Bowlby, J. (1982). Attachment and loss: retrospect and prospect. *American Orthopsychiatric Association*, 52(4), 664-678.
- Bowlby, J. (2013). Bağlanma. (T.V. Soylu, Çev.). İstanbul, Pinhan Yayıncılık. (1983).
- Bowlby, J. (2014). Ayrılma. (M. Günay, Çev.). İstanbul, Pinhan Yayıncılık. (1969).
- Böke, İ. (2018). *Spor Yapan Lise Öğrencilerinin Benlik Saygısı, Anksiyete Düzeyi Ve Stresle Başa Çıkma Becerilerinin İncelenmesi*, İstanbul.
- Bretherton, I. (1992). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28(5), 759-775.

- Brown, J.D., & Marshall, M.A. (2006). The three faces of self-esteem. In Kernis, M.H. (Eds.), *Self-Esteem Issues and Answers* (pp. 4-10). 270 Madison Avenue New York, NY 1006.
- Brown, J.D., Dutton, K.A., & Cook, K.E. (2001). From the top down: self-esteem and self-evaluation. *Cognition And Emotion*, 15 (5), 615–631.
- Bussey, K., & Bandura, A. (1999). Social cognitive theory of gender development and differentiation. *Psychological Review*, 106(4). 676-713.
- Campbell, J.D. (1990). Self-Esteem and Clarity of the Self-Concept. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(3),538-549.
- Cankardaş, S. (2019). Kadın ve erkeklerde olumsuz değerlendirilme korkusunun belirlenmesinde algılanan ebeveyn tutumları ve benlik saygısının rolü. *Psikoloji Çalışmalar*, 39(1), 79-97.
- Carter, D.B., & Levy, G.D. (1988). Cognitive aspects of early sex-role development: The influence of gender schemas on preschoolers' memories and preferences for sex-typed toys and activities. *Child Development*, 59(3), 782-792.
- Carver, C.S. (1997). Adult attachment and personality: Converging evidence and new measure. *Personality And Social Psychology Bulletin*. 23(8), 865-883.
- Cast, A.D., & Burke, P.J. (2002). A theory of self-esteem. *Social Forces*, 80(3), 1041-1068.
- Conway, J.K, Bourque, S.C., & Scott, J.W. (1987). Introduction: The Concept of Gender. *Daedalus*, 116(4), XXI-XXX.8 Kasım 2020 tarihinde <http://www.jstor.org/stable/20025120> adresinden erişildi.
- Cunningham, M., Beutel, A.M., Barber, J.S. &, Thornton, A. (2005). Reciprocal relationships between attitudes about gender and social contexts during young adulthood. *Social Science Research*, 34, 862–892.
- Çalışır, M. (2009). Yetişkin bağlanma kuramı ve duygulanım düzenleme stratejilerinin depresyonla ilişkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1, 240-255.

- Çalışkan, H., & Çevik, E.İ. (2018). Kadına yönelik şiddetin belirleyicileri: Türkiye örneği. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 218-233.
- Çuhadaroğlu, F. (1986). *Adolesanlarda Benlik Saygısı*, Ankara.
- Dağlar, G., Bilgiç, D., & Demirel, G. (2017). Ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 10(4), 220-228.
- Decker, M.R, Seage, G.R., Hemenway, D., Raj, A., Saggurti, N., Balaiah, D., & Silverman, J.G. (2009). Intimate partner violence functions as both a risk marker and risk factor for women's HIV infection: Findings from Indian husband–wife dyads. *Epidemiology and Social Science*, 51,593–600.
- Demo, D.H.(1985). The measurement of self-esteem: Refining our methods. *Journal of Personality and Social Psychology*, 48(6), 1490-1502.
- Devries, K.M., Child, J.C., Bacchus, L.J., Mak, J., Falder, G., Graham K., Watts, C., & Heise, L. (2013). Intimate partner violence victimization and alcohol consumption in women: a systematic review and meta-analysis. *Society for the Study of Addiction*, 109, 379–391.
- Diehl, M., Elnick, A.B., Bourbeau, L.S., & Vief, G. (1998). Adult attachment styles: Their relations to family context and personality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(6), 1656-1669.
- Direk, N., & Irmak, B. (2017). Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlar. *DEÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 31(3), 121-128.
- Eisend, M. (2019) Gender roles. *Journal of Advertising*, 48(1), 72-80.
- Erdoğan, M., & Kahraman, S. (2019). Evli kadınlarda toplumsal cinsiyet rollerinin evlilikte sorun çözmeye ve doyumuna etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(62), 799-804.
- European Institute for Gender Equality, (2020). Glossary & thesaurus: Psychological violence. 25 Şubat 2021 tarihinde <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1334> adresinden erişildi.

- Fast, I. (1990). Aspects of early gender development: Toward a reformulation. *Psychoanalytic Psychology*, 7, 105-117.
- Fawole, O.I. (2008). Economic violence to women and girls is it receiving the necessary attention? *Trauma, Violence, & Abuse*, 9(3), 167-177.
- Fliegel, Z.O. (1973). Feminine psychosexual development in Freudian Theory. *The Psychoanalytic Quarterly*, 42(3), 385-408.
- Fraley, R.C., & Shaver, P.R. (2000). Adult romantic attachment: Theoretical developments, emerging controversies, and unanswered questions. *Review of General Psychology*, 4(2), 132-154.
- Freud, S. (2008). Psikanaliz üzerine. (A.A.Öneş, Çev.). İstanbul, Say Yayınları. (1917).
- Friedman, R.C., & Downey, J.I. (1995). Biology and the Oedipus complex. *The Psychoanalytic Quarterly*, 64(2), 234-264.
- Gecas, V. (1982). The self-concept. *Annual Review Social*, 8, 1-33.
- Gentile, A., Boca, S., Giammusso, I. (2018). ‘You play like a woman!’ effects of gender stereotype threat on women’s performance in physical and sport activities: A meta-analysis, *Psychology of Sport & Exercise*, 5-6.
- Goldscheider, F.K., & Goldscheider, C. (1992). Gender roles, marriage, and residential independence. *Sociological Forum*, 7(4), 679-696.
- Graham, K., Bernard, S., Wilsnack, S.C., & Gmel, G. (2011). Alcohol may not cause partner violence but it seems to make it worse: a cross national comparison of the relationship between alcohol and severity of partner violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(8), 1503–1523.
- Grose, R.G., Chen, J.S. Roof, Rachel, S., & Yount, K.M. (2021). Sexual and reproductive health outcomes of violence against women and girls in lower-income countries: A review of reviews. *The Journal of Sex Research*, 58(1), 1-20.
- Grusec, J.E. (1994). Social learning theory and developmental psychology: The legacies of Robert R. Sears and Albert Bandura. In R.D. Parke, P.A. Ornstein, J.J. Rieser,

- & C. Zahn-Waxler (Eds.), *A century of developmental psychology* (pp. 473-497). American Psychology Association. <https://doi.org/10.1037/10155-016>
- Gumiandari, S., & Nafi'a, I. (2018). An analytical study on Sigmund Freud's concept of psychosexual based on Islamic psychology perspective. <https://doi.org/10.31234/osf.io/4usdv>
- Güldü, Ö., & Kart, M.E. (2009). Toplumsal cinsiyet rolleri ve siyasal tutumlar: Sosyal psikolojik bir değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 64(3), 98-116.
- Güler, E.Ö., Güler, H., & Koşar, Ç. (2017). Anne-yetişkin kız ilişkisinin yetişkin kızın yaşam doyumu ve benlik saygısı üzerine etkisinin Adana ilinde incelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(2), 176-188.
- Halberstadt-Freud, H.C. (1998). Electra versus Oedipus: Femininity reconsidered. *International Journal of Psychoanalysis*, 79, 41-56.
- Harter, S. (1993). Causes and consequences of low self-esteem in children and adolescents. In Baumister, R.F. (Eds.), *Self-Esteem: The Puzzle of Low Self-Regard* (pp. 87-116). Plenum Press, New York.
- Harter, S. (2006). Development of self-esteem. In Kernis, M.H. (Eds.), *Self-Esteem Issues and Answers* (pp. 144-151). 270 Madison Avenue New York, NY 1006.
- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511-524.
- Helgeson, V.S. (2017). *Psychology of Gender: Fifth Edition (5th ed.)*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315643557>
- Higgins, E.T. (1987). Self-discrepancy: A theory relating self and affect. *Psychological Review*, 94(3), 319-340.
- Horney, K. (1924). On the genesis of the castration complex in women. *International Journal of Psychoanalysis*, 5, 50-65.
- James, W. (1890). *The principles of psychology (Vol. 1)*. New York: Henry Holt.

- Kanbay, Y., Aslan, Ö., Işık, E., & Tektaş, P. (2017), Kadına yönelik şiddet tutum ölçeği (İSKEBE Tutum Ölçeği) geliştirme çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(5), 453-459.
- Kaplan, H.B. (2006). Development of self-esteem motive. In Kernis, M.H. (Eds.), *Self-Esteem Issues and Answers* (pp. 151-156). 270 Madison Avenue New York, NY 1006.
- Katcher, A. (1955). The discrimination of sex differences by young children. *The Journal of Genetic Psychology*, 87,131-143.
- Kernis, M.H. (2003). Target article: Toward a conceptualization of optimal self-esteem. *Psychological Inquiry*, 14(1), 1-26.
- Kerr, B.A., & Multon, K.D. (2014). The development of gender identity, genderroles, and gender relations in gifted students. *Journal of Counseling & Development*, 93, 183-191.
- Khan, M., & Haider, K. (2015). Girls' first love; their fathers: Freudian Theory Electra complex. *Research Journal of Language, Literature and Humanities*, 2(11), 1-4.
- Khatoon, F., Fatima, M., Zaidi, Z., Nishad, S., & Ahmad, A. (2021). Domestic violence during pregnancy: Evaluating the impact on maternal and perinatal health—a pilot study in Uttar Pradesh. *The Journal of Obstetrics and Gynecology of India*. <https://doi.org/10.1007/s13224-021-01463-4>.
- Kilpatrick, D.G. (2004). What Is Violence Against Women? Defining and Measuring the Problem. *Journal of Interpersonal Violence*, 19(11), 1209-1234.
- Kim, Y.M. (2010). Gender role and the use of university library website resources: A social cognitive theory perspective. *Journal of Information Science*, 36, 603-617.
- Kirişoğlu, Ş. (2016). *Genç Yetişkinlerin Aile Yapıları İle Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. İstanbul.
- Kohlberg, L.A. (1966). A cognitive-developmental analysis of children's sex role concepts and attitudes. In E. Maccoby (Eds.), *The development of sex differences* (pp. 82–173). Stanford, CA: Stanford University Press.

- Krahe, B. (2018). Violence against women. *Current Opinion in Psychology*, 19,6–10.
- Krantz, G., & Moreno, C. (2004). Violence against women. *J Epidemiol Community Health*, 59, 818-821.
- Krug, E. G., Dahlberg, L. L., Mercy, J. A., Zwi, A. B., & Lozano, R. (2002). World report on violence and health. Geneva, Switzerland: World Health Organization.
- Krug, E.G., Mercy, J.A., Dahlberg, L.L., & Zwi, A.B. (2002). The world report on violence and health. *Lancet*, 360, 1083-1088.
- Leary, D.E. (1990). William James on the self and personality: clearing the ground for subsequent theorists, researchers, and practitioners. In James W., Johnson M.G., Henley, T.B., & Hillsdale, N.J. (Eds.), *William James after a Century* (pp.37-101). L. Erlbaum Associates.
- Leary, M.R. (1999). Making sense of self-esteem. *Current Directions in Psychological Science*, 8(1), 32-35.
- Leary, M.R., & Baumeister, R.F. (2000). The nature and function of self-esteem: Sociometer theory. *Advances in Experimental Social Psychology*, 32, 1-62.
- Lennon, S.J., & Rudd, N.A. (1994). Linkages between attitudes toward gender roles, body satisfaction, self esteem and appearance management behaviors in women. *Family And Consumer Science Research Journal*, 23(2), 94-117.
- Lennon, S.J., Rudd, N.A., Bridgette, S., & Kim, J.S. (1999). Attitudes toward gender roles, self-esteem, and body image: Application of a model. *Clothing and Textiles Research Journal*, 17(4), 191-202.
- Levy, G.D., & Carter, D.B. (1989). Gender schema, gender constancy, and gender-role knowledge: The roles of cognitive factors in preschoolers' gender-role stereotype attributions. *Developmental Psychology*, 25(3), 444-449.
- Lewis, M., & Weinraub, M. Origins Of Early Sex-Role Development. *Sex Roles*, 5, 135–153 (1979). <https://doi.org/10.1007/BF00287927>
- Lindsey, L.L. (2016). *Gender roles: A sociological perspective*. New York.

- Longmore, M.A., Manning, W.D., Giordano, P.C., & Rudolph, J.L. (2004). Self-esteem, depressive symptoms, and adolescents' sexual onset. *Social Psychology Quarterly*, 67(3), 279–295.
- Longmore, Monica A., and Alfred DeMaris. 1997. "Perceived Inequity and Depression in Intimate Relationships: The Moderating Effect of Self-Esteem". *Social Psychology Quarterly*, 60,172-84.
- Martin, C.L., & Ruble, D.N. (2004). Children's search for gender cues: Cognitive perspectives on gender development. *Current Directions in Psychological Science*, 13(2), 67-70.
- Martin, C.L., Ruble, D.N., & Szkrybalo, J. (2002). Cognitive theories of early gender development. *Psychological Bulletin*, 128(6), 903-933.
- McIntyre, M.H., & Edwards, C.P. (2009). The early development of gender differences. *Annual Review of Anthropology*, 38, 83-97.
- Mikulincer, M. (1998). Adult attachment style and affect regulation: Strategic variations in self-appraisals. *Journal of Personality and Social Psychology*,75(2),420-435.
- Mikulincer, M., & Shaver, P.R. (2005). Attachment theory and emotions in close relationships: Exploring the attachment-related dynamics of emotional reactions to relational events. *Personal Relationships*, 149-168.
- Mikulincer, M., Florian, V., & Weller, A. (1993). Attachment styles, coping strategies, and posttraumatic psychological distress: The impact of the gulf war in Israel, *Journal of Personality and Social Psychology*, 64(5), 817-826.
- Mikulincer, M., Shaver, P.R., & Pereg, D. (2003). Attachment theory and affect regulation: The dynamics, development, and cognitive consequences of attachment-related strategies. *Motivation and Emotion*, 27(2),77-102.
- Money, J. (1973). Gender role, gender identity, core gender identity: Usage and definition of terms. *Journal of the American Academy of Psychoanalysis*, 1(4), 397–402.

- Moreno, C., Zimmerman, C., Gehring, A., Heise, L., Amin, A., Neemah, A., Montoya, O., Deosthali, P., Klionzo, N., & Watts, C. (2015). Addressing violence against women: A call to action. *Lancet*, 385, 1685-1695.
- Morsünbül, Ü., & Çok, F. (2011). Bağlanma ve ilişkili değişkenler. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(3), 553-570.
- Mruk, C.J. (2008). The psychology of self-esteem: A potential common ground for humanistic positive psychology and positivistic positive psychology. *The Humanistic Psychologist*, 36,143–158.
- O'Brien, M., Peyton, V., Mistry, R., Hruda, L., Jacobs, A., Caldera, Y., Huston, A., & Roy, C. (2000). Gender-role cognition in three-year-old boys and girls, 42, 1007-1025. 21 Ocak 2021 tarihinde <https://link.springer.com/article/10.1023/A:1007036600980> adresinden erişildi.
- Orth, U., & Robins, R.W. (2014). The development of self-esteem. *Current Directions in Psychological Science*, 23(5), 381–387.
- Orth, U., Robins, R.W., & Widaman, K.F. (2012). Life-span development of self-esteem and its effects on important life outcomes. *Personality Processes And Individual Differences*, 102(6), 1271–1288.
- Oyserman, D., Elmore, K., & Smith, G. (2012). Self, self-concept, and identity. Tangney, J., & Leary, M. (Eds.), *The Handbook of Self and Identity*, (2. Baskı), (pp 69-104), New York, NY: Guilford Press.
- Öyekçin, D., Yetim D., & Şahin, E.M. (2012). Psychosocial factors affecting various types of intimate partner violence against women. *Turkish Journal of Psychiatry*, 1-7.
- Özden, S., & Gölbaşı, Z. (2018). Sağlık çalışanlarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *KOU Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(3), 95-100.
- Özen, Y., & Gülaçtı, F. (2010). Benlik-kavramı ve benliğin gelişimi bilen benliğe gereksinim var mı? *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 21-37.
- Özkan, İ. (1994). Benlik saygısını etkileyen etkenler. *Düşünen Adam*, 7(3), 4-9.

- Öztürk, E., Türel, F.İ., & Oğur, E. (2020). Psikotarih ve bağlanma kuramı. Psikotarih. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri
- Paterson, R. J., & Moran, G. (1988). Attachment theory, personality development, and psychotherapy. *Clinical Psychology Review*, 8, 611-636.
- Pehlivan, P. (2017). Toplumsal cinsiyet bağlamında kuramsal yaklaşımlar: Bir literatür taraması, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(31), 497-521.
- Peterson, G.W., & Rollins, B.C. (1987). Parent-child socialization. Sussman, M.B. (Eds.), *Handbook of Marriage and the Family*, (pp. 471- 507), Plenum Press, New York.
- Polat, O., (2017). Şiddet. *Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(1), 16-34.
- Price, V., & Archbold, J. (1995). Development and application of social learning theory. *British Journal of Nursing*, 4(21), 1264-1268.
- Prygoda, J., & Chrisler, J.C. Definitions of gender and sex: The subtleties of meaning. *Sex Roles*, 43(7/8), 553-569.
- Rosenberg M. (1965). Society and the Adolescent Self-Image. Princeton University Press, Princeton.
- Rosenberg, M., Schooler, C., Scoenbach, C., & Rosenberg, F. (1995). Global self-esteem and specific self-esteem: different concepts, different outcomes. *American Sociological Review*, 60, 141-156.
- Ruble, D., Taylor, L.J., Cyphers, L., Greulich, F.K., Lurye, L.E., & Shrout, P. (2007). The role of gender constancy in early gender development. *Child Development*, 78(4), 1121-1136. 21 Ocak 2021 tarihinde <http://www.jstor.org/stable/4620693> adresinden erişildi.
- Ruble, D.N., Martin, C.L., & Berenbaum, S.A. (2007). Gender development. handbook of child psychology. 21 Ocak 2021 tarihinde <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/9780470147658.chpsy0314> adresinden erişildi.

- Schachner, D.A., Shaver, P.R., & Gillath, O. (2008). Attachment style and long-term singlehood. *Personal Relationships*, 15, 479–491.
- Schaffer, H.R., & Emerson, P. (1964). The development of social attachments in infancy. *Child Development*, 29(3), 1-73.
- Schmitt, D.P., Alcalay, L., Allensworth, M., Allik, J., Ault, L., Austers, I., Bennet, K.L., & Bianchi, G. (2004). Patterns and universals of adult romantic attachment across 62 cultural regions. Are models of self and of other pancultural constructs? *Journal Of Cross-Cultural Psychology*, 35(4), 367-402.
- Schwartz, J.P., Waldo, M., & Higgins, A.J. Attachment styles: Relationship to masculine gender role conflict in college men. *Psychology of Men & Masculinity*, 5(2), 143–146.
- Selçuk, E., Günaydın, G., Sümer, N., & Uysal, A. (2005). Yetişkin bağlanma boyutları için yeni bir ölçüm: Yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri-II'nin Türk örnekleminde psikometrik açıdan değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8 (16), 1-11.
- Seven, N. (2019). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *Pesa Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 134-149.
- Seyitoğlu, D., Güneş, G., & Gökçe, A. (2016). İnönü üniversitesi tıp fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *Medicine Science*. 5(1), 102-16.
- Shavelson, R.J., Hubner, J.J., & Stanton, G.C. (1976). Self-concept: validation of construct interpretations. *Review of Educational Research Summer*, 46(3), 407-441.
- Shaver, P.R., Schachner, D.A., & Mikulincer, M. (2005). Attachment style, excessive reassurance seeking, relationship processes, and depression. *Personality And Social Psychology Bulletin*, 31(3), 343-359.
- Shaver, P.R., & Mikulincer, M. (2002). Attachment-related psychodynamics. *Attachment & Human Development*, 4(2). 133-161.

- Shorey, H.S., & Synder, C.R. (2006). The role of adult attachment styles in psychopathology and psychotherapy outcomes. *Review of General Psychology*, 10(1), 1-20.
- Soysal, Ş., Bodur, Ş., İşeri, E., & Şenol, S. (2005). Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış. *Klinik Psikiyatri*, 8, 88-99.
- Starr, C.R., & Zurbriggen E.L. (2017). Sandra Bem's gender schema theory after 34 years: A review of its reach and impact. *Sex Roles*, 76, 566-678.
- Stith, S.M., Green, N.M., Smith, D.B., & Ward, D.B. (2008). Marital satisfaction and marital discord as risk markers for intimate partner violence: A meta-analytic review. *J. Fam. Violence* 2008, 23:149- 160 <http://dx.doi.org/10.1007/s10896-007-9137-4>.
- Sümer, N. (2006). Yetişkin bağlanma ölçeklerinin kategoriler ve boyutlar düzeyinde karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21(57), 1-22.
- Tenenbaum, H. R., & Campbell, L. (2002). Are parents' gender schemas related to their children's gender-related cognitions? A Meta-Analysis. *Developmental Psychology*, 38(4), 615-630.
- Tesser, A. (1988). Toward a self-evaluation maintenance model of social behavior. *Advances in Experimental Social Psychology*. 21, 181-227.
- Tesser, A., & Paulhus, D. (1983). The definition of self: private and public self-evaluation management strategies. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44(4), 672-682.
- Thoits, P.A. (1994). Stressors and problem-solving: the individual as psychological activist. *Journal of Health and Social Behavior*, 35, 143-159.
- Trotta, A., & Formica I. (2018). The oedipus complex in psychoanalysis: reflections on freud's clinical cases. *Mediterranean Journal of Clinical Psychology MJCP*, 6(1), 1-17.
- Tüzün, O., & Sayar, K. (2006). Bağlanma kuramı ve psikopatoloji, *Düşünen Adam*, 19(1), 24-39.

- Uçar,T., Derya, Y., Karaaslan, T., & Tunç, Ö. (2017). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve şiddet davranışları. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 26(3), 96-103.
- United Nations, (1993). Declaration on the elimination of violence against women. New York: United Nations General Assembly. 1 Mart 2021 tarihinde <https://www.refworld.org/docid/3b00f25d2c.html> adresinden erişildi.
- Valentova, M. (2013). Age and sex differences in gender role attitudes in Luxembourg between 1999 and 2008. *Work, employment and society*. 27(4), 639–657.
- Van IJzendoorn, M.H., & Bakermans-Kranenburg, M.J. (2010). Invariance of adult attachment across gender, age, culture, and socioeconomic status? *Journal of Social and Personal Relationships*, 27(2), 200–208.
- Vandello, J.A., & Cohen, D. (2003). Male Honor and Female Fidelity: Implicit Cultural Scripts That Perpetuate Domestic Violence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(5), 997-1010.
- Vandello, J.A., & Cohen, D. (2008). Culture, gender, and men’s intimate partner violence. *Social and Personality Psychology Compass*, 652–667.
- Vatandaş, D. (2011). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Istanbul Journal of Sociological Studie*, 0(35), 29-56.
- Vespa, J. (2009). Gender ideology construction: A life course and intersectional approach. *Gender and Society*, 23(3), 363–87.
- Watts, C., & Zimmerman, C (2002). Violence against women: Global scope and magnitude. *Lancet*, 359, 1232-1237.
- WHO, (1997). Violence against women a priority health issue. *Women’s Health and Development*, 1 şubat 2021 tarihinde https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/63553/WHO_FRH_WHD_97.8.pdf?sequence=1 adresinden erişildi.
- WHO, (2012). Understanding and addressing violence against Women. 25 Şubat 2021 tarihinde

https://www.who.int/reproductivehealth/topics/violence/vaw_series/en/

adresinden erişildi.

WHO, (2013). Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence.

1 Mart 2021 tarihinde http://www.who.int/iris/bitstream/10665/85239/1/9789241564625_eng.pdf

adresinden erişildi.

WHO, (2020). COVID-19 and violence against women What the health sector/system can do. 5 Mart 2021 tarihinde <https://www.who.int/publications/i/item/covid-19-and-violence-against-women> adresinden erişildi.

Wienclaw, R.A. Gender differences: Biology & culture. In Salem Press, (Eds.), *Sociology Reference Guide, Gender Roles & Equality* (pp. 15-23). Salem Press, Pasadena, California.

Yamaguchi, K. (2000). Married women's gender-role attitudes and social stratification, *International Journal of Sociology*, 30(2), 52-89.

Yılmaz, H. (2016). Bir derleme: benlik kavramına ilişkin bazı yaklaşımlar ve tanımlamalar. *Sosyal Bilimler Dergisi Say,48*, 79-89.

Yount, K.M., DiGirolamo, A., & Ramakrishnan, U. (2011). Impacts of domestic violence on child growth and nutrition: A conceptual review of the pathways of influence. *Social Science & Medicine*, 72, 1534-1554.

Zepf, S., Ullrich, B., & Seel, D. (2016). Oedipus and The Oedipus Complex: A revision. *The International Journal of Psychoanalysis*, 1-22.

Zeyneloğlu, S., & Terzioğlu, F. (2011). Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 40, 409-420.

EKLER

Evrak Tarih ve Sayısı: 21.05.2021-27

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU KARARI

Karar Tarihi	29/04/2021	Karar Sayısı	04/08
--------------	------------	--------------	-------

KURUL ÜYELERİ

Prof. Dr. Fahameddin BAŞAR / Rektör Yardımcısı - Başkan
Prof. Dr. Erol KILIÇ / Güzel Sanatlar Fakültesi-Dekan V. - Üye
Prof. Dr. Esra AKGÜL / MYO- Müdür V. - Üye
Prof. Dr. Hasan BACANLI / Eğitim Fakültesi-Dekan V. - Üye
Prof. Dr. Mustafa ALTUNDAĞ / İslami İlimler Fakültesi-Dekan - Üye
Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK / Edebiyat Fakültesi - Üye
Prof. Dr. Sefa SAYGILI / Edebiyat Fakültesi - Üye
Dr. Öğr. Üyesi Eyup Sabri KALA / Hukuk Müşaviri - Raportör

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu 29.04.2021 tarihinde saat 11:00'da toplanmış ve aşağıdaki karar alınmıştır.

KARAR

KARAR NO 2021-04/08 Lisansüstü Eğitim Enstitüsü öğrencisi Sümeyye SELÇUK'un "Kadınların Toplumsal Cinsiyet Tutumları Açısından Bağlanma Stilleri, Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutum ve Benlik Saygısının İncelenmesi" isimli araştırmasında kullanacağı anket ölçeklerinin etik yönden uygunluğuna,

Toplantıya katılan üyelerinin oy bülüğü ile karar verildi.

e-izahdır
Prof. Dr. Fahameddin BAŞAR
Başkan

e-izahdır
Prof. Dr. Hasan BACANLI
Üye

e-izahdır
Prof. Dr. Erol KILIÇ
Üye

e-izahdır
Prof. Dr. Sefa SAYGILI
Üye

e-izahdır
Prof. Dr. Mustafa ALTUNDAĞ
Üye

e-izahdır
Prof. Dr. Esra AKGÜL
Üye

e-izahdır
Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK
Üye

Doküman No: E0.FR-201; İlk Yayın Tarihi: 07.03.2019; Revizyon Tarihi: 20.07.2020; Revizyon No: 01; Sayfa: 1 / 1

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.